

NOVA INICIJATIVA PROFESORICA PRAVNOG FAKULTETA U ZAGREBU:

OSIGURAJMO PREHRANU I SREDNJOŠKOLCIMA!

PRATITE NAŠE
DIGITALNE
SADRŽAJE

76 godina školske novine

Broj 31-32 (3452-3453) • Godište LXXVII. DVOTJEDNIK ZA ODGOJ, OBRAZOVANJE, ZNANOST I KULTURU ISSN 0037 - 6531 • UDK 37 (05)''530.1''
Zagreb, 20. listopada 2026. Cijena 2,99 €

EVALUACIJA PRIMJENE STRUKOVNIH KURIKULA

PRVI REZULTATI PROVEDBE REFORME

DOBRA PRAKSA
BROJKE PRIČAJU PRIČU

KAKO ZAPOČETI
S UČENJEM
STATISTIKE

PUTOPIS
MOJIH PET DANA U LONDONU

ČAROBAN
GRAD OD
KOJEG SE UČI

REPORTAŽA
OŠ PETRA ZRINSKOG, ZAGREB

MI ITEKAKO
PREPOZNAJEMO
DAROVITOST

IZJAVE

Magdalena Lupi Alvir

Ono što lutkarstvo čini posebnim jest njegova gotovo neograničena maštovitost. Lutka može biti sve (...). Klasici se mogu iščitavati iz novih perspektiva, a suvremene teme obrađivati na neočekivane i provokativne načine. Upravo zato lutkarske predstave mogu biti iznimno intrigantne i publici ponuditi drukčiji pogled na svijet.

Magdalena Alvir Lupi, ravnateljica Gradskog kazališta lutaka Rijeka

Slikovito rečeno, prešli smo s maratona na utrku štafete. U klasičnoj, predmetnoj nastavi svaki nastavnik trči svoj maraton u svojoj traci, tempom koji mu odgovara i bez pritiska prilagodbe trenutku. Modularna nastava je utrka štafete.

Miroslav Antolčić, ravnatelj Srednje strukovne škole u Velikoj Gorici

FAKT

Poljsku su između 7. i 10. listopada potresla tri napada u obrazovnim ustanovama. U jednom je ubijena 37-godišnja zaposlenica škole, dok je u ostalima ozlijeđeno više učenika, nastavnika i drugih osoba. Policija je zabilježila 231 događaj koji se provjeravao zbog sumnje na kazneno djelo, privela je 76 osoba i provjerila gotovo 50.000 obrazovnih ustanova. Broj privedenih porastao je na 135, dok je oko 20.000 policajaca raspoređeno radi pojačane sigurnosti u školama.

DVOTJEDNA KRONIKA

UČENICA IZGUBILA TUŽBU PROTIV ŠKOLE

PONEDJELJAK, 5. LISTOPADA

Svjetski je dan učitelja. Ministar Radovan Fuchs u svojoj čestitci među ostalim navodi: „Zadaća obrazovanja nije djeci samo dati odgovore, nego ih naučiti postavljati pitanja, prepoznati dobru ideju, ohrabriti kreativnost, njegovati talent i dopustiti im da pokušaju, pogriješe i pokušaju ponovno. Pritom jedno ostaje nepromijenjeno – učitelji su temelj kvalitetnog obrazovanja.”

UTORAK, 6. LISTOPADA

Napokon su počeli radovi na cjelovitog obnovi glavne zgrade Škole primijenjene umjetnosti i dizajna (ŠPUD) u Zagrebu. Nakon završetka radova na dijelu kompleksa u kojem je smješten Muzej za umjetnost i obrt, obnova se nastavlja na prostoru koji koristi ŠPUD. Grad Zagreb u obnovu ulaže 17,4 milijuna eura s PDV-om.

SRIJEDA, 7. LISTOPADA

Istraživačka grupa sa Sveučilišta Stanford u Kaliforniji (SAD) objavila je studiju o znanstvenoj citiranosti, listu koja rangira 2% najutjecajnijih svjetskih znanstvenika, odnosno oko 250.000 najcitiranijih znanstvenika u svim disciplinama. Na listi 2% najutjecajnijih znanstvenika u svijetu za cjelokupnu znanstvenu karijeru nalazi se 109 znanstvenika koji djeluju u Hrvatskoj, među kojima je 20 članova HAZU-a.

ČETVRTAK, 8. LISTOPADA

Zagreb je dobio novi dječji vrtić u Stenjevcu. Riječ je o prvom novoizgrađenom vrtiću na području gradskih četvrti Špansko i Stenjevec nakon 15 godina, s mjestom za 185 djece.

Gotovo 900 nastavnika hrvatskog jezika, sveučilišnih profesora, akademika, književnika i djelatnika u kulturi potpisalo je u manje od 48 sati peticiju Apel za knjigu na maturi kako bi iskazali protivljenje odluci NCVVO-a da se od sljedeće školske godine izbaci esej na temu književnog lektirnog djela kao obavezni element ispita iz hrvatskog jezika na maturi.

PETAK, 9. LISTOPADA

Ministar Fuchs komentirao je promjenu na državnoj maturi. Kaže kako odluka o promjeni eseja još nije konačna, izvještava HRT. „Mi ćemo saslušati, vidjet ćemo argumente jedne i druge strane i onda će se donijeti odluka. Ovo nisu definitivne odluke”, rekao je novinarima u Saboru.

Osnovna škola Otok korak je bliže prelasku na rad u jednoj smjeni. Za projekt dogradnje škole u Slobodštini izdana je građevinska dozvola, a nakon proširenja škola će imati prostor za 28 razrednih

odjela u jednoj smjeni, priopćeno je iz Gradskog poglavarstva.

SUBOTA, 10. LISTOPADA

Poljska policija privela je 76 osoba i provjerila gotovo 50.000 škola i drugih obrazovnih ustanova nakon niza nasilnih incidenata koji su ovaj tjedan potresli zemlju. Do subote u 6 sati policija je zabilježila 231 slučaj u kojem je intervenirala zbog osnovane sumnje na počinjenje kaznenog djela. Velika policijska akcija pokrenuta je nakon dvaju napada u školama u Mazoviji, regiji koja okružuje Varšavu, te još nekoliko prijetnji napadima, prenosi Index.hr.

NEDJELJA, 11. LISTOPADA

Učenik srednje škole iz Međimurja kažnjen je s 250 eura jer se nije odazvao pozivu Ministarstva obrane na zdravstveni pregled i psihologijska testiranja radi utvrđivanja sposobnosti za služenje vojnog roka. Presudu je protekli mjesec donio Općinski sud u Čakovcu i ona je postala pravomoćna. Mladić je priznao prekršaj, a sud mu je izrekao kaznu nižu od zakonski propisanog minimuma. Inače se kazna za ovaj prekršaj kreće od 500 do 5000 eura, javlja Srednja.hr.

PONEDJELJAK, 12. LISTOPADA

Odjel za biologiju, Odjel za fiziku i Odjel za kemiju Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku uskoro odlaze u prošlost. To je sveučilište, naime, osnovalo novi fakultet naziva Prirodoslovni fakultet koji će objединiti spomenuta tri odjela, piše Srednja.hr.

UTORAK, 13. LISTOPADA

Fakultet elektrotehnike i računarstva Sveučilišta u Zagrebu obilježava 70 godina postojanja,

a tim povodom premijerno je u KD Vatroslava Lisinskog prikazan film Feropolis, autora Dubravka Merlića. Premijera filma dio je šireg obilježavanja sedam desetljeća rada FER-a, pod nazivom FERConnect 70 te je prilika za susret bivših i sadašnjih studenata, partnera iz gospodarstva, Uprave i djelatnika FER-a, ali i zaljubljenika u tehnologiju i znanost.

SRIJEDA, 14. LISTOPADA

Jesenski državni stručni skup i savjetovanje u organizaciji Hrvatske zajednice osnovnih škola (HZOŠ) održava se od 14. do 16. listopada u Malom Lošinj. Ovaj stručni skup prije svega je sadržajno namijenjen tajnicama i tajnicima, voditeljicama i voditeljima računovodstva te ravnateljicama i ravnateljima osnovnih škola, a okupio je više od 360 sudionika.

Uvodi se kazna za roditelje koji djetetu mlađem od 14 godina omoguću upravljanje električnim romobilom, a rastu i kazne, među ostalim, za nekorisćenje kacige na romobilima. Sve ovo dio je izmjena i dopuna Zakona o sigurnosti prometa na cestama. U srijedu ih je predstavio potpredsjednik Vlade i ministar unutarnjih poslova Davor Božinović.

PETAK, 15. LISTOPADA

Mladi natjecatelji i natjecateljice, uz svoje mentore, iz 45 zemalja svijeta, okupili su se u Zagrebu na World Robotic Olympiad 2026. – Open Championship Europe. Djeca i mladi od 9 do 22 godine natječu se u četiri kategorije – bit će to utrke modela autonomnih automobila, robotički stolni tenis, inovacije najboljih mladih robotičara iz cijelog svijeta i slične atrakcije, pišu 24sata. (Priredila Mirela Lilek)

Bivša učenica Gornjogradske gimnazije u Zagrebu tužila je školu zbog, kako je tvrdila, propusta u provedbi individualiziranog programa nastave. Zbog njih je, stoji u tužbi, pala prvi razred i morala nastaviti obrazovanje u privatnoj školi.

Iako je sud utvrdio da su nadzori Agencije za odgoj i obrazovanje potvrdili nepravilnosti u postupanju gimnazije, nepravomoćnom presudom u cijelosti je odbijen zahtjev bivše učenice za isplatu 13.579,53 eura sa zateznim kamatama, piše Srednja.hr.

Istodobno je naloženo da bivša učenica Gornjogradske gimnazije nadoknadi 3875 eura parničnih troškova.

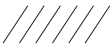
MEĐU NAMA

O ČEMU RAZGOVARAJU RAVNATELJI?

PIŠE

Mirela Lilek,
glavna urednica ŠN

Ako ikada poželite provjeriti u kojoj su mjeri ravnatelji škola predani svom poslu, okupite njih 250 na trodnevnom stručnom skupu i poslušajte o čemu razgovaraju za vrijeme pauze. Nećete dugo čekati odgovor.

Razgovaraju neprekidno o školi. Uz kavu, za ručkom, u hodniku, tijekom šetnje nakon predavanja pa i onda kad bi, barem prema svim pravilima zdravog života, trebali uhvatiti predah i govoriti o bilo čemu drugome. Ispada nekako da je ravnateljski posao više od posla – to je stanje duha. Kao da su školu ponijeli sa sobom, čak i kad su nakratko izašli iz nje. Za one koji ne mare za školsku tematiku, boravak u takvom okruženju naprosto bi bio ubitačan: ne razgovaraju o Hajduku, zaobilaze priču o politici, ne komentiraju Trumpa, pa ni Plenkovića. Skorašnji izbori u Srbiji? Ništa, niti riječ.

PRIČA O KOZAMA

Jesu li ravnatelji toliko posvećeni škola- ma zato što: a) vole svoj posao, b) sustav od njih traži stalnu dostupnost ili c) s vremenom su se toliko poistovjetili sa svojom profesionalnom ulogom da više ni sami ne znaju gdje prestaje škola, a počinje privatni život?

Odgovor na ovo pitanje ponudila mi je slučajno ravnateljica zadarske škole.

Njezina jednostavna priča ide otprilike ovako:

„Imali smo učenika, drago dijete do be- skraja, marljivo. Živio je s ocem u brdima i stadom od 400 koza koje je povremeno, nakon okota, naraslo na njih 800. Jed- nom mi je prilikom s osmijehom na licu priznao da, kad dobije jedinicu u školi, otac poseže za najstrožom familijarnom kaznom – zabranom ulaska u štalu.”

Silno mi se svidjela ta minijatura i po- mislih kako je stara, recimo iz osamdese- tih godina, no ispalo je da je učenik tek nedavno završio srednju školu. Upisao je srodan fakultet, ali vikendom se vraća kući na ispomoć. Povremeno i dalje navraća u svoju staru školu.

IZVANREDNE OKOLNOSTI

Je li tu odgovor na postavljeno pitanje? Za dobrog ravnatelja škole iza svakog problema stoji konkretan čovjek, dijete, roditelj ili nastavnik. Nije, dakle, riječ o administrativnom poslu (iako dobrim dijelom on to jest), već spoznaji da svaka odluka ima posljedice na nečiji život. Recimo, da je mali pastir češće dobivao jedinice u školi ili da je kojim slučajem pao razred, kako bi se to, molim vas, odrazilo na život na farmi? Tko bi po- mogao ocu?

Iza toga se krije nešto zanimljivije, dakako, i tu je riječ tek o dojm, pa je iz opreza bolje postaviti upitnu rečeni- cu – okupljaju li se ravnatelji na struč- nim skupovima kako bi se odmakli od svakodnevice, a onda sebi sličnima prepričavali upravo tu svakodnevicu? I tako analizom pokušali doći do rješenja. Jer, tko bi ih bolje mogao razumjeti od njihovih kolega i kolegica...

I zato su na stručnom skupu u Brelima lica pojedinih ravnateljica i ravnatelja zbog ozbiljnih izraza sličila na lica vatro- gasaca. Kao da su u stalnoj pripravnosti. U redu, nije baš da uskaču u zapaljene

kuće sa šmrkom u rukama, kao kapetan Kelly Severide i neodoljiva Stella Kid iz serije Chicago Fire, ali iako ravnatelji ne rade vječito u izvanrednim okolnostima, oni moraju biti spremni na njih. Jer, što bi rekao poznati stih, „jedan poziv mi- jena sve”: sukob među učenicima, upad pomahnitalog roditelja u ured, kadrovski problemi, nabrijani prosvjetni inspek- tori ili nešto peto – katkad ne dopuštaju

odgodu, već trenutačnu reakciju. Pa se čovjek, eto, navikne razmišljati nekoliko koraka unaprijed, čak i kad je u hotelu uz sedam kilometara dugu šetnicu s po- gledom na palme, mandarine i predivno more u jesen.

I zato se čini da mnogim ravnateljima škola nije mjesto na koje svakog jutra dolaze, nego mjesto iz kojega, barem u mislima, rijetko odlaze.

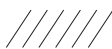
JA TAKO MISLIM

PUT KOJI NAS JE PROMIJENIO

PIŠE

Ana Briševac,
Dječji vrtić Velika Gorica

Kada sam postala majka, vjerovala sam da ću znati zaštititi svoje di- jete od svega što mu život done- se. Kao odgojitelj po struci vjerovala sam da će moje profesionalno znanje pomoći da lakše razumijem djetetove potrebe, prepoznam teškoće i pronađem pravi način da mu budem podrška. Međutim, ono što me nitko nije pripremio jest – što kad se teškoća dogodi u vlastitom domu? Tada sve ono profesionalno što znaš dobiva sasvim novo značenje.

Sve do početka trećeg razreda moje je dijete bilo kao i sva druga djeca. Živjeli smo u uvjerenju da će se neke stvari jed- nostavno posložiti, da će čitanje postati lakše, pisanje urednije, učenje jedno- stavnije. Kao roditelj pokušavaš pronaći objašnjenje za ono što vidiš, pa sam sama sebi govorila da mi treba vremena. A onda dođe trenutak kad uvidiš da to nije tako.

PITANJA BEZ ODGOVORA

Usljedio je otkrivanje teškoće, raz- govori, procjene i konačno dijagnoza. Disleksija i disgrafija – teškoće u čitanju i pisanju. No, dobivanje dijagnoze nije bilo kraj, već početak novog, drugači- jeg i dugog puta, popločenog raznim preprekama, pitanjima, sumnjama, strahovima, ali i borbom sa sustavom. Kao majci je suočavanje s dijagnozom i njezino prihvaćanje bilo iznimno teško – postavljam si pitanja na koja ne znam odgovor, brinem se i želim učiniti sve za svoje dijete, a kao odgojitelj pokušavam

razumjeti, tražiti rješenja i pronaći način kako pomoći svom djetetu. No, vrlo sam brzo shvatila da je sasvim drugačije kad se ono što profesionalno poznaješ događa upravo tvom djetetu. Odjednom teorija nije bila samo teorija. Svaki nje- gov neuspjeh bio je i moj. Svaki njegov uspjeh bio je zajednički trijumf. Svaki put kad bi pomislio da nešto ne može, pokušavala sam ga potaknuti da pronađe vjeru u sebe.

MALE POBJEDE

Najveća borba nije uvijek teškoća čitanja i pisanja sama po sebi, nego način na koji objasniti okolini da dijete ne može uvijek pokazati svoje znanje na način na koji se to od njega očekuje. Disleksija i disgrafija nisu nedostatak truda. Iza jedne pogrešno napisane riječi ili rečenice može stajati ogroman trud, iza sporog čitanja sati su vježba- nja, a iza praznog pogleda nad zadat- kom dijete koje se trudi više nego što mi vidimo. Bilo je trenutaka kada smo bili

umorni, kada smo osjećali neizmjernu tugu, ljutnju, nemoć i razočaranje. No bilo je i malih pobjeda koje su drugima možda nevažne, a nama su značile sve. I upravo me ti trenuci svakodnevno podsjećaju zašto trebam ustrajati. Nau- čila sam da roditelj mora biti glas svog djeteta. Mora pisati, tražiti, objašnjavati, inzistirati i ponovno pokušavati. Ne zato što želi da njegovo dijete dobije više od drugih, nego zato što želi da dobije ono što mu pripada – razumije- vanje, podršku i priliku da pokaže što zna i može.

Moje je dijete mnogo više od disleksije i disgrafije. On je dijete sa svim svojim talentima, osjećajima, željama, strahovi- ma i snovima. A moj zadatak kao majke nije ukloniti sve prepreke s njegova puta (doduše, nisam niti mogla) već naučiti ga da, kad naiđe na prepreku, ne pomi- sli da ne može – nego da potraži drugi način.

Zapravo, to je najveća lekcija koju sam ja dobila od njega.

EVALUACIJA PRIMJENE
STRUKOVNIH KURIKULAPRVI
REZULTATI
PROVEDBE
REFORME

Kako su učenici, nastavnici, ravnatelji i stručni suradnici strukovnih škola ocijenili prvu godinu provedbe modularne nastave? Zašto i dalje kaska suradnja škola s poslodavcima – zbog čega nizak udio učenika provodi učenje temeljeno na radu kod poslodavca? Što treba mijenjati da bi iz reforme proizašli bolji rezultati?

PIŠE

Mirela Lilek

/////

Prva godina provedbe modularne nastave u strukovnim školama pokazuje da su osnovni obrasci usvojeni, ali provedba još nije dovoljno ujednačena među školama, sektorima i kvalifikacijama. Nužno je jačati stvarno iskustvo učenja temeljenog na radu (UTR), osobito kod poslodavaca. Učenici pozitivno procjenjuju praktično učenje i jasno im je što se od njih očekuje, no kada je riječ o nastavnicima, provedbu modularne nastave procjenjuju vrlo oprezno: odnos ishoda i sati, materijali, vrednovanje, prilagodbe učenicima, oprema i organizacija UTR-a traže konkretnu podršku i smanjenje administrativnog opterećenja. Što se tiče ravnatelja i stručnih suradnika, oni povoljnije od nastavnika procjenjuju provedbu, ali ne i bez primjedbi.

Ovo su zaključci prve sveobuhvatne evaluacije primjene, odnosno provedbe novih strukovnih kurikula, predstavljeni na 10. konferenciji za ravnatelje strukovnih škola, održane prošloga tjedna u Brelima u organizaciji Agencije za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih (ASOO). Konferencija je okupila oko 250 ravnateljica i ravnatelja, koji su imali priliku prvi puta dobiti uvid u rezultate evaluacije iz osam područja kvalitete provedbe modularne nastave. Kako je pritom naglasio ravnatelj ASOO-a Mile Živčić, cilj je evaluacije opisati snage i izazove prve godine provedbe te usmjeriti daljnja unaprjeđenja. Nalazi pritom ne služe rangiranju škola niti konačnoj ocjeni reforme nakon prve godine provođenja.

Evaluacijom je obuhvaćeno 4150 odgovora učenika, 848 nastavnika te 143 ravnatelja i stručnih suradnika. Izvješće je podijeljeno u osam poglavlja, a prikazali su ih predstavnici ASOO-a Vesna Anđelić, Josip Ivoš i Marija Pavkov. U temi broja Školskih novina, jedinog predstavnika medija na konferenciji, glavne nalaze evaluacije donosimo po poglavljima zbog preglednijeg čitanja (izvorni dokument sadrži oko 300 stranica).

1. PLANIRANJE I ORGANIZACIJA

Čak 70 posto učenika navodi kako im je jasno što u modularnoj nastavi trebaju naučiti, 64,5 posto njih ocjenjuje pozitivno trud i organizaciju nastavnika, a također blizu 70 posto učenika navodi kako aktivno sudjeluju u nastavi.

Kada je riječ o nastavnicima, njih 57,7 posto nove kurikule smatra razumljivima, 51,3 posto pozitivno ocjenjuje odnos ishoda učenja i sati, dok najslabije procjenjuju planiranje rada s učenicima s teškoćama (41 posto pozitivnih odgovora, slično kao i u slučaju ravnatelja i stručnih suradnika).

Ukupno 75,5 posto ravnatelja i stručnih suradnika pozitivno procjenjuje razumljivost kurikula, a 65,7 posto suradnju s nastavnicima u planiranju. To znači da ravnatelji i stručni suradnici kurikule procjenjuju razumljivijim od nastavnika, a satnica i prilagodba – kako su naveli predstavnici ASOO-a, „ostaju izazov”.

2. KVALITETA POUČAVANJA I PODRŠKA UČENJU

Gotovo 70 posto učenika navodi kako aktivno sudjeluje u nastavi, 72,4 posto njih smatra da s lakoćom izvodi vježbe, a 58,5 posto ih navodi kako dobivaju

GDJE SU TEŠKOĆE?

U evaluaciji su među ostalim navedeni razvojni rizici, među kojima su odnos ishoda i sati, tempo i opterećenje; povezanost modula i prilagodbe učenicima s teškoćama, kako i darovitim učenicima. Rizici se spominju i kada je riječ o suradnji općeobrazovnih i strukovnih nastavnika, kao i u dostupnosti i kvaliteti materijala te uporabi tehnologije i opreme.

Definitivno je kao razvojni rizik prepoznato i malo iskustvo učenja temeljenog na radu kod poslodavca, potom funkcionalna, suvremena i dostupna oprema te potrošni materijali (zamijećene su razlike među školama) te podrška sustava nastavniciima i kvaliteta stručnog usavršavanja. Uz neujednačeno partnerstvo škola i poslodavaca, rizik je i suradnja općeobrazovnih i strukovnih nastavnika.

redovitu povratnu informaciju o napretku. Pritom su učenici podijelili i određene komentare, a iz nekih od njih proizlazi da se na nastavi najčešće slušaju prezentacije, pri čemu je njima zanimljiv rad na konkretnim projektima povezanim sa strukom.

Oko 73 posto nastavnika u upitniku navodi samostalnost u izboru sadržaja i metoda, a 58 posto ih primjenjuje inovativne metode. Autonomiju nastavnika u modularnoj nastavi 82 posto ravnatelja i stručnih suradnika procjenjuje pozitivnom, a 57,4 posto navodi primjenu inovativnih metoda poučavanja. Aktivnost i autonomiju, dakle, većina procjenjuje pozitivno.

3. UČENJE TEMELJENO NA RADU I POVEZANOST SA SVIJETOM RADA

Ukupno 78 posto učenika navodi da su u školi imali učenje temeljeno na radu, no tek njih 18 posto imalo je organiziran UTR kod poslodavca. Ipak, 17 posto učenika uopće nije imalo učenje temeljeno na radu.

Nastavnički nalazi prikazani su u ovom poglavlju opisno: provedba ovisi o opremi, materijalima i vremenu; zadaci trebaju biti povezani sa strukom; važna je organizacija suradnje s poslodavcima.

Prema procjeni ravnatelja, broj učenika na UTR-u u školi ili RCK-u iznosi 4782, pri čemu je na UTR-u kod poslodavca bilo njih 1991. Nešto manje od polovine ispitanih ravnatelja i stručnih suradnika pozitivno procjenjuje suradnju s poslodavcima. Kako su istaknuli predstavnici ASOO-a, učenici cijene rad povezan sa zanimanjem, a rutinske poslove dio njih ne prepoznaje kao korisno učenje.

4. VREDNOVANJE, POSTIGNUĆA I OSTVARIVANJE ISHODA

Ukupno 68 posto učenika navodi da je upoznato s kriterijima vrednovanja, 58,5 posto dobiva redovitu povratnu informaciju o napretku, a gotovo 60 posto ih sudjeluje u procjeni vlastitog rada.

Kada je riječ o nastavnicima, njih 63 posto pozitivnim ocjenjuje mjerljivost ishoda, 60 posto ostvarivost ishoda, a 55,3 posto nastavnika prepoznaje postignuća učenika u stjecanju vještina.

ANDREJA UROIĆ LANDEKIĆ

NASTAVA NE MOŽE BITI STAROMODNA

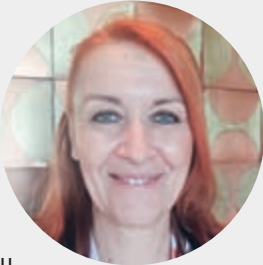
Po riječima Andreje Uroić Landekić, voditeljice Odjela za promicanje strukovnog obrazovanja u Ministarstvu znanosti, obrazovanja i mladih, evaluacijom su dobivene vrijedne informacije, posebice od učenika koji su se pozitivno izjasnili o promjenama u nastavi.

– Agencija je od 2022. godine dobro provela pripreme za reformu, uistinu je uloženi velik trud. Izvođenje modularne nastave ne podrazumijeva tradicionalno organiziranu nastavu, treba paziti na redoslijed i dinamiku provedbe modula, kao i na opterećenje učenika. U tom segmentu imamo dosta upita, što od učenika, što od roditelja, gdje se žale da učenici katkad znaju imati po pet sati nastave u dva dana, no potom i po devet. Također, dobili smo informaciju da se u nekim školama modularna nastava ne provodi. Možda se niste snašli, možda je prva godina provedbe bila teška, no modularna nastava ne može biti zaključana i staromodna i zato na sve apeliramo da idemo u pravom smjeru – ističe Andreja Uroić Landekić.

Kako je navela, i dalje u pojedinim strukovnim školama postoji velik broj fakultativne nastave, a za prvi i drugi razred u modularnoj nema potrebe za tolikim fondom sati jer se veže uz tjedno opterećenje učenika koje raste do devet sati na dan. Tu treba paziti, dodala je, uz naglasak kako je modularna nastava dala nove trendovske suvremene module i skupove ishoda učenja. Zato je apelirala na ravnatelje da svako pripaze i na zaduženja nastavnika.

– Najviše upita ravnatelja škola dobivamo uz temu zapošljavanja suradnika u nastavi. Nužno je zatražiti suglasnost Ministarstva za njihovo zapošljavanje. Dosad smo u sustavu uvijek u određenim sektorima imali zaposlene suradnike koji sudjeluju u praktičnoj nastavi, no događalo se da oni nisu samo sudjelovali u nastavi uz strukovnog nastavnika, već su samostalno izvodili nastavu, a takav model nije propisan – rekla je predstavnica Ministarstva, uz napomenu kako prvostupnici nikako ne mogu biti suradnici u nastavi.

Do kraja kalendarske godine Ministarstvo planira donijeti kadrovske uvjete za drugu godinu, a do kraja nastavne godine za treću i četvrtu. Također, do 31. listopada škole mogu dostaviti Ministarstvu zahtjeve za izvođenje novih strukovnih kurikula. Očekujemo vas u povećem broju, apelirale su predstavnice MZOM-a Višnja Maranić-Uremović i Andreja Uroić Landekić.

Kod odgovora ravnatelja i stručnih suradnika, udio pozitivnih procjena ocjenjivanja je 84,4 posto, a 59 posto ih smatra da nastavnici primjenjuju rubrike i kriterijske tablice. Kada je riječ o ovome poglavlju, učenici navode nejasnoće oko zaključivanja modula, negativnih ocjena i ispravljanja ishoda.

5. MATERIJALNI UVJETI I LJUDSKI KAPACITETI

Visok udio učenika (74 posto) osjeća sigurnost u školi, njih 65 posto smatra da su prostori dobro pokriveni specijaliziranom opremom, a 72,3 posto ih s lakoćom izvodi vježbe.

Ipak, tek svaki drugi nastavnik pozitivno procjenjuje opremljenost praktikuma i radionica, 42 posto kvalitetu stručnog usavršavanja, dok podršku sustava nastavnicima pozitivno procjenjuje njih tek 34,6 posto.

Ukupno 67 posto ravnatelja smatra dobrom opremljenost školskih praktikuma, 66,7 posto smatra da dobivaju dovoljno podrške sustava, no stručni suradnici tom podrškom većinom nisu zadovoljni (zadovoljnih je 32 posto).

6. SURADNJA, PODRŠKA I ŠKOLSKO OZRAČJE

Da je komunikacija u školi na pozitivnoj razini procjenjuje 75 posto učenika, njih 72,4 navodi da dobiva podršku roditelja u učenju, a svaki drugi učenik smatra kako se njegovo mišljenje uvažava.

Nasuprot tomu, 62,5 posto učenika smatra da je komunikacija s učenicima na pozitivnoj razini, a njih manje od polovine pozitivnim ocjenjuje suradnju općeobrazovnih i strukovnih nastavnika. Tek ispod 40 posto nastavnika pozitivno ocjenjuje suradnju s roditeljima.

Nadalje, 72 posto ravnatelja i stručnih suradnika misli da je komunikacija nastavnika i učenika dobra, 55

posto ih pozitivno ocjenjuje suradnju nastavnika općeobrazovnih predmeta i strukovnih nastavnika, a 54,2 posto ravnatelja odnos s roditeljima učenika doživljava u pozitivnom svjetlu.

7. UPRAVLJANJE ŠKOLOM I KVALITETOM

Ukupno 64,2 posto učenika smatra da u školi postoji „jednak pristup i jednake mogućnosti za sve“, njih 62 posto u školi vidi priliku za stjecanje dodatnog znanja, a 54 posto ih je uključeno u terensku nastavu i izvannastavne aktivnosti.

Manje od polovine (46,7 posto) nastavnika smatra da se njihovo mišljenje uvažava, a isto procjenjuje 61 posto ravnatelja i stručnih suradnika. Nešto više od polovine nastavnika smatra da postoje instrumenti za unaprjeđenje modularne nastave.

8. UPRAVLJANJE PROMJENOM

Učenici promjene prepoznaju kroz konkretne zadatke, cijene praktičan rad povezan sa zanimanjem i, kako su istakli u opisnim nalazima, važni su im razumljivi moduli i jasne upute.

Jedan od važnijih nalaza svakako je i onaj u kojemu 40,7 posto nastavnika kvalitetu promjene kroz modularnu nastavu smatra pozitivnom, naspram 70 posto ravnatelja i stručnih suradnika.

Čak 72 posto nastavnika navodi kako je u promjeni visok intenzitet izazova, a 65,4 posto ih vidi „visoku potrebu za doradom kurikula“ – isto smatra i 62 posto ravnatelja i stručnih suradnika koji u gotovo 90 posto odgovora navode da je s promjenom došlo do visokog intenziteta izazova. Pritom izazove navode i oni koji povoljno procjenjuju provedbu modularne nastave.

Zaključno, jedan od većih problema modularne nastave jest učenje temeljeno na radu kod poslodavaca.

64,5 %
učenika ocjenjuje pozitivno trud i organizaciju nastavnika

78 %
učenika u školi nije imalo UTR, tek njih 18 posto imalo je UTR kod poslodavca

58 %
nastavnika primjenjuje inovativne metode

50 %
nastavnika pozitivno procjenjuje opremljenost praktikuma i radionica

42 %
nastavnika smatra da je stručno usavršavanje dovoljno kvalitetno

36 %
nastavnika ocjenjuje da ima podršku sustava (institucija)

55 %
ravnatelja pozitivno ocjenjuje suradnju općeobrazovnih i strukovnih nastavnika

PRIORITETI DALJNJE PROVEDBE REFORME

Dorade kurikulskih smjernica, odnosa ishoda i sati te nastavnih materijala

Primjeri vrednovanja i podrška različitim učenicima

Standardi UTR-a, mentorstvo i suradnja s poslodavcima

Podrška sustava, stručno usavršavanje i ujednačavanje uvjeta škola

Jedan od otvorenih odgovora zato glasi: modularna nastava neće imati uspjeha ako se poslodavci kvalitetnije ne uključe u proces obrazovanja. Dvije trećine škola nije organiziralo nijedan sat učeničke prakse kod poslodavca, a manje od polovine ravnatelja procjenjuje pozitivnom svoju suradnju s poslodavcima, što znači da je suradnja slaba. Kako je naveo ravnatelj ASOO-a Mile Živčić, UTR se može provoditi u RCK, kod poslodavca i u školi, no – ne postoji u odgovorima (evaluacije) zabilježen slučaj da su u ijednoj školi učenici odlazili u RCK, iako su centri osnovani upravo s tom namjerom.

Kada je riječ o učenicima, jedan od njihovih komentara jest: *Školska praksa mi se jako sviđala i želim da je bude više jer je to potrebno, ali naša-lost vanjsku praksu nismo imali...*

DANIJELA ŽAGAR MINISTARSTVO GOSPODARSTVA

KVALITETNA NAUKOVANJA NASTAJU U ŠKOLI I RADIONICI

U drugom javnom pozivu „Naukovanje za obrtnička zanimanja” za školsku godinu 2024./2025. osigurana su sredstva od pet milijuna eura. Dosad je dodijeljeno stotinu ugovora, u vrijednosti 1,25 milijuna eura

Među prioritetima EU od 2025. do 2030. strukovno obrazovanje postavljeno je kao kvalitetan prvi izbor, a ne „rezervni put”, no tu je nužno partnerstvo – bolja suradnja škola, poslodavaca i socijalnih partnera. Potrebna je uključenost, odnosno prilika za dostupnost naukovanju u svim regijama. To nije moguće ako ne postoji dobra suradnja između poslodavaca i škola, naglasila je Danijela Žagar, načelnica Sektora za unaprjeđenje i razvoj poduzetništvo i obrta pri Ministarstvu gospodarstva.

Ono što Europska komisija dodatno prepoznaje u izvješću o Hrvatskoj 2026. jesu administrativne prepreke za poslodavce i potrebu za većim poticajima te jaču potporu mentorima i suradnju škola i gospodarstva.

LOKALNE POTREBE

– Mi možemo sve dobro definirati, no kada dođe u praksu – nije baš onako kako bismo željeli. Postoji prostor za poboljšanja – dodala je načelnica.

Stoga su preporuke Europske komisije pojednostaviti ulazak poslodavaca u naukovanje i smanjiti administrativna opterećenja; povećati podršku osobama koje poučavaju učenike u stvarnom radnom okruženju. Također, potrebna je podrška u izvedbi novih kurikula, nužno je usklađivanje s regionalnim, pa i lokalnim potrebama.

– Udio osoba s nedavno završenim strukovnim obrazovanjem, u dobi od 20 do 34 godine s iskustvom učenja temeljenog na radu u Hrvatskoj iznosi 38,7 posto, dok je prosjek zemalja EU 66 posto, što znači da zaostajemo 27,3 posto. Nužno je pojačati usavršavanje i prekvalifikaciju te poboljšati učenje temeljeno na radu, glasi preporuka Vijeća EU iz srpnja ove godine – ističe Žagar.

Prema službenim podacima, do kraja 2025. godine aktivnih licenci bilo je 7808, a u toj je godini izdano 797 licenci – 361 za obrte i 436 za pravne osobe. Za nove programe do 20. rujna 2026. ukupno su izdane 394 licence, od kojih najviše (po 107) za program monter strojarskih instalacija i automehaničar, čime dva najzastupljenija programa zajedno imaju 2014 licenci, odnosno na njih odlazi 54 posto svih novih licenci.

Promatrano po područnim obrtničkim komorama, Grad Zagreb i Zagrebačka županija imaju 167 licenci za nova zanimanja, slijede Međimurska županija (58) i Varaždinska (49).

PODRŠKA POSLODAVCIMA

Kada je riječ o naukovanju u 2024./2025. godini, evidentirano je 4816 ugovora za 43 zanimanja, pri čemu se 24 posto tih ugovora odnosi na zanimanje frizer.

Danijela Žagar

MI MOŽEMO SVE DOBRO NAPISATI, NO KADA DOĐE U PRAKSU – NIJE BAŠ ONAKO KAKO BISMO ŽELJELI. POSTOJI PROSTOR ZA POBOLJŠANJA

– Ukupna vrijednost projekta Poticanje strukovnog obrazovanja – učenje temeljeno na radu, projekt Ministarstva gospodarstva sufinanciran iz ESF+, iznosi 60 milijuna eura. Ovaj je projekt važan upravo sada jer učenje temeljeno na radu nije dovoljno rašireno, a poslodavci trebaju podršku. Cilj je da učenici ostvaruju kvalitetne ishode u stvarnom radnom okruženju – kaže Danijela Žagar.

Pritom su četiri povezane sastavnice ulaganja: 56 milijuna eura iznose poticaji za naukovanje, izrađuje se deset kurikula za zanimanje u modelu naukovanja, dok je za usavršavanje mentora iz gospodarstva i strukovnih nastavnika namijenjeno 500 tisuća eura, koliko je planirano i za četvrtu poveznicu – promociju, odnosno približavanje zanimanja učenicima i uključivanje gospodarstva.

Sudjelovanje u UTR-u tijekom obrazovanja

Hrvatska

38,7 %

osoba sa završenim strukovnim obrazovanjem

EU

66 %

osoba sa završenim strukovnim obrazovanjem

– Najveći dio sredstava ulaže se u poslodavce, 56 milijuna eura planirano je za potpore gospodarskim subjektima koji provode naukovanje. Financiraju se nagrade isplaćene učenicima, naknade mentorima koji poučavaju učenike te oprema, strojevi i materijali vezani za naukovanje. Planirano financiranje odnosi se na šest školskih godina, počevši od 2022./2023. – rekla je Žagar.

NAJVIŠE POTPORA

Kada je riječ o broju korisnika u djelatnostima, u potporama prednjače frizerski saloni, njih 154, slijede djelatnosti popravka motornih vozila (49), a potom djelatnosti vodovoda, plina, grijanja i klimatizacije (25) te elektroinstalacijskih radova (20.). Potpore su odobrene korisnicima iz 19 županija, navela je načelnica. U dodjeljenim potporama reflektira se upisna politika koja bi trebala više pratiti potrebe gospodarstva.

U drugom javnom pozivu „Naukovanje za obrtnička zanimanja” za školsku godinu 2024./2025. osigurana su sredstva od pet milijuna eura. Dosad je dodijeljeno stotinu ugovora, u vrijednosti 1,25 milijuna eura. Pritom jedinični trošak naukovanja po učniku iznosi 4684 eura.

Nadalje, za jačanje kompetencija mentora i strukovnih nastavnika dosad je odobreno 11 potpora u iznosu od 54.746 eura. Riječ je o pozivu na koji se mogu prijaviti strukovne škole i regionalni centri kompetentnosti.

– Što škole mogu učiniti da ulaganja daju željeni rezultat? Među ostalim, planirati prilikom upisa i uzeti u obzir dostupna mjesta za naukovanje te redovito razmjenjivati informacije s licenciranim poslodavcima i mentorima. Činjenica je da svi licencirani poslodavci ne uzimaju svake godine nove učenike na naukovanje. Zaključak je jasan – jedan sustav, jasne odgovornosti i stvarne kompetencije. Ili, drugim riječima, kvalitetna naukovanja nastaju u školi i radionici, i to zajednički – zaključila je Danijela Žagar. (M. L.)

ELEKTROTEHNIČKA I PROMETNA ŠKOLA OSIJEK PROVELA SVOJU EVALUACIJU

ŠTO DONOSI REFORMA ZA UČENIKE I NASTAVNIKE

Nastavnici su najslabije ocijenili područje FREEDOM ASOO: prosjek ocjena je 2,29/5, odnosno samo 23,8 % pozitivnih odgovora. Čak 90,5 % nastavnika navodi da su izrađivali dodatne materijale jer učenici nemaju dovoljno udžbenika odnosno priručnika

Antun Kovačić

Otomu što donosi modularna reforma objašnjava iz svog iskustva ravnatelj Elektrotehničke i prometne škole Osijek Antun Kovačić, ujedno predsjednik Udruge hrvatskih srednjoškolskih ravnatelja.

– Potrebno je znatno ranije planirati, uključiti veći broj suradnika – prije svega voditelja smjene, satničara, voditelja stručnog vijeća, pedagoga te naravno ravnatelja. Imamo 16 razrednih odjela obuhvaćenih modularnom nastavom, a prvi je korak priprema nastavnika za upoznavanje sa strukovnim kurikulumima što je vrlo zahtjevno jer je riječ o opsežnim dokumentima. Ono što smo lani zamijetili jest koliko je važno planiranje aktivnosti kojima će se steći ishodi. Imamo osjećaj da suradnja s nastavnicima ide iznimno teško jer se zajedničke aktivnosti provode u dva ili tri modula na istoj temi ili aktivnosti koje treba svladati. Ali ima svijetlih primjera, suradnju je moguće ostvariti – opisuju ravnatelj.

Nastavnu godinu, nastavlja Kovačić, podijelili su u tri bloka – neki moduli traju 15 tjedana, neki 25, a neki samo deset, a o tomu ovisi i opterećenost učenika. U školi su napravili evaluaciju o zadovoljstvu učenika i nastavnika modularnom reformom, kako bi na temelju rezultata pripremili preporuke za unaprjeđenje u školskoj godini 2026./2027. Evaluacijom je obuhvaćeno osam razrednih odjela s ukupno 145 učenika. Od 23 nastavnika, anketu je ispunilo njih 21.

Kako objašnjava Kovačić, kada je o nastavnicima riječ, samo 57,1 % njih pozitivno ocjenjuje raspored sati, a 23,8 % daje negativnu ocjenu. Učenici su još stroži pa ih samo 50,3 posto pozitivno ocjenjuje blokove i koncentraciju nastave, a za 24 učenika (16,6 %) tu je odgovor negativan. Čak 71,4 % nastavnika

Manje od 60 posto nastavnika pozitivno ocjenjuje raspored sati, a 24 posto daje negativnu ocjenu

smatra da je trajanje modula dostatno, ali 14,3 % ih njima nije zadovoljno. U otvorenim odgovorima učenika najčešće su teme prevelik broj sati te opterećenje i natrpama satnica.

– Preporuka je da treba preispitati broj sati u pojedinim modulima, trajanje blokova i raspored modula tijekom tjedna – kaže ravnatelj.

Integracija teorije i praktičnih vještina vrlo je jaka strana iz perspektive nastavnika (90,5 % pozitivnih odgovora), a i učenici prepoznaju praktičnu vrijednost nastave (80,0 % pozitivno za praktične metode; 82,8 % za povezanost sa strukom). Ipak, 42,9 % nastavnika navodi usklađivanje teorijskog i praktičnog dijela kao izazov. Tempo rada je pozitivno ocijenilo 66,7 % nastavnika i 71,7 % učenika, ali uz vidljiv udio neutralnih odnosno negativnih odgovora.

Nastavnici vrlo visoko procjenjuju vlastitu praksu vrednovanja: 90,5 % pozitivno za povratne informacije. Učenici daju nešto niže, ali i dalje pozitivne ocjene: 71,7 % za povratne informacije i 75,2 % za jasne kriterije.

– Najvažnija je razlika u percepciji u tome što nastavnici vlastitu praksu vrednovanja ocjenjuju povoljnije nego učenici. Preporuka je na početku svakog

modula učenicima vizualno prikazati ishode, kriterije i plan vrednovanja te tijekom modula uvesti kratke međuprovjere i povratnu informaciju – kaže Kovačić.

Kako je pokazala evaluacija, nastavnici su najslabije ocijenili područje FREEDOM ASOO: prosjek ocjena je 2,29/5, odnosno samo 23,8 % pozitivnih odgovora. Čak 90,5 % nastavnika navodi da su izrađivali dodatne materijale jer učenici nemaju dovoljno udžbenika odnosno priručnika. U nekim područjima, poput elektrotehnike i računarstva, možda udžbenici nemaju svrhu zbog čestih promjena. Učenici nastavničke materijale ocjenjuju znatno bolje: prosjek je 4,20/5 (77,9 % pozitivnih odgovora), dok FREEDOM ocjenjuju umjereno: prosjek je 3,56/5 (40,0 % pozitivnih odgovora, uz 40 % neutralnih). (M. L.)

NASTAVNICI: ŠTO DOBRO FUNKCIONIRA

- Povezivanje sadržaja sa strukom – 95,2 % pozitivnih
- Integracija teorijskog i praktičnog dijela nastave – 90,5 % pozitivnih
- Različiti oblici provjere i vrednovanja – 95,2 % pozitivnih
- Korištenje suvremenih metoda rada i aktivno uključivanje učenika prepoznati su kao važne prednosti modularnog pristupa

PRIJEDLOZI NASTAVNIKA

- Bolje i ranije isplanirati tko predaje koji dio modula, uz zajedničko planiranje opreme i aktivnosti
- Integrirati teoriju i praktične aktivnosti; gdje je moguće povećati rad kod poslodavaca
- Izbjegavati trosate i preveliku koncentraciju sati; rasporediti nastavu u kraće i češće blokove
- Produljiti trajanje zahtjevnijih modula tijekom više tjedana / dio godine
- Smanjiti nepotrebno ponavljanje i uskladiti ishode između povezanih modula
- Osigurati suvremenu opremu, potrošni materijal i pravodobnu pripremu laboratorija
- Uskladiti rasporede povezanih modula radi lakše međumodularne suradnje
- Osigurati kvalitetne udžbenike/priručnike i zajedničku bazu nastavnih materijala

UČENICI: ŠTO DOBRO FUNKCIONIRA

- Praktični rad, projekti i timski rad – 80 % pozitivnih odgovora
- Povezanost sadržaja sa stvarnim životom i strukom – 82,8 % pozitivnih
- Više prilika za različite načine provjere i vrednovanja – 81,4 % pozitivnih
- Materijali koje izrađuju nastavnici – 77,9 % pozitivnih
- Većina učenika smatra da je ostvarila željeni ishod odnosno uspjeh – 73,8 % pozitivnih
- Učenici prepoznaju modularnu nastavu kao korisniju kada je sadržaj praktičan i povezan sa strukom

PRIJEDLOZI UČENIKA

- Smanjiti broj sati u danu i izbjeći preduge blokove; bolje rasporediti module tijekom tjedna
- Za zahtjevnije module osigurati više vremena za vježbanje i usvajanje gradiva, a za manje zahtjevne razmotriti manju satnicu
- Osigurati više praktičnog rada i opreme za vježbe
- Izraditi više konkretnih materijala za učenje: skripte, PPT-ove, pitanja za provjere i stručnu literaturu
- Bolje organizirati raspored, zamjene i nadoknade te smanjiti česte promjene rasporeda
- Povećati individualnu podršku učenicima prema njihovoj predznanju i mogućnostima
- Jasnije povezati količinu gradiva, tempo rada i kriterije vrednovanja

OECD IZVJEŠĆE EDUCATION AT A GLANCE 2026 O NEDOSTATKU NASTAVNIKA

TKO ĆE PREDAVATI BUDUĆIM GENERACIJAMA?

Manjak nastavnika dio je šireg problema nedostatka kvalificiranih radnika. Prema izvješću OECD-a, 85 posto nastavnika zadovoljno je svojim poslom, no samo 22 posto smatra da društvo cijeni njihov rad. Istodobno, obrazovni sustavi teško pronalaze kvalificirane kadrove

PIŠE

Ivana Čavlović

/////

Nedostatak nastavnika jedan je od ključnih izazova s kojima se suočavaju obrazovni sustavi u većini zemalja Organizacije za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD). Iako udio nepopunjenih radnih mjesta na prvi pogled nije velik, manjak je često koncentriran u određenim predmetima, regijama i školama, što može otežati organizaciju nastave i utjecati na njezinu kvalitetu.

Prema izvješću OECD-a *Education at a Glance 2026*, u svih 20 obrazovnih sustava za koje postoje podaci udio nepopunjenih nastavničkih mjesta na početku školske godine 2024./2025. bio je manji od 4 posto. U većini zemalja iznosio je manje od 3 posto, a često i manje od 1 posto. Ipak, u Latviji i Luksemburgu približio se 4 posto.

Ukupne brojke ne odražavaju u potpunosti razmjere problema. U 11 od 16 obrazovnih sustava za koje su dostupni podaci prijavljen je nedostatak potpuno kvalificiranih nastavnika matematike i prirodoslovlja u višim razredima srednjoškolskog obrazovanja. Manjak je izraženiji i u udaljenim područjima te školama koje rade s učenicima iz socijalno depriviranih sredina.

BEZ POTREBNIH KVALIFIKACIJA

Nedostatak kadrova ne očituje se samo u nepopunjenim radnim mjestima nego i u zapošljavanju osoba koje ne ispunjavaju sve propisane uvjete. U školskoj godini 2024./2025. oko 9,1 posto nastavnika u osnovnim i srednjim školama u zemljama OECD-a nije imalo sve potrebne kvalifikacije. U Čileu, Danskoj, Estoniji i Njemačkoj njihov je udio premašivao 18 posto. Neke zemlje nastoje spriječiti takvu situaciju strožim uvjetima zapošljavanja. Japan i Južna Koreja, primjerice, zahtijevaju da nastavnici prije ulaska u zvanje steknu sve potrebne kvalifikacije.

Na raspoloživost nastavnika utječu i dugotrajni izostanci s posla. U Austriji je udio nastavnika odsutnih dulje od dva mjeseca dosegnuo 11 posto, a u Južnoj Koreji devet posto. Takvi izostanci dodatno opterećuju škole koje već imaju teškoća s pronalaženjem zamjena.

Problem će u idućim godinama dodatno otežavati dobna struktura nastavničke populacije. Otprilike svaki četvrti nastavnik srednjoškolskog obrazovanja u zemljama OECD-a ima najmanje 55 godina, što znači da će

U 11 OD 16
OBRAZOVNIH
SUSTAVA ZA
KOJE SU DOSTUPNI
PODACI PRIJAVLJEN JE
NEDOSTATAK POTPUNO
KVALIFICIRANIH
NASTAVNIKA
MATEMATIKE I
PRIRODOSLOVLJA

umirovljenja u brojnim sustavima povećati potrebu za zapošljavanjem novih nastavnika.

PLAĆE I DRUŠTVENI UGLED

Kako bi obrazovanje ostalo privlačno zanimanje, nije dovoljno samo povećati broj dostupnih radnih mjesta. Važni su plaće, radni uvjeti, profesionalna autonomija, odnosi s učenicima, roditeljima i ravnateljima te društveno priznanje nastavničkog rada.

Prema OECD-u, nastavnici u prosjeku zarađuju između 87 i 95 posto primanja drugih zaposlenika s visokim obrazovanjem, ovisno o razini obrazovanja na kojoj rade. Početne plaće nastavnika u nižim razredima srednje škole iznose oko 61 posto plaća usporedivih radnika s visokim obrazovanjem. Takva razlika može otežati privlačenje mladih stručnjaka, osobito u područjima u kojima su njihove kvalifikacije tražene i izvan obrazovanja.

Unatoč tim izazovima, 85 posto nastavnika zadovoljno je svojim poslom, što je približno jednako udjelu zadovoljnih zaposlenika u drugim zvanjima. Međutim, zadovoljstvo se znatno razlikuje među državama. U Japanu su nastavnici češće zadovoljni poslom od zaposlenika u drugim zanimanjima (20 posto), dok je u Čileu njihov udio 21 posto manji nego među ostalim radnicima.

Znatno je nepovoljnija slika kada je riječ o društvenom statusu nastavničkog zanimanja. Samo 22 posto nastavnika smatra da društvo cijeni njihov rad. Taj raskorak između osobnog zadovoljstva poslom i osjećaja da zvanje nije dovoljno priznato upozorava na važnost šireg društvenog odnosa prema obrazovanju.

Poteškoće s pronalaženjem nastavnika treba promatrati u širem kontekstu nedostatka kva-

FLEKSIBILNIJI PUTOVI DO NASTAVNIČKOG ZVANJA

Jedan od načina ublažavanja manjka nastavnika jest omogućiti lakši ulazak u zvanje osobama koje se žele prekvalificirati ili promijeniti karijeru. U Australiji i Nizozemskoj više od 15 posto nastavnika u nižim razredima srednje škole prethodno je radilo u drugim profesijama. Te zemlje nude fleksibilnije programe koji povezuju osposobljavanje uz rad s priznavanjem prethodnog iskustva. Takvi pristupi mogu proširiti krug potencijalnih kandidata, ali istodobno moraju osigurati da novi nastavnici steknu potrebne pedagoške kompetencije.

OECD pritom upozorava da se problem ne može riješiti samo povećanjem broja zaposlenih. Važno je i učinkovitije koristiti postojeće kadrove. Tehnologija, specijalizirano pomoćno osoblje i drukčija organizacija rada mogli bi nastavnicima osloboditi više vremena za poučavanje i neposredan rad s učenicima.

lificiranih radnika. Starenje stanovništva, posljedice pandemije bolesti COVID-19 i velika potražnja za visokoobrazovanim stručnjacima povećavaju pritisak na poslodavce u različitim sektorima. U više od polovine zemalja za koje postoje podaci udio nepopunjenih radnih mjesta u gospodarstvu u cjelini veći je nego u obrazovanju. Škole se stoga za stručnjake moraju natjecati s drugim djelatnostima, koje im mogu ponuditi povoljnije plaće ili drukčije uvjete rada.

DEMOGRAFSKA SLIKA UČENIKA

Istodobno se mijenja i demografska slika učenika. OECD predviđa da će se broj djece u dobi od pet do 14 godina u njegovim zemljama između 2024. i 2033. smanjiti za devet posto. To bi u pojedinim sustavima moglo smanjiti ukupnu potrebu za nastavnicima, ali ne znači da će manjak automatski nestati. Potrebe će se i dalje razlikovati među regijama, predmetima i vrstama škola, a odlazak velikog broja nastavnika u mirovinu mogao bi dodatno otežati zapošljavanje.

Izvješće *Education at a Glance 2026* obuhvaća podatke zemalja članica OECD-a i partnerskih država, među kojima je i Hrvatska. Njegovi nalazi pokazuju da se kadrovski izazovi u obrazovanju ne mogu riješiti jednom mjerom, nego zahtijevaju kombinaciju konkurentnijih plaća, boljih radnih uvjeta, novih putova ulaska u profesiju i učinkovitiju organizaciju školskog rada.

NOVA INICIJATIVA PROFESORICA PRAVNOG FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU:

OSIGURAJMO PREHRANU I SREDNJOŠKOLCIMA!

Sva bi djeca trebala imati iste uvjete, a teret se ne može prebacivati na roditelje. Lokalna rješenja opet generiraju nejednakost. Država bi morala osigurati sredstva za srednjoškolce – kaže prof. Antonija Petričušić

PIŠE
Anita Dolenčić

//////

Četiri profesorice Pravnog fakulteta u Zagrebu, koje su prije nekoliko godina izborile državno financiranje školskih obroka za osnovce, sad započinju borbu i za srednjoškolce. Prof. dr. sc. Ivana Dobrotić, prof. dr. sc. Olja Družić Ljubotina, prof. dr. sc. Marijana Kletečki Radović i izv. prof. dr. sc. Antonija Petričušić od Vlade traže povećanje iznosa za prehranu osnovnoškolaca, ali i preuzimanje odgovornosti za prehranu srednjoškolaca.

– Radi se o zdravlju velikog broja učenika. Srednje škole u Hrvatskoj pohađa više od 147.000 učenika, to je ogroman broj mladih ostavljenih izvan sustava. Inzistiramo, kao i u slučaju osnovnih škola, na argumentu pravednosti. Sva bi djeca trebala imati iste uvjete, a teret se ne može prebacivati ni na roditelje. Lokalna rješenja opet generiraju nejednakost. Država bi morala osigurati sredstva za srednjoškolce – kaže prof. Petričušić.

VAŽNO PITANJE

Priča o prehrani u srednjim školama je komplicirana, ali nema ni ozbiljnije inicijative države da se to promijeni – srednjoškolsko obrazovanje u Hrvatskoj i dalje nije obavezno, a time nema ni obaveze države da sufinancira prehranu. S obzirom na to da su osnivači škola jedinice lokalne uprave, za uređenje prostora zadužene su županije i gradovi, odnosno same škole. A to znači da nema standardizirane politike o tako važnom pitanju.

Pa tako dio škola ima kantine. Primjerice, ove je jeseni kantine otvorila zagrebačka V. gimnazija. Tome su prethodili mjeseci uređenja, javnog natječaja itd. No i u kantinama su sve veće cijene. Dio škola nema prostor ili nije vlasnik zgrade te ne može ni otvoriti kantine. Eventualno imaju aparate s grickalicama ili napicima, a učenici užinu kupuju u obližnjim pekarama i trgovinama ili je donose od kuće.

U anketi koju su provela 24sata među roditeljima, većina ih je istaknula kako im djeca jedu bureke, sendviče te da na prehranu troše 10-15 eura tjedno.

– Tjedno troši 10 eura, nekad i više ovisno o rasporedu sati. Kad je duže u školi, treba mu više od dva eura, jer jedna pizzeta mu nije dovoljna. Kupuje u Pan-Peku ili Mlinaru – kazala je jedna majka.

– Moja kći ide u 2. razred srednje škole. Nosi obrok od kuće, nekad tortilje s raznim punjenima, nekad sendviče, nekad cijeli ručak, ovisno kad je u školi, ujutro ili popodne. Ponese si i slatkiš ili voće – pojasnila je druga.

Zašto osnovci i studenti imaju subvencioniranu prehranu, a srednjoškolci ne?

PROF. OLJA DRUŽIĆ UPOZORAVA NA PROBLEM KOJI JE VIDLJIV U OSNOVNOJ ŠKOLI, DA NEKI RODITELJI NEMAJU NOVCA ZA FINANCIRANJE PREHRANE DJECI, NE NESTAJE ODLASKOM DJECE U SREDNJU ŠKOLU

Roditelji ističu i to da djeca nemaju dovoljno vremena, čak ni na velikom odmoru, da pojedu na miru.

IMA MOGUĆNOSTI

Dio osnivača povremeno organizira projekte poput dostave voća u škole. Iako bi i srednje škole trebale biti obuhvaćene projektom jednosmjenske nastave, što znači da bi trebale dobiti i nekakve kuhinje, blagovaonice, naši nam sugovornici kažu kako je to daleka budućnost. I osnovne škole teško pronalaze kuharice i domare, a one su prioritet.

Profesorice Pravnog fakulteta ipak kažu kako ima raznih mogućnosti. Država osigurava sredstva za besplatne obroke u osnovnim školama, subvencionira se i studentska prehrana u menzama, pa studenti za dvatri eura mogu pojesti kompletan ručak, u Saboru, kao i u većini državnih institucija, u kantinama se može pojesti jako dobar ručak za sitan novac.

Prof. Družić upozorava na problem koji je vidljiv u osnovnoj školi, a to je da neki roditelji nemaju novca za financiranje prehrane djece, ne nestaje odlaskom djece u srednju školu.

Premijer Plenković poslušao je njihovu inicijativu „Pravo svakog djeteta na školski obrok” te država osigurava 1,33 eura po osnovcu i obroku od 2023. godine. Taj se iznos do danas nije promijenio. Profesorice ističu kako bi i taj iznos trebalo povećati, iako se škole i dalje snalaze, unatoč troškovima koji rastu iz godine u godinu.

– Spremne smo ponovo naći se s premijerom i iznijeti mu podatke o situaciji, ali i određena rješenja. Živimo u modernim vremenima, može se napraviti aplikacija preko koje će učenici dobivati bonove za prehranu. No ovaj dio više ne može ostati zanemaren. I ne treba čekati godinu dana. Obroci u osnovne škole uvedeni su na polugodištu – zaključuje prof. Petričušić.

Antonija Petričušić

Ivana Dobrotić

Marijana Kletečki Radović

PANEL O MENTALNOM ZDRAVLJU

RAZGOVOR KOJI NE SMIJE STATI

Panel u OŠ Ive Andrića naglasio je poruku da nije sramota reći da nam je teško. Sram ne pripada osobi koja se bori, nego predrasudama koje nas uvjeravaju da sve moramo riješiti sami

U vremenu u kojemu se mnogo govori o uspjehu, ocjenama, sportskim rezultatima, izgledu i društvenim mrežama, ponekad zaboravljamo na ono što ne vidimo odmah, a jednako je važno: naše mentalno zdravlje. Kako se osjećamo? Jesmo li zabrinuti, tužni, iscrpljeni ili usamljeni? Imamo li osobu kojoj se možemo obratiti kada nam je teško? Upravo su takva pitanja bila u središtu panel-rasprave „Budi hit, mentalno fit!” održane u Osnovnoj školi Ive Andrića, u povodu Svjetskog dana mentalnog zdravlja.

OSOBNOST ISKUSTVO

Na panelu su sudjelovale novinarke Ivana Radaljac Krušlin i Lada Novak Starčević koje su se u svom radu posvetile širenju svijesti o brizi za mentalno zdravlje. Uz njih sudjelovala je i studentica Petra P. koja je s okupljenima podijelila osobno iskustvo: kao tinejdžerica i sama se suočavala s teškoćama mentalnog zdravlja. Njezino je svjedočanstvo bilo iskreno, hrabro i važno jer je pokazalo da se problemi mentalnog zdravlja mogu dogoditi svakome. Ne biraju dob, razred, obiteljsku situaciju, školski uspjeh ni broj prijatelja na društvenim mrežama. Okupljeni učitelji, roditelji učenika i sami učenici sa zanimanjem su pratili razgovor te su se na kraju uključili u raspravu svojim pitanjima i promišljanjima.

Razgovor je podsjetio na jednostavnu, ali često zanemarenu istinu: o mentalnom zdravlju potrebno je govoriti stalno, otvoreno i bez osuđivanja. Jedan razgovor može biti početak razumijevanja, no kultura brige ne stvara se u jednom danu. Ona nastaje kada redovito učimo prepoznati vlastite osjećaje, kada jedni druge slušamo bez ismijavanja i kada znamo da nije potrebno čekati da problem postane velik kako bismo potražili pomoć.

BRIGA O ZDRAVLJU

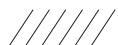
Mentalno zdravlje ne znači da smo uvijek veseli, puni energije i bez briga. Svi imamo dane kada smo neraspoređeni, ljutiti, tužni ili pod stresom. To su normalni osjećaji i dio su odrastanja. Međutim, važno je obratiti pozornost kada tuga, strah, napetost ili osjećaj usamljenosti dugo traju, ometaju svakodnevni život, učenje, spavanje ili odnose s drugima. Tada nam je potrebna podrška, baš kao što je tražimo kada nas boli zub, imamo visoku temperaturu ili ozlijeđimo nogu.

Briga za vlastito mentalno zdravlje podrazumijeva mnogo malih, svakodnevnih postupaka. To je dovoljno sna, redoviti obroci, kretanje i boravak na svježem zraku. To je i vrijeme bez mobitela i društvenih mreža, osobito prije spavanja. U svijetu neprestanih obavijesti i uspoređivanja lako je pomisliti da su životi drugih savršeni. No na internetu najčešće vidimo samo pažljivo

Sudionice panela u OŠ Ive Andrića

PIŠE
Staša Bakić

MOŽDA NE ZNAMO OBJASNITI ŠTO OSJEĆAMO ILI SE BOJIMO DA NAS NITKO NEĆE RAZUMJETI. IPAK, MOŽEMO POČETI SASVIM JEDNOSTAVNO: „NIJE MI DOBRO.”, „BRINEM SE.”, „TUŽAN/TUŽNA SAM.”, „TREBAM RAZGOVOR.” ILI „MOŽEŠ LI ME SASLUŠATI?”

odabrane trenutke, a ne nečije strahove, sukobe, pogreške ili loše dane.

ODNOSI POVJERENJA

Briga o sebi također znači dopustiti si odmor. Ne moramo svaki dan biti produktivni, raspoloženi i najbolji u svemu. Ponekad je dovoljno prošetati, slušati glazbu, čitati, crtati, baviti se sportom, pisati dnevnik ili provesti vrijeme s osobom uz koju se osjećamo sigurno. Netko će se smiriti u razgovoru, a netko u tišini i stvaralaštvu. Važno je upoznati sebe i pronaći ono što nam pomaže da se ponovno osjećamo stabilnije.

Posebno je važno graditi odnose povjerenja. To može biti roditelj, brat ili sestra, prijateljica, prijatelj, učiteljica, razrednik, stručni suradnik u školi, trener ili neka druga odrasla osoba. Ponekad nam nije lako pronaći prave riječi. Možda ne znamo objasniti što osjećamo ili se bojimo da nas nitko neće razumjeti. Ipak, možemo početi sasvim jednostavno: „Nije mi dobro.”, „Brinem se.”, „Tužan/tužna sam.”, „Trebam razgovor.” ili „Možeš li me saslušati?”

To nisu znakovi slabosti. Naprotiv, priznati da imamo problem i zatražiti pomoć zahtijeva veliku hrabrost. Panel u OŠ Ive Andrića posebno je naglasio upravo tu poruku – nije sramota reći da nam je teško. Sram ne pripada osobi koja se bori, nego predrasudama koje nas uvjeravaju da sve moramo riješiti sami. Nitko ne bi trebao nositi težak osjećaj u tišini samo zato što misli da će biti osuđen ili ismijan.

Ponekad je razgovor s osobom od povjerenja dovoljan da osjetimo olakšanje. Kada nas netko sasluša bez prekidanja, dijeljenja brzih savjeta ili umanjivanja naših osjećaja, lakše razumijemo što nam se događa. Rečenice poput „Ma nije to ništa”, „Ima i gorih problema” ili „Samo se razvedri” često ne pomažu,

iako su izrečene s dobrom namjerom. Mnogo više znače riječi: „Tu sam.”, „Vjerujem ti.”, „Žao mi je što ti je teško.” i „Zajedno ćemo pronaći pomoć.”

VAŽAN PRVI KORAK

Ako primijetimo da se netko iz naše blizine povukao, često plače, djeluje bezvoljno, naglo mijenja ponašanje ili govori da nema smisla, ne trebamo se praviti da to ne vidimo. Možemo mu prići, pitati kako je i ponuditi razgovor. Ne moramo imati savršeno rješenje. Dovoljno je pokazati da nam je stalo i potaknuti ga da se obrati odrasloj osobi ili stručnoj službi. U ozbiljnim situacijama važno je odmah potražiti pomoć odraslih i stručnjaka.

Panel-rasprava u našoj školi pokazala je koliko osobne priče mogu mijenjati pogled na temu o kojoj se još uvijek premalo govori. Iskustvo studentice Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta bilo je podsjetnik da se i nakon teških razdoblja može krenuti naprijed, učiti, razvijati se i pomagati drugima. Njezina otvorenost mogla je nekome u publici dati upravo ono što mu je trebalo: osjećaj da nije sam ili sama.

Zato razgovor o mentalnom zdravlju ne smije ostati samo tema jednoga panela, sata razrednika ili obilježavanja posebnog datuma. Trebao bi postati dio svakodnevice – u školi, obitelji, među prijateljima i u zajednici. Kada se usudimo pitati „Kako si, stvarno?”, kada pažljivo slušamo odgovor i kada pomoć smatramo znakom snage, stvaramo sigurnije mjesto za sve.

Brinuti se o mentalnom zdravlju znači brinuti se o životu. A prvi korak ponekad može biti jednostavan: razgovarajmo.

(Autorica teksta je učiteljica razredne nastave u OŠ Ive Andrića u Zagrebu)

80 GODINA PRIRODOSLOVNE ŠKOLE VLADIMIRA PRELOGA

IZA SVAKOG USPJEHA TREBA VIDJETI LJUDE

Posebno je vrijedno što je ova škola tijekom svoga razvoja znala otvoriti vrata novim područjima i novim prilikama. To potvrđuju i programi koje danas nudite, suvremeno opremljeni prostori, laboratoriji, projekti te brojni uspjesi vaših učenika, izjavio je ministar Radovan Fuchs

Pod nazivom „Zagreb i Prelog vole se javno 1946. – 2026.” u zagrebačkom Hrvatskom narodnom kazalištu na najljepši je mogući način u utorak, 6. listopada, obilježena 80. obljetnica Prirodoslovne škole Vladimira Preloga. Dvosatni program maestralno su vodili učenici škole Gabriela Milčić i Ian Mihael Vičar, a uz dva školska benda i folklornu skupinu nastupila je i izvrsna plesna skupina (21 plesačica) te još brojniji zbor škole. Redateljica programa bila je profesorica hrvatskog jezika i književnosti Goranka Lazić.

– Razvijali smo školu, mijenjali programe prema gospodarstvenim prilikama, a rezultat je taj da smo prošle godine imali 260 učenika u završnim razredima, od kojih 130 gimnazijalaca i 110 strukovnjaka. Na rang-listi upisanih na fakultete na prvom je mjestu, s 41 upisanim, medicina, slijedi Prirodoslovno-matematički fakultet sa 36 upisanih, a treće mjesto dijele Fakultet elektrotehnike i računarstva, Kineziološki fakultet i studij farmacije. Slijede strojarstvo, stomatologija i prehrana te ekonomija, filozofija i agronomija. Mislim da smo odigrali važnu ulogu u gospodarstvu, surađujući u razvoju mnogih tvrtki – naveo je u uvodnom dijelu ravnatelj škole Zlatko Stić.

PRIČA O USPJEHU

U ime Grada Zagreba obratila se zamjenica gradonačelnika Danijela Dolenc, istaknuvši kako je 'Prelog' već dulje u Zagrebu i Hrvatskoj – ako ne i šire – priča o uspjehu.

– To je priča o tomu kako se ne smije dopustiti da vas nepovoljne okolnosti kakve su bile devedesetih, kada se uništavala stara nomenklatura zanimanja, povuku za sobom, već da ih prepoznate kao vlastitu snagu i posebnost. Danas škola po pedagoškim, sportskim i akademskim uspjesima iskače kao svijetli primjer i inspiracija svima drugima. Vaš ravnatelj, gospodin Stić zna reći da sve kreće od glave. Priča o ovakvoj snažnoj institucionalnoj transformaciji sigurno jest priča o umijeću vodstva, hrabrosti za donošenje odluka, preuzimanju odgovornosti za odluke; to je priča o iskoraku i izlasku izvan zadanih okvira. Toga u Hrvatskoj nedostaje – poručila je zamjenica gradonačelnika.

Ministar znanosti, obrazovanja i mladih Radovan Fuchs izdvojio je kako osam desetljeća rada nije samo lijepi jubilej, riječ je o generacijama učenika, nastavnika, njihovih ideja, uspjeha, izazova i svakodnevnog rada.

– Prirodoslovna škola Vladimira Preloga svoju je priču započela 1946. godine kao škola usmjerena prema kemijsko-tehnološkom obrazovanju. Od tada je prošla dug put razvoja i promjena, šireći svoje područje djelovanja i otvarajući vrata novim znanjima i pristupima učenju. Uz kemiju i geologiju postupno

Atraktivna plesna točka

Prava vrijednost škole vidi se godinama poslije, kada njezini bivši učenici nastave obrazovanje, postanu znanstvenici, stručnjaci, poduzetnici ili se jednostavno jednoga dana vrate i sjete se nastavnika koji ih je potaknuo da vjeruju u sebe

ministar
Radovan Fuchs

su se razvijali ekologija, kozmetika i prirodoslovna gimnazija, a školu su obogatili dvojezična nastava i brojni projekti. Tako je rasla i mijenjala se, ostajući pritom vjerna svojoj temeljnoj vrijednosti: znanju. Njena povijest pokazuje još nešto vrlo važno: dobra je škola ona koja zna sačuvati ono vrijedno, a istodobno prepoznati što novo vrijeme traži od nje. A Prelog je upravo takva škola – istaknuo je ministar Fuchs.

PROSTOR ZA RAZVOJ

– Nije slučajno da upravo danas, kada se strukovno obrazovanje razvija kroz nove kurikule, modularnu nastavu i još snažnije povezivanje teorijskih znanja s praktičnim iskustvima, posebno cijenimo škole koje su oduvijek znale pratiti promjene. Ova škola svojim razvojem pokazuje da tradicija i suvremenost nisu suprotnosti, nego najbolji partneri u stvaranju kvalitetnog obrazovanja. Ovdje se kemija istražuje u laboratoriju, prirodoslovlje se uči putem pokusa i iskustva, učenici upoznaju različita područja struke, razvijaju praktične vještine i uče kako ono što su usvojili povezati sa stvarnim svijetom – rekao je ministar.

Jednako važnim smatra aktivnosti koje se odvijaju izvan nastavnog sata – učenici sudjeluju na natjecanjima, u sportskim aktivnostima, umjetničkim i kreativnim programima, volontiraju, pokreću inicijative i rade zajedno. Uče da škola nije samo mjesto na koje se dolazi po ocjenu, nego prostor u kojem se razvijaju ljudi, poručio je.

Upravo zato, dodao je Fuchs, iza svakog školskog uspjeha treba vidjeti ljude, generacije

Tko je ovdje ministar?

nastavnika i stručnih suradnika koji su svojim znanjem gradili školu; djelatnike koji se brinu da škola svakoga dana funkcionira, ravnatelje koji su preuzimali odgovornost za njezin razvoj, roditelje koji su vjerovali školi. I, naravno, učenike jer bez njihove energije, ambicija i ponekad vrlo kreativnih ideja nijedna škola ne može biti živa.

– Posebno je vrijedno što je ova škola tijekom svoga razvoja znala otvoriti vrata novim područjima i novim prilikama. To potvrđuju i programi koje danas nudite, suvremeno opremljeni prostori, laboratoriji, projekti te brojni uspjesi vaših učenika – naveo je ministar te se obratio se i mnogobrojnim učenicima škole riječima:

– Vi ste danas oni zbog kojih ova škola postoji i zbog kojih će se njezina priča nastaviti. Pred vama je svijet koji će od vas tražiti znanje, ali i sposobnost prilagodbe; stručnost, ali i kreativnost; samostalnost, ali i spremnost na suradnju. Zato vam želim da tijekom školovanja ne tražite samo točne odgovore. Tražite i dobra pitanja. Istražujte. Pogriješite kada treba, pa pokušajte ponovno. A vama nastavnicima i svim djelatnicima škole želim zahvaliti što im u tome pomažete. Neka vam ovaj jubilej bude prilika da s ponosom pogledate na prijedni put, ali i poticaj da s istom otvorenosti, znatiželjom i energijom zakoračite u godine koje su pred vama – poručio je ministar Fuchs.

Škola je svoju obljetnicu ovjekovječila i bogatom monografijom o 80 godina, čija je urednica profesorica Henrieta Barbarić.

Mirela Lilek

DRAGAN LOGOŽAR RAVNATELJ OŠ NOVI MAROF

CDŠ UČENICIMA PRUŽA MNOGE KREATIVNE MOGUĆNOSTI

S obzirom na to da je dio učitelja zaposlen u više škola, izazov predstavlja izrada rasporeda sati uz istodobno balansiranje između ostvarivanja najpovoljnijih uvjeta za učenike te mogućnosti i zaduženja učitelja

RAZGOVARALA

Anita Dolenčić

/////

Osnovna škola Novi Marof smjestila se na sjeverozapadu Hrvatske, u Varaždinskoj županiji. To je velika škola koju pohađaju 692 učenika u 43 razredna odjela, a u sklopu škole djeluje i Umjetnički odjel osnovnoga glazbenog obrazovanja koji pohađaju 173 učenika, što čini ukupni broj od 865 učenika. Škola uz matičnu ima i četiri područne – PŠ Podevčevo, PŠ Madžarevo, PŠ Ključ i PŠ Remetinec. Trenutačno zapošljava 134 zaposlenika, od kojih je 100 učitelja i stručnih suradnika te 11 pomoćnika u nastavi. U sklopu škole djeluje i posebni razredni odjel djelomične integracije.

Ovo je jedna od najvećih škola uključenih u CDŠ, a u ove četiri godine zajedničkim radom uspješno su se prilagodili zahtjevima nove organizacije rada unatoč otporima – ističe ravnatelj Dragan Logožar.

Kako su se snašli učenici, kako nastavnici, što oni vide kao pozitivne strane ovakve nastave?

– S obzirom na to da je cjelodnevna škola eksperimentalni program te da se u provedbu krenulo bez jasnih temelja i uputa, učenici i učitelji snašli su se najbolje što su znali, a iz godine u godinu bilo je sve lakše. U četvrtoj godini provedbe velika većina učitelja dobro se snalazi te unaprjeđuje svoj rad.

Učenici kao pozitivne strane CDŠ-a vide raznovrsnost B1 i B2 aktivnosti koje obuhvaćaju širok raspon njihovih interesa, a usto su i besplatne. U sklopu A2 nastave učenici mogu dodatno utvrditi ili obogatiti nastavne sadržaje, a posebno im se sviđa kada se to realizira na kreativan način, na primjer Kahoot! kvizovi, društvene igre, grupni rad i slično. Velika je prednost i rekreacijska stanka koju učenici mogu iskoristiti na način koji im u tom trenutku najviše odgovara – odlaskom u knjižnicu, igranjem stolnog nogometa, boravkom na svježem zraku tijekom toplih i sunčanih dana ili jednostavno odmorom i predahom od školskih obaveza.

U sklopu B1 aktivnosti često je organizirana terenska nastava na koju se učenici rado odazivaju i uključuju. Kao prednost svakako je potrebno navesti i sufinanciranje školske prehrane te udžbeničkih kompleta za učenike, uključujući i ostale radne

PROVEDBU
CDŠ-a
PROVJERAVAMO
OD ŠKOLE DO ŠKOLE
I U NASTAVCIMA
DONOSIMO
DOJMOVE

Dragan Logožar

SVAKA PROMJENA ZAHTIJEVA PRILAGODBU

Je li ovakav oblik nastave bolji ili lošiji u odnosu na nastavu kakva se provodi u ostalim školama i po čemu se to vidi?

– Koncept cjelodnevne škole donosi brojne prednosti, ali i određene izazove. Učenicima pruža više vremena za usvajanje i uvježbavanje nastavnih sadržaja te mogućnost sudjelovanja u raznovrsnim aktivnostima koje su se ranije često dodatno plaćale. S druge strane, dugotranjan boravak u školi i dalje je izazov. Mnogi, naime, uz školske obaveze pohađaju glazbenu školu i druge izvanškolske programe koji nisu dio B2 aktivnosti, zbog čega im preostaje malo vremena za odmor, slobodnu igru i osobne interese.

Svaka promjena zahtijeva prilagodbu i nerijetko u početku nailazi na otpor. Tako je bilo i s uvođenjem cjelodnevne škole, no postupno smo, uz zajednički trud i suradnju, uspjeli prepoznati njezine pozitivne strane i pronaći vrijednosti koje ovaj model donosi. Iako su određene poteškoće i dalje prisutne, dosadašnje iskustvo pokazuje da se otvorenosti, razumijevanjem i zajedničkim djelovanjem možemo uspješno nositi s novim izazovima.

MI SMO VELIKA ŠKOLA I TREBALO JE VREMENA DA ZAJEDNO PREVLAĐAMO IZAZOVE POPUT NOVOG, KOMPLEKSNIJEG RASPOREDA, ALI USPJEŠNO SMO SE PRILAGODILI I PROVODIMO SVE ZADANE OBLIKE NASTAVE

materijale za nastavu Likovne i Tehničke kulture.

Uspijevate li provoditi sve zadane oblike nastave – A1, A2, B1, B2?

– Iako smo velika škola, od samog početka uspješno provodimo sve zadane oblike nastave. Ove se godine možemo pohvaliti s ukupno 42 B1 aktivnosti koje provode učitelji razredne i predmetne nastave te stručni suradnici. Od ove školske godine 2026./2027. bilježimo i porast B2 aktivnosti – ukupno ih je 19, a uglavnom je riječ o sportskim aktivnostima.

Što su vam najveći izazovi u provedbi programa CDŠ?

– Najveći su organizacijski izazovi koji proizlaze iz velikog broja zaposlenika i učenika. S obzirom na to da je dio učitelja

zaposlen u više škola, izazov predstavlja izrada rasporeda sati uz istodobno balansiranje između ostvarivanja najpovoljnijih uvjeta za učenike te mogućnosti i zaduženja učitelja. Izazov nam je uskladiti A1, A2, B1 i B2 nastavu u šest različitih objekata – matična škola, četiri područne i Umjetnički odjel.

Primjerice, učenici u područnim školama imaju ograničen izbor B1 aktivnosti, a za uključivanje u B2 aktivnosti potreban im je prijevoz do matične škole. Prisutna su i prostorna ograničenja u obliku manjka prostora u školi u kojem bi se realizirale aktivnosti u sklopu A2 nastave, a s obzirom na to da dvoranu dijelimo sa Srednjom školom Novi Marof, ograničeni smo i u organizaciji sportskih aktivnosti. Sve u svemu, većina izazova proizlazi iz same veličine škole.

Koliko ste novca dosad dobili za CDŠ te gdje je utrošen?

– Dosad smo ukupno dobili 521.823,24 eura koji su utrošeni na radove, opremu i kombi-vozilo te 653.686,02 eura za B1 i B2 aktivnosti. Osigurana su i sredstva za projekt Malih darovnica, koji nam omogućuje suradnju sa školama partnerima uključeni u provedbu CDŠ-a, razmjenu iskustava te organizaciju stručnih usavršavanja za djelatnike škole.

Jeste li trebali nadograđivati prostor škole te kako ste riješili kuhinju, blagovaonicu i sportsku dvoranu?

– Kuhinju i blagovaonicu imali smo u matičnoj školi i u svim područnim školama, no taj je prostor nadograđen i obnovljen. Također, zaposleno je pet novih djelatnika iz reda tehničkog osoblja – tri kuharice i dvije spremačice, a dvjema kuharicama koje su bile zaposlene na nepuno radno vrijeme ono je sada povećano na puno radno vrijeme. Nadalje, u PŠ Remetinec u izgradnji je sportska dvorana, a u planu je i izgradnja sportske dvorane u PŠ Ključ.

Koliko ste novih učitelja i nastavnika zaposlili, odnosno je li vam se smanjio broj zaposlenih?

– Od početka provedbe CDŠ-a zaposlili smo pet novih djelatnika – četiri kineziologa i stručnu suradnicu logopetkinju. Međutim, ove se školske godine smanjio broj zaposlenih zbog smanjenja satnice nastavnog predmeta Informacijske i digitalne kompetencije.

Je li povećan interes roditelja za upis djece u CDŠ?

– Unatoč početnome velikom protivljenju roditelja uvođenju CDŠ-a, ne primjećujemo ni povećanje ni smanjenje interesa roditelja za upis djece u našu školu. Učenici se u našu školu upisuju prema upisnome području, a u prosjeku se svake školske godine upiše osamdesetak prvšača.

MODULARNA NASTAVA U SREDNJOJ STRUKOVNOJ ŠKOLI VELIKA GORICA

PREŠLI SMO S MARATONA NA UTRKU ŠTAFETE

U klasičnoj, predmetnoj nastavi svaki nastavnik trči svoj maraton, tempom koji mu odgovara i bez pritiska prilagodbe trenutku. Modularna nastava je utrka štafete. Nastavnik koji krene s početnim modulom mora savršeno predati štafetu drugom nastavniku koji nastavlja sljedeći modul

U novom prilogu našeg serijala, o iskustvima s modularnom nastavom govori Miroslav Antolčić, ravnatelj Srednje strukovne škole u Velikoj Gorici, koja je od 2018. godine Regionalni centar kompetentnosti u sektoru strojarstva.

Koje ključne promjene primjećujete od uvođenja modularne nastave?

– Uvođenjem modularne nastave prebacili smo fokus sa suhoparnog sadržaja na ishode učenja i stjecanje konkretnih kompetencija. Učenici sada prate nastavu putem modula – smislenih i logički povezanih cjelina koje proizlaze jedna iz druge. Time se odmičemo od „bubanja” definicija i teorije te se selimo na projektno učenje i učenje temeljeno na radu, u realnim ili simuliranim radnim situacijama, što se u strukovnim školama i inače prakticiralo koliko su to dopuštali kadrovski i materijalni uvjeti same škole.

Slikovito rečeno, prešli smo s maratona na utrku štafete. U klasičnoj, predmetnoj nastavi, svaki nastavnik trči svoj maraton u svojoj traci, tempom koji mu odgovara i bez pritiska prilagodbe trenutku. Modularna nastava je utrka štafete. Nastavnik koji krene s početnim modulom mora savršeno predati štafetu (naše učenike) drugom nastavniku koji nastavlja sljedeći modul. Ako predaja nije savršena – bilo zbog nedovoljno pripremljenih učenika, bolovanja nastavnika ili lošeg predznanja – štafeta ispada iz ruku i staje cijela utrka. Nadoknada propuštenog tu nije samo trčanje unazad, već traženje potpuno nove staze za cijeli tim. Naravno, u toj priči bitan je nastavnik, ali i učenici jer svatko nosi svoju odgovornost.

U kojim ste segmentima imali, ili imate, najviše poteškoća?

– Iznimno teška bila je izrada zaduženja nastavnika, koja sada ovisi o velikom broju parametara. Imamo module s velikim brojem skupova ishoda učenja te točno određene postotke za svaki oblik nastave – za VPUP, UTR i SAP. U složenoj školi kao što je naša koja pokriva četiri sektora i upisuje 12 zanimanja u 1. razredu, to je divovski zadatak za satničara.

Velik je izazov i slaganje rasporeda za školu te usklađivanje s rasporedom učenika kod poslodavaca. Raspored se mijenja na tjednoj bazi, a kada netko završi na bolovanju i uskoče zamjene, sustav se dodatno opterećuje. Na sve to, tržištu rada kronično nedostaje nastavnika u STEM području, čime naši postojeći nastavnici postaju još iscrpljeniji.

Problem koji nas najviše iscrpljuje jest „poplava” učenika s individualizacijom ili prilagodbom programa. U zadnjih pet godina u našoj školi svaki četvrti učenik zahtijeva neki oblik prilagodbe. Na školu od 650 učenika i 28 razrednih odjela, uz ponekad nerealna

U SVAKOM BROJU ŠN DONOSIMO PRIKAZE RADA ŠKOLA KOJE PROVODE MODULARNU NASTAVU

Problem koji nas najviše iscrpljuje jest „poplava” učenika s individualizacijom ili prilagodbom programa. U zadnjih pet godina u našoj školi svaki četvrti učenik zahtijeva neki oblik prilagodbe

očekivanja roditelja, to je snažan izvor stresa i veliko pitanje svima nama: kuda mi to idemo i kamo sve to vodi?

Što se nastavnicima dopada u novoj organizaciji rada, a što ne?

– Nastavnicima je najteže. Zbog neravnomjernog tjednog rasporeda koji se mijenja ovisno o modulima, gotovo im je nemoguće planirati privatni život, što stvara veliki stres i iščekivanje. Od njih se očekuje intenzivna suradnja, otvorena komunikacija i zajedničko planiranje. No, nažalost, ne postoji savršen kolektiv u kojem to funkcionira bez poteškoća, posebice kod usklađivanja i zaključivanja ocjena na modulima gdje predaje više nastavnika. Problem nastaje i kada učenik na dulji period izostane s određenog modula jer ga je teško ocijeniti pa nastavnici moraju osmišljavati alternativne načine – od dodatnih projekata i konzultacija do uključivanja učenika u druge module. Zbog toga su nastavnici iscrpljeni i gube motivaciju za rad. S druge strane, u nastavi im se sviđa sam odmak od teorije i fokus na stjecanje opipljivih, praktičnih vještina.

Jesu li učenici aktivniji u nastavi? Primjećuju li promjene i kako ih komentiraju?

– Reakcija učenika je pozitivna upravo zbog manje suhoparnog učenja teorije i više konkretnog rada. Od njih se sada očekuje da prate logički povezano gradivo u znatno kraćim vremenskim okvirima te da pokažu samostalnost i disciplinu rješavanjem problema i istraživačkim učenjem. Budući da u osnovnoj školi nisu navikli na takav pristup, to nam zadaje probleme u smislu ponavljanja gradiva i lošije produktivnosti.

A tu je i jedan dublji problem: neograničen pristup ekranima. Učenici su previše na mo-

ŠTO BISTE VOLJELI PROMIJENITI?

Kada se pitam što bi se moglo promijeniti, uvijek dođem do protupitanja: kakav je ovo sustav koji je toliko kompleksan i postaje sve zahtjevniji? Priroda, pa i svemir teže jednostavnosti, a mi želimo sve kontrolirati i zakomplicirati u epohalnim razmjerima. Vrlo često u zbornici čujem kako su bila dobra stara vremena s dnevnikom ispod ruke. Nisi ovisio o internetskom signalu, struji, IKT pismenosti ni stalnom nadzoru roditelja. Danas imamo tisuću i jedan zapis, bilješku i napomenu u e-Dnevniku. Sve je podložno ljudskoj pogrešci i inspekcijskom nadzoru koji se uvijek može pozvati na „krivi zarez”.

Opterećeni smo svime, bavimo se formom, a promiču nam generacije učenika kojima nismo uspjeli dati ono najbitnije, onu srž zbog koje postojimo i koja nam je konačan cilj. Često kolegama u zbornici znam reći: bitni su rezultati, a ne koliko tko može pričati ili osam sati sjediti na svome radnom mjestu. Nije bitna forma, već učinak. Od ravnatelja se očekuje da sve to stoički podnosi, da motivira i podrži nastavnike te im smanji administrativni stres, iako se i sami ravnatelji rijetko imaju kome požaliti jer i mi smo, na kraju dana, samo ljudi od krvi i mesa. Ipak, i dalje sam optimist. Treba se boriti i nikada ne odustati. Dajemo šansu nadi da će većina naših učenika prebroditi taj trnovit put i izaći u uzorne i poštene ljude na ponos svojih roditelja i svih nas.

bitelima i računalu. IK tehnologije „treniraju” mlade na iznimno kratak period fokusiranosti i prečeste podražaje uzbuđenja koji egzistiraju isključivo u virtualnom svijetu. Nakon toga im realan svijet postaje nezanimljiv, a mi odrasli smo nedovoljno uvjerljivi da dopremo do njih i uvjerimo ih da nas takav put vodi u dekadenciju i degradaciju.

Kakve su reakcije roditelja?

– Roditelji su pomalo zbunjeni, no polako shvaćaju što je modularna nastava i s pravom očekuju da ona njihovu djecu pripremi za dinamičan svijet rada. No, smatram da bi trebali imati više povjerenja u svoju djecu i nas nastavnike, dopustiti im da se osamostale i nauče iz vlastitih grešaka pa makar to značilo i lošiju ocjenu ako učenik nije bio posvećen učenju. Umjesto toga, roditelji često isti tren okrivljuju nastavnike i školu da ne znaju svoj posao. S druge strane, oni sami priznaju da ne znaju kako djeci kontrolirati vrijeme provedeno pred ekranima jer kapital i društvene mreže nevjerovatno lako nalaze puteve do naših učenika kao potrošača.

Marijan Šimeg

UČENICI ISTRAŽUJU SVIJET, A BROJKE IM PRIČAJU PRIČU

KAKO ZAPOČETI S UČENJEM STATISTIKE

U Gimnaziji i strukovnoj školi Bernardina Frankopana u Ogulinu statistika već godinama nije samo školski predmet. Ona je postala način istraživanja, postavljanja pitanja i traženja odgovora. Priča o takvom pristupu statistici traje više od desetljeća

PIŠE

Branko Rumenović,
mag. oec. i univ.
spec. oec.

/////

Brojevi su svuda oko nas: broj učenika u školama, broj stanovnika nekoga grada, podaci o promjenama naših navika, stavovima učenika o svijetu koji ih okružuje ili o tome kako se određena pojava mijenja s vremenom. Ipak, sami brojevi ne govore mnogo. Tek kada ih prikupimo, uredimo, analiziramo i protumačimo, oni počinju pričati priču.

U Gimnaziji i strukovnoj školi Bernardina Frankopana u Ogulinu statistika već godinama nije samo školski predmet. Ona je postala način istraživanja, postavljanja pitanja i traženja odgovora. Učenici u različitim projektima i istraživanjima prikupljaju podatke, uređuju ih i analiziraju, uspoređuju rezultate i predstavljaju ih, povezujući pritom statistiku s drugim predmetima, međunarodnim projektima i svakodnevnim životom.

Priča o takvom pristupu statistici traje više od desetljeća, od prvih učeničkih istraživanja početkom 2010., preko projekta The World of Statistics te eTwinning i Erasmus+ projekata, sve do današnjih aktivnosti. Učenici iz Ogulina statistiku koriste kao alat kojim ne uče samo o brojevima nego i o svijetu koji ih okružuje.

OD IGRE DO STATISTIKE

Učenici Gimnazije i strukovne škole Bernardina Frankopana u Ogulinu redovito sudjeluju u različitim projektima, a statistika je pritom jedno od područja koje im omogućuje da školsko znanje primijene na stvarne podatke i probleme. Tako su se 2013. godine, u okviru projekta The World of Statistics, uključili u obilježavanje Međunarodne godine statistike. Tom su prigodom istraživali i analizirali podatke o stanovništvu Ogulinsko-modruške udoline, Grada Ogulina, Karlovačke županije i Republike Hrvatske. Njihov je rad privukao i međunarodnu pažnju pa je o ovoj aktivnosti pisao ugledni američki list The Wall Street Journal. Nakon toga uslijedili su brojni eTwinning projekti, među kojima su The Population of My Region, VET Education & AI, Student Skills for Education, The Future in Economics and Ecology with Web Tools, 2eco&health i History & Business, za koje su učenici i nastavnici dobili nacionalne i europske oznake kvalitete.

Kako započeti s učenjem statistike i kako učenike motivirati da je dožive kao nešto više od niza formula i tablica? Sve počinje igrom. Na početku nastavne godine, pa tako i ove

2026./2027. godine, nastavnik igrom „Prstići show”, u kojoj glavnu ulogu ima odbojkaška lopta, učenike uvodi u svijet statistike. Razgovara se o najboljim sportašima grada Ogulina i njihovim rezultatima te njihovu uspjehu u sportu. Nakon toga i sami učenici pokušavaju ostvariti što bolji rezultat u udaranju lopte.

Ono što na prvi pogled izgleda kao obična igra ubrzo postaje prilika za prikupljanje, obradu i uspoređivanje podataka. Učenici zatim istražuju vlastitu visinu i težinu, jačinu udarca lopte, vrijeme potrebno za izvršavanje određenog zadatka i druge mjerljive veličine. Dobivene podatke uspoređuju, traže povezanosti među njima i razmišljaju o tome kako se različite varijable mogu povezivati s uspjehom. Na taj način učenici već na početku upoznaju osnovnu ideju statistike: postaviti pitanje, prikupiti podatke, obraditi ih, usporediti rezultate i iz njih pokušati nešto zaključiti.

OD UČENIKA DO ISTRAŽIVAČA

Nakon što usvoje osnovna znanja o statistici, prikupljanju i obradi podataka, učenici postaju mali istraživači i ulaze u ozbiljniji svijet statističkih istraživanja. Sami osmišljavaju istraživanja o temama koje su im bliske,

od izlazaka i korištenja mobitela do školskog uspjeha, bavljenja sportom i drugih pitanja koja proizlaze iz njihova svakodnevnog života. Tijekom godina učenici su se bavili različitim pitanjima: od korištenja informacijsko-komunikacijske tehnologije, odnosa prema novcu, sreće učenika i komunikacije do maturalnog putovanja te života i školovanja u vrijeme pandemije bolesti COVID-19.

Upravo izbor tema pokazuje koliko statistika može biti primjenjiva na različita područja koja učenicima zaokupljaju pažnju. Ono što ih zanima pretvaraju u istraživačko pitanje, a odgovore traže u podatcima. Nakon što definiraju temu i osmisle istraživanje, provode ga među učenicima svoje škole. Prikupljene podatke zatim uređuju, obrađuju i analiziraju te nastoje iz njih izvući zaključke. Na taj način prolaze cijeli istraživački proces: od postavljanja pitanja i prikupljanja podataka do njihove interpretacije i predstavljanja rezultata.

KAD BROJKE PROGOVORE

Vrhunac njihova rada javno je predstavljanje rezultata. Na izložbi učeničkih plakata predstavljaju svoja istraživanja, dobivene podatke i zaključke te svojim školskim kolegama i nastavnicima pokazuju što su otkrili. Učenici ovakvim načinom rada ne usvajaju samo znanja iz statistike, već uče postavljati pitanja, provjeravati podatke, razlikovati činjenice od pretpostavki i promišljati o tome što nam neki podatak doista govori. U vremenu u kojem smo svakodnevno okruženi velikim brojem informacija, grafikona, postotaka i različitih istraživanja sposobnost pravilnog čitanja i razumijevanja podataka postaje važna vještina. Upravo zato statistika učenicima pruža znanja koja mogu primjenjivati ne samo u školi nego i u svakodnevnom životu.

Više od desetljeća rada pokazuje da statistika u Gimnaziji i strukovnoj školi Bernardina Frankopana u Ogulinu nije samo jedna od nastavnih tema. Ona je prilika da učenici istražuju ono što ih zanima, postavljaju pitanja, traže odgovore u podatcima, surađuju s drugima i svoje zaključke predstavljaju široj publici. Od školskog sata i prve igre s odbojkaškom loptom do međunarodnih projekata i konferencija put vodi prema istom cilju – učeniku koji zna podatke pretvoriti u informaciju, a informaciju u razumijevanje.

U svijetu u kojem nas svakodnevno okružuju postotci, grafikoni, ankete i različiti statistički podatci, znati čitati brojke znači znati bolje razumjeti svijet oko sebe. Upravo zato učenici iz Ogulina putem statistike ne uče samo kako izračunati i prikazati podatke. Uče kako promatrati, istraživati, propitivati i donositi zaključke. A kada brojke jednom dobiju kontekst i smisao, one počinju pričati priču, priču o ljudima, njihovim navikama, interesima i svijetu u kojem živimo.

**UČENICI
STATISTIKU
KORISTE KAO
ALAT KOJIM
NE UČE SAMO
O BROJEVIMA
NEGO I O
SVIJETU KOJI IH
OKRUŽUJE**

KAKO SMO OBILJEŽILI DJEČJI TJEDAN

I DIJETE MOŽE BITI AKTIVAN ČLAN ZAJEDNICE

Kada dijete pomaže drugome u pospremanju, oblačenju jakne ili rješavanju zadataka razvija osjećaj odgovornosti i uči da svojim ponašanjem pozitivno utječe na drugoga te pritom jača sliku o sebi i svojim sposobnostima

PIŠE

Katarina Bilandžić,
odgajateljica savjetnica

//////

Ovogodišnji Dječji tjedan koji započinje prvim punim tjednom listopada nosi naziv „Volontiranje u zajednici”. Kao tradicionalna godišnja akcija Savez Društava „Naša djeca” ove godine naglasak stavlja na poticanje volonterskog rada i uključivanje u zajednicu na lokalnoj razini, i to nastojeći uključiti što više djece u što više općina i gradova.

Poruka koju nosi ovogodišnji slogan „Srce mi je puno sreće, volontiranje me pokreće!” veliki je poticaj u kontekstu ranog i predškolskog odgoja jer otvara prostor koji omogućuje spoznaju o usvajanju vrijednosti poput solidarnosti, empatije, pomaganja, odgovornosti i zajedništva koji je sveprisutan već od najranijeg djetinjstva. Ovogodišnjom temom volontiranja nastoji se potaknuti djecu i zajednicu da se uključe u aktivnostima koje uključuju zajednicu, pomaganje drugima i brigu za okoliš. Naš se vrtić „Proljeće” iz Kloštar Ivanića stoga već niz godina uključuje u ovu inicijativu.

MINI BUVLJAK

Ove godine pridonosimo rastu i razvoju lokalne zajednice. Svaka odgojna skupina dala je mali obol odlučujući se za različite aktivnosti na razini odgojnih skupina. Integracijom različitih aktivnosti od sadnje stabala u vrtićkom dvorištu, uređenja vanjskog prostora vrtića i soba uz sadnju cvijeća i odlazak u posjet načelnici, zatim male radne akcije ispred općine, razmjene slikovnica, recikliranja i prenamjene starih predmeta, skupljanja donacije za obitelj u potrebi koju smo realizirali u suradnji s lokalnim Crvenim križem te „mini buvljaka” nastojali smo biti dijelom tog velikog slogana koji ove godine potiče volontiranje i zajedništvo.

NOVO STABLO

Dijete uči iskustvom pa promatra odrasle, sudjeluje u svakodnevnim situacijama, usvaja kako prepoznati i reagirati na potrebe drugih te počinje shvaćati da njegovo ponašanje utječe na druge. Ukratko, postupno postaje društveno biće koje regulira svoje emocije, usvaja manire i postaje odgovorno u odnosu sa sobom i drugima. Dijete koje pomaže drugome, dijeli svoje igračke, pokazuje empatiju prema vršnjacima, prirodi, životinjama, koje se brine za okoliš (sortira otpad, brine se za biljke, održava okoliš čistim...), ustupi svoje

Upravo se iz empatije razvijaju socijalne vještine, poput pomaganja, dijeljenja, suradnje i pružanja pomoći drugima

■■■■■

mjesto prijatelju i razmjenjuje ideje razvija ponašanja koja čine temelj volontiranja.

Jedna od važnijih socijalnih vještina svakako je empatija, a druga jednako važna, koju dijete uči u svakodnevnoj interakciji te time potiče razumijevanju empatije, jest pomaganje. Kada dijete pomaže drugome u pospremanju, oblačenju jakne ili rješavanju zadataka razvija osjećaj odgovornosti i uči da svojim ponašanjem pozitivno utječe na drugoga te pritom jača sliku o sebi i svojim sposobnostima.

UČIMO RECIKLIRATI

Desetak naših odgojnih skupina iz središnjeg objekta uključilo se u ovu akciju. Svako prema vlastitim afinitetima bira kako će s djecom obilježiti tjedan volontiranja kao dio Dječjeg tjedna, čiji smo sudionici i ove pedagoške godine. Dok su neke skupine uređivale vanjski prostor vrtića i zasadile novo stablo u našem dvorištu, s naglaskom na očuvanje i brigu za okoliš, što nam je jako važno s obzirom na to da smo jedan od ekovrtića, predškolske skupine odlučile su se za posjet načelnici koju su darivali jesenskim vjenčićem i popisom želja kojima bi se poboljšala vrtićka svakodnevnica.

Mlađe skupine odlučile su reciklirati stare korištene predmete i dati im novu svrhu.

DIJETE TREBA RAZUMJETI DA:

1. svojim postupkom može pomoći
2. svatko može učiniti nešto za drugoga
3. male stvari ponekad jako puno znače
4. dobrota se pokazuje malim stvarima
5. zajednicu čini suradnja jednih s drugima
6. dijete također može biti aktivan član zajednice

U srednjoj skupini održan je mali buvljak na kojem se poklanjaju korišteni predmeti kojima tražimo nove vlasnike jer ono što nam više ne treba može nekome izmamiti osmijeh na lice. Veliki dio našeg tjedna volontiranja ne bi bio moguć bez suradnje s roditeljima koji su se uključili u donacije stabala, cvijeća, paketa za potrebite i donošenja nekorištenih predmeta.

Cilj ovog Dječjeg tjedna, koji naglasak stavlja na volontiranje, nije samo naučiti dijete da pomogne drugome, nego omogućiti mu da prepozna potrebe drugoga, da surađuje i svojim malim djelima pridonosi rastu i razvoju zajednice kojoj pripada. Pomaganje u svakodnevnim situacijama, od malih do velikih i konkretnih kojih je danu u nebrojeno mnogo, poziv je svakome od nas da se probudi i osvijesti da kao pojedinci mijenjamo sebe i svijet oko sebe upravo malim gestama koje počinju u našoj svakodnevnici te se kao bumerang šire dalje.

MOJIH PET DANA U LONDONU

ČAROBAN GRAD OD KOJEG SE UČI

Željela sam pisati o djeci i učenicima Londona, ali me taj grad toliko zaveo da *razvezah* o njemu. Ipak, profesionalno deformirana i još uvijek strasno naginjući dječjem svijetu, spontano tražim sadržaje te vrste, gdje god došla. Tako je bilo i u Londonu

PIŠE

Milijana Kovačević,
školska psihologinja
u mirovini

/////

Konačno sam opet otišla u London! I bolje da jesam. Kad sam prije desetak godina bila ondje, kratko, manje od dva dana, i to na putovanju za Island, doživjela sam ga posve drugačije nego sada. Doimao mi se tmuran i hladan, ljudi su otuđeni, užurbano prolaze zadubljeni u sebe ili u mobitele... Cvijeće i zelenilo nisam ni zapazila. Ups!, ispravak krivog navoda, uspjela sam nakratko ušetati u jedan park i susrela se s iglicama, skromnim cvjetićima koji, kad ih je puno na jednom mjestu, čarobno izgledaju. I to je sve. Ali nije ostalo na tome. Kad sam gotovo iste iglice pronašla šećući prirodom, nedaleko od moje kuće za odmor, klikkala sam od veselja i pogodite što sam učinila!? Naravno, nekoliko sam ih presadila u svoj vrt. Dopalo im se, pa su se sjemenčicama razmnožile, a početkom ljeta uživala sam gledajući ih rascvati u svom vrtu.

PROFESIONALNA DEFORMACIJA

Ovog puta, London je bio bajkovit. U pet dana može se vidjeti i doživjeti mnogo više, napose kad vas tim čarobnim gradom vodi netko vama drag, koji ga zna *u dušu*. Sad je London bio prostranih ulica (koje kao da šire ruke i mame me u zagrljaj), golemih raskošnih građevina, pun ljudskog šarenila koje se doimalo dinamično, živahno, uz komunikaciju, bez otuđenja; pun trgova u kojima život pršti; sve je puno boja, zelenila po parkovima u kojima se šepire neobična stabla, grmovi i mnogo, mnogo lijepog cvijeća. Kako ga uspijevaju tako čarobnog uzgojiti po suši koja nas je zadesila ove godine? U svakom od parkova voda žubori, a pogled na se svraćaju i mnogobrojne statue različitog sadržaja. E, to zadnje baš mi se i nije dopalo. Mislim da je pretjerano, ali... Uh, pretjerala sam i ja! Zanimjela sam se. Htjela sam pisati o djeci i učenicima Londona, ali me London zaveo pa *razvezah* o njemu.

Profesionalno deformirana i još uvijek strasno naginjući dječjem svijetu, spontano tražim sadržaje te vrste, gdje god došla. Tako je bilo i u Londonu.

Prvo što sam zapazila bilo je da djece nema po glavnim ulicama. Bude ponešto starijih, pred kraj osnovnog školovanja ili srednjoškola, no svi su tihi, pristojni i neupadljivi.

Sve je u Londonu zadržavajuće

ŠEĆUĆI RANIJE UJUTRO OKO HOTELA, BAŠ S NAMJEROM DA VIDIM ŠTO SE ZBIVA U SUSJEDNIM ULICAMA U VRIJEME ODLASKA U ŠKOLU, TAKOĐER SAM VIDJELA ZANIMLJIVOSTI KOJE NE IDU U PRILOG NAŠIM ŠKOLARCIMA I ONIMA KOJI IH RAĐAJU, ČUVAJU, ODGAJAJU I POUČAVAJU

U pet dana boravka puno smo se vozili popularnim dvokatnim crvenim autobusima, podzemnom željeznicom, pa i vlakom i samo su jednom tri momčića, od oko trinaest godina, bučno ušla u autobus, ali ih se kasnije nije moglo čuti. Kod nas je svakodnevna pojava da raspojasano upadaju u prometala, guraju se, buče, ne obaziru se ni na koga, stavljaju prljave tenisice na sjedala, zauzmu sjedalo starijima ispred nosa, a ne ustaju se nikome, kolikogod da su stari ili nemoćni... Ovo govorim ponajviše o splitskim iskustvima. Kad, i tamo ne vidjeh da netko ustaje starom i nemoćnom! No, u njih je to riješeno tako da postoje posebna sjedala za one koji ne mogu stajati i na njih nitko drugi ne sjeda.

DJECA S KRAVATAMA

Šećući ranije ujutro oko hotela, baš s namjerom da vidim što se zbiva u susjednim ulica-

Jedan od brojnih kipova

ma u vrijeme odlaska u školu, također sam vidjela zanimljivosti koje ne idu u prilog našim školarcima i onima koji ih rađaju, čuvaju, odgajaju i poučavaju. Nekoliko djece, različite dobi, uglavnom dobi naših osnovnoškolaca, išli su u školu, i to u uniformama. S kravatom oko vrata. Rukavi i nogavice su dugi (djevojčice su u suknjama), a imaju i prsluk. Pretoplo odjeveni za vanjsku temperaturu, no oni su smjerno koračali prema svom cilju, očito prema školi. Ali, bilo je i nečega nalik ponašanju naših učenika i njihovih roditelja. Jedan je otac nosio školsku torbu svoje djevojčice, a ona je vodila psića na uzici. Dječak ili djevojčica mašu rukama i bezvoljno se vuku za majkom, ocem ili bakom koji *jadnom* djetetu nose školsku torbu jer je preteška. Naši, naravno, nemaju uniformu, već su odjeveni po posljednjoj modi, najviše djevojčice, i to prilično golišave, nedolično odlasku u školu.

Drugi londonski primjer koji ugledah šecući prelijepim kvartom nedaleko od hotela u kojem smo odsjeli (putovala sam u grupi) bili su otac i sin. Otac je hodao kraj svog sina, koji je bio u punoj školskoj opremi – uniforma i školska torba – ali na romobilu. I sve se odvijalo tiho. Ne sjećam se da sam čula razgovor, a nekmoli bučno nadvikivanje koje je u Splitu i u jutarnjim satima uobičajeno za školarce.

Odsjeli smo u pregolemom hotelu koji je neprestano bio pun. Školaraca je bilo najviše. Pa vrijeme je školskih ekskurzija. Neki od tih školaraca, po priči mojih suputnica, posebno djevojčice, imale su zajedničke karakteristike s našima. Čak su ih i pretekle. Opisaše mi djevojčice dobi petog ili šestog razreda s dugim, vrlo špičastim umjetnim noktima. Ja ih nisam vidjela, ali ako je tako, one su *ispred* naših. Nisam posve sigurna, no mislim da naše petašice i šestašice nisu tako *napredne* glede umjetnih noktiju, a znaju se ponekad *prevariti* i igrati se kako su se nekad igrale djevojčice, pa bi im nokti smetali. Ma, nisu ni naši roditelji uvijek crni. Sigurna sam da svojim kćerkicama te dobi takve nokte ne bi dozvolili. E, ali, da je toliko učenika naših osnovnih škola bilo u hotelu, oni bi ga ili demolirali ili bi se hotel urušio od buke i jurnjave kojoj su skloni. I opet smo na gubitku.

ZAŠTITNIČKI ODGOJ

Sve me se viđeno jako dojmilo. Naravno da mislim kako je, općenito, londonska situacija u „plusu” u odnosu na našu. Život je složen, zahtjevan i traži odricanja. Dopusliv i odveć zaštitnički odgoj koji je u nas postao model ne priprema djecu za takav život, ne pomaže im da steknu neophodne životne vještine. Čak, vidjevši rečeno, pomislih da uniforme i nisu loše rješenje. Pomislih, ne zaključih. Premali je broj primjera za zaključak. Ali i tko bi naše razmaženke i roditelje koji sada *kolo vode*, vedre i oblače i u školstvu, utjerao u uniforme!? One skrivaju, ne pokazuju (najčešće lažni) socijalni status, a skorojevički mentalitet naše plejade roditelja i putem odjeće i školskog pribora to zorno pokazuju preko svoje djece, koja su i osobno vrlo uživljena u to. Čak se u tome kriju i klice vršnjačkog zlostavljanja. Složena priča, vrlo, vrlo. Tim prije što je sve to predaleko otišlo, a oni koji su trebali *držati uzde*, oni iz školstva koji odlučuju, davno su ih skoro ispustili, koketirajući s roditeljima, na štetu djece, ali i odgojno-obrazovnog osoblja i njihova statusa i ugleda. Čini se da je najnezaštićeniji čimbenik odraslih u našem sustavu školstva danas – odgojno-obrazovni djelatnik.

I, nisam vidjela dječja igrališta! Ne vjerujem da ih nema, ali po turistima zanimljivim dijelovima grada vjerojatno nisu poželjna, što je posve razumljivo.

E, da, umalo da zaboravim Greenwich i Kraljevski opservatorij kojim prolazi nulti

Mladih na sve strane

POMISLIH DA UNIFORME I NISU LOŠE RJEŠENJE. ALI, TKO BI NAŠE RAZMAŽENKE I RODITELJE KOJI SADA KOLO VODE, VEDRE I OBLAČE I U ŠKOLSTVU, UTJERAO U UNIFORME!?

PRVO ŠTO SAM ZAPAZILA BILO JE DA DJECE NEMA PO GLAVNIM ULICAMA. BUDE PONEŠTO STARIJIH, PRED KRAJ OSNOVNOG ŠKOLOVANJA ILI SREDNJOŠKOLACA, NO SVI SU TIHI, PRISTOJNI I NEUPADLJIVI

Školarac u uniformi

meridijan. I tamo smo dospjeli, što je mene ispunilo posebnim zadovoljstvom. Prije puno desetljeća, kad sam u školi imala nastavu geografije, uživala sam na satovima, sa sjetom, razmišljajući da nikad neću vidjeti sve te divote o kojima učimo, pa barem neka maštam o njima. U mojim maštarijama Greenwich je imao posebno mjesto. Točno se sjećam, sjedila sam u prvoj klupi (*štreberica*), učionica je bila ugodno topla, nastavnica lijepa, krasno odjevena, izvrsno predaje, pokazuje na karti, a ja zaneseno slušam. U jednom trenutku zatvorim oči i pomislim: Šteta što ovo nikad neću moći vidjeti! I zaboravim. Prošla su desetljeća i ja sam to vidjela! I sjetila sam se sata kad sam poželjela da se to dogodi, ali i sumnjala u ishod. Mojoj sreći i ushиту nije bilo kraja.

I TO MOGU!

Posebna je zanimljivost susret s učenicima i učiteljima s francuskog govornog područja koji su bili na terenskoj nastavi. Djeca su sjedila na travi i rješavala radne bilježnice, a ja, na ono malo francuskog što mi je ostalo nakon neuporabe, popričah s dobro raspoloženom učiteljicom. Razumjele smo se. Bili su to trećaši i četvrtaši. Uspjela sam joj objasniti da sam iz Hrvatske te da sam radila kao psiholog u osnovnoj školi i 42 godine

Nezaobilazna straža i Milijana Kovačević

uživala radeći taj svoj divan posao, napose onaj dio koji se tiče djece, ali i da naši roditelji i učitelji nama nisu mogli priuštiti da doputujemo u Greenwich na terensku nastavu. Ovaj me je susret dodatno preplavio radošću, pa sam u nastavku, dok smo se brodom po Temzi vraćali u grad, zabavljala grupu i baš nam je bilo lijepo. Nisam znala da i to mogu.

I, nakon ovih prisjećanja, pitam se, pitam, kakav je London zapravo? Lijep jest, golem također, pun je parkova, čarobnih trgova i trgića, zanosnog cvijeća, pun zadivljujućih građevina i mostova, hrana je u njemu prisutna na svakom koraku i lako je dostupna, a promet funkcionira savršeno; budući da je golem, uređen je, čist, ima šarm, nema očekivane buke – sve vidljivo oku i dostupno doživljaju doista je za pohvalu. Ali što je s onim oku nevidljivim i ne baš lako dostupnim za spoznaje i zaključivanje? Za to o Londonu treba znati mnogo više od mojih blic-spoznaja. No i ovo malo mojeg iskustva daje mi za pravo misliti da se i za toliko vremena u tom čarobnom gradu ima što naučiti, a da može biti osnova za poticanje pozitivnih promjena u našem školstvu.

Dugo nisam čula ili pročitala da je netko bio na studijskom putovanju!

/ PRAVO /

DOPUST TRUDNE RADNICE (2/2)

PIŠE

Olivera Marinković, dipl. jur.

Pravilnik o uvjetima i postupku ostvarivanja prava na stanku za dojenje djeteta, prava na dopust trudne radnice, prava na dopust radnice koja je rodila i prava na dopust radnice koja doji dijete („Narodne novine” broj 112/11) na vrlo sličan način kao i Zakon o roditeljskim i roditeljskim potporama propisuje pravo na dopust trudne radnice.

Prema članku 5. Pravilnika o uvjetima i postupku ostvarivanja prava na stanku za dojenje djeteta, prava na dopust trudne radnice, prava na dopust radnice koja je rodila i prava na dopust radnice koja doji dijete (u daljnjem tekstu: Pravilnik) trudna radnica koja radi na poslovima koji su štetni po njezino zdravlje ostvaruje pravo na dopust ako joj poslodavac, prema propisima o radu i zaštiti na radu, nije osigurao obavljanje drugih odgovarajućih poslova. Ocjenu o poslovima koji mogu biti štetni po zdravlje trudne radnice utvrđuje ovlašteni liječnik prema posebnom propisu u skladu s člankom 6. Pravilnika.

Trudna radnica ostvaruje pravo na dopust na temelju odluke poslodavca donesene na osnovi njezina pisanog zahtjeva i potvrde specijalista ginekologa da je trudna te mišljenja doktora specijalista medicine rada o poslovima koji su štetni za zdravlje trudne radnice, a poslodavac je odluku obvezan donijeti u roku od osam dana od dana zaprimanja zahtjeva te ako je ne donese u navedenom roku smatrat će se da je to pravo priznao od idućeg dana nakon što je taj rok istekao prema članku 7. stavcima 1. i 2. Pravilnika. Naknada plaće radnici kojoj je odobren dopust trudne radnice isplaćuje se u visini prosječne plaće isplaćene u tri mjeseca koja prethode mjesecu u kojem se stječe pravo na dopust trudne radnice, prema stavku 4. istoga članka 7. Pravilnika. Pravo na dopust trudne radnice ostvaruje se putem i na teret sredstava poslodavca na temelju odluke poslodavca koju je obvezan dostaviti trudnoj radnici te nadležnoj ustrojbenoj jedinici Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje u roku od osam dana od dana donošenja u skladu sa stavcima 5. i 6. istoga članka 7. Pravilnika.

U skladu s navedenim, kada trudna radnica podnese školi kao poslodavcu pisani zahtjev za korištenje dopusta trudne radnice te dostavi potvrdu specijalista ginekologa, ravnatelj/ica dužan je od liječnika specijalista medicine rada s kojim ima ugovorni odnos odnosno drugog liječnika medicine rada iz sustava javnog zdravstva, zatražiti mišljenje jesu li poslovi koje trudna radnica obavlja štetni za njezino zdravlje. Liječniku medicine rada potrebno je dostaviti i procjenu rizika toga radnog mjesta koju je izradila ovlaštena tvrtka odnosno osoba iz područja zaštite na radu.

U skladu s mišljenjem liječnika medicine rada ravnatelj/ica donosi odluku o odobravanju ili odbijanju zahtjeva za dopust trudne radnice, u roku od osam dana od dana primitka zahtjeva

te je dostavlja trudnoj radnici i nadležnoj ustrojstvenoj jedinici Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje u roku od osam dana od dana donošenja. U slučaju da ravnatelj/ica škole u navedenom roku ne donese odluku, smatrat će se da joj je pravo na dopust trudne radnice priznao od idućeg dana nakon što je taj rok istekao.

U praksi se ponekad dogodi situacija da je na temelju negativnog mišljenja medicine rada donesena odluka o odbijanju zahtjeva za dopust trudne radnice, a radnica nakon toga zatraži od poslodavca upućivanje drugom liječniku medicine rada (često privatnoj liječničkoj praksi) radi pribavljanja drugog mišljenja koje će biti povoljno za nju. U takvim slučajevima ravnatelj/ica škole ne može/smije uputiti radnicu drugom liječniku medicine rada nego se postupa prema prethodno donesenoj odluci.

/ PSIHOLOGIJA //

PIŠE

Sanja Režek, profesor psiholog

Škola, jutro, hodnik, nekoliko minuta prije početka nastave. Jedna bilježnica putuje od klupe do klupe. Prizor je poznat svakom učitelju i lako ga je proglasiti lijenošću. Psiholozi, međutim, u njemu vide odgovor na više pitanja koja si učenik postavlja svjesno ili nesvjesno.

Tamara Murdock i Eric Anderman objavili su 2006. model akademskog nepoštenja koji se svodi na tri pitanja. Koji mi je cilj? Mogu li to napraviti? Koliko me to košta? Učenik prepisuje kad mu je cilj „imati zadaću”, a ne nešto naučiti, kad ne vjeruje da je sam može riješiti i kad procijeni da je rizik malen, a korist odmah vidljiva. Prvo pitanje je ključno. Učenici češće varaju kad razred doživljavaju kao natjecanje u ocjenama i bodovima, a rjeđe kad vjeruju da je cilj nastave razumijevanje i napredak. Ako se domaća zadaća pregledava samo po tome je li napisana i je li rezultat točan, poruka učeniku glasi: važno je donijeti gotov proizvod. Prepisivanje je tada najbrži put do njega.

Drugo pitanje odnosi se na osjećaj kompetentnosti. Učenik koji je na satu izgubio nit često kod kuće stane već kod prvog zadatka. Tada ima dvije mogućnosti: donijeti praznu bilježnicu i pokazati da ne zna i dobiti minus, negativnu ocjenu ili prepisati i sačuvati obraz. Za mnoge adolescente, kojima je mišljenje vršnjaka i učitelja jako važno, druga mogućnost djeluje manje bolno.

Mnogi učenici prepisivanje domaće zadaće ne smatraju ozbiljnim varanjem, nego oblikom suradnje. Ako se to u razredu rijetko otkriva i nema sankcija od učitelja onda je prepisivanje vrlo često. Postoji i praktičan razlog a to je vrijeme. Učenici koji istodobno imaju više predmeta, izvannastavne aktiv-

ZAŠTO UČENICI PREPISUJU DOMAĆE ZADAĆE

UČENIK KOJI PREPIŠE PROPUŠTA UPRAVO ONU VJEŽBU ZBOG KOJE SE ZADAĆA ZADAJE. POGREŠKA U DOMAĆOJ ZADAĆI JE INFORMACIJA, A NE PREKRŠAJ ILI KAZNA

nosti i dugo putovanje do škole katkad prepisuju ne zato što ne mogu, nego zato što ne stignu. U takvim okolnostima prepisivanje postaje strategija preživljavanja, a ne svjesna odluka protiv učenja.

Vrijedi li se uopće boriti za domaću zadaću? Apsolutno da, jer istraživanja su pokazala pozitivnu povezanost domaće zadaće i školskog uspjeha. Ta korist, međutim, pretpostavlja da je učenik zadaću sam rješavao. Učenik koji prepíše propušta upravo onu vježbu zbog koje se zadaća zadaje. Što učitelj može učiniti da učenici samostalno pišu zadaću? Najvažnije je objasniti učeniku svrhu domaća zadaće. Pogreška u domaćoj zadaći je informacija, a ne prekršaj ili kazna. Učenje je uvidjeti pogrešku i samostalno je popraviti.

Zato zadajte manje, ali smislenije zadatke. Kraća zadaća koju učenik može samostalno riješiti vrijedi više od duge koju će prepisati. Provjerite razumijevanje na satu. Ostavite mogućnost da učenik kaže „nisam znao”. Ako priznanje ne donosi kaznu, prepisivanje gubi smisao. Domaća zadaća koja je preteška za većinu učenika i kada roditelji nisu dovoljno kompetentni da pomognu svojoj djeci dovodi do frustracija i osjećaja nemoći. Kad je riječ o domaćoj zadaći tijekom vikenda ili praznika, učenici su češće nemotivirani, zadaću doživljavaju kao nepravdu jer im uskraćuje osjećaj cjelovitosti vikenda, praznika i obiteljskih druženja.

Prepisivanje domaće zadaće nije samo pitanje discipline, nego i poruka o tome kako učenici doživljavaju učenje. Umjesto pitanja „tko je prepisao?”, korisnije je pitati „zašto je ovom učeniku prepisivanje imalo smisla?”.

/ ZDRAV ŽIVOT //

PIŠE

dr. Ivo Belan

U jednom nedavnom ispitivanju među 86 žena kod kojih je dijagnosticiran rak dojke 50 žena sastajalo se jednom tjedno i tom prilikom dijelile su među sobom svoje strahove i izmjenjivale savjete. Istraživači su utvrdili da su žene iz te grupe preživljavale znatno duže (u prosjeku 18 mjeseci) nego one koje nisu sudjelovale u takvim diskusijskim grupama. Grupi od 276 zdravih muškaraca i žena dane su kapljice za nos koje su sadržavale virus prehlade. Rezultat: osobe koje su u svom životu imale više društvenih kontakata bile su otpornije prema infekciji nego oni koji su imali oskudan ili nikakav društveni život.

Brojna novija istraživanja pokazuju moć i korist društvenih veza. Pozitivni međuljudski odnosi od ključne su važnosti za fizičko i mentalno blagostanje. Suprotno tomu, odsutnost takvih druženja s ljudima oko sebe može biti veoma štetno. Pokazalo se da u takvim okolnostima kod žena uglavnom trpi imunološki, obrambeni sustav, a kod muškaraca je u većini slučajeva zahvaćen srčanožilni sustav. Ustvari, usamljenost čovjeka može biti neizravno smrtonosna. Odsutnost društvenog života veoma je stresna situacija i predstavlja isto takav zdravstveni hazard kao što je pušenje, visoki krvni tlak i nedostatak tjelesne aktivnosti.

Rezultati nedavnih laboratorijskih ispitivanja upućuju na to da nije samo važna prisutnost ili odsutnost društvenih odnosa nego da je isto tako važna i kvaliteta naših veza s drugim ljudima jer ona znatno utječe na fiziološke procese u našem organizmu. Američka profesorica psihijatrije i psihologije Janice

POZITIVNI MEĐULJUDSKI ODNOSI

BROJNA NOVIJA ISTRAŽIVANJA POKAZUJU KORIST DRUŠTVENIH VEZA. DOBRI MEĐULJUDSKI ODNOSI OD KLJUČNE SU VAŽNOSTI ZA FIZIČKO I MENTALNO BLAGOSTANJE. SUPROTNO TOMU, ODSUTNOST TAKVIH DRUŽENJA S LJUDIMA OKO SEBE MOŽE BITI VEOMA ŠETNO

Glaser utvrdila je brzi porast krvnog tlaka kod bračnih partnera kada se neprijateljstvo uvuče u njihove pokušaje da razriješe svakodnevne konflikte.

Postojani međuljudski odnosi temeljna su ljudska potreba. Iznenadujuće, ta potreba ima samo dva zahtjeva: redovni kontakti i stalno pokazivanje brige, pažnje. Jednostavno, mi želimo pripadati grupi ili pojedincu i želimo da nam se potvrdi ta pripadnost. Potreba da budemo prihvaćeni ugrađena je u nama do same koštane srži.

Ako zdravlje ovisi o kvaliteti naših međuljudskih odnosa, ono isto tako ovisi i o veličini našeg društvenog okruženja. Zajednica, društvo oko nas, donosi ekonomske, društvene i reproduktivne koristi koje se mogu pretvoriti u duži, zdraviji život.

Još nije potpuno jasno zašto je raznolikost društvenih međuodnosa (bračni partner, roditelji, susjedi, prijatelji, suradnici na radnom mjestu, učenici u razredu, članovi društvenih klubova, vjerskih grupa itd.) toliko važna, ali profesor psihologije u Pittsburghu dr. Cohen smatra da različite vrste društvenih uloga pridonose čovjekovu uvjerenju o vlastitoj vrijednosti. Takva aktivna uloga u društvu, u sredini u kojoj osoba živi, može znatno smanjiti probleme koji se pojavljuju na poslu, u kući.

Poruka? Bez obzira na to koliko vam je život pun obaveza i poslova, nemojte svoje društvene kontakte stavljati na dno liste stvari koje morate obaviti. Umjesto toga napravite listu prioriteta. Pozitivni međuljudski odnosi nisu luksuz – oni su potreba.

OSNOVNA ŠKOLA PETRA ZRINSKOG, ZAGREB

MI ITEKAKO PREPOZNAJEMO DAROVITOST

////// PIŠE Marijan Šimeg

ŠKOLA MORA BITI SRETNO MJESTO ZA NAŠE UČENIKE. TO JE PRIMARNO. SVAKOG RUJNA, PRVOG DANA NASTAVE OKUPIMO SVE UČENIKE I DAMO IM JEDAN JEDINI ZADATAK: DA U ŠKOLU DOLAZE S OSMIJEHOM I DA IZ ŠKOLE KUĆI ODLAZE S OSMIJEHOM. SVE IZMEĐU TOGA JE RJEŠIVO. SVE OSTALO JE NADOGRADNJA, A NEBO NAM JE GRANICA

RAVNATELJICA MIRJANA JERMOL

Stoljeće i pol dugu tradiciju teško je prepričati ne samo u nekoliko rečenica nego i u nekoliko novinskih tekstova, ali valja spomenuti da je škola počela s radom 1875. godine u kući tvorničara Hinka Katzea u Ilici 285 te se ubraja u jednu od najstarijih škola grada Zagreba. U nju je bilo upisano 38 učenika i bila je to prva mješovita škola u Zagrebu. Nakon niza selidbi konačno se dvadesetih godina prošloga stoljeća skrasila na današnjoj adresi u Krajiškoj ulici. Desetljećima je gradila svoju bogatu tradiciju razvijajući se kao mjesto stvaralaštva, zajedništva, obrazovanja i odgoja brojnih generacija učenika.

Posebno mjesto u njezinoj novijoj povijesti zauzima dan 22. ožujka 2020. godine, kada je Zagreb pogodio snažan potres. Školska zgrada teško je oštećena i označena crvenom naljepnicom kao neuporabljiva i bila je jedna od najteže stradalih osnovnih škola u Zagrebu. Škola se našla pred velikim izazovom: sačuvati kontinuitet nastave, zajedništvo i osjećaj pripadnosti kad njezina zgrada više nije bila sigurno mjesto za boravak učenika i djelatnika pa se nastava gotovo tri godine odvijala u drugim zagrebačkim školama, na pet različitih lokacija te u Područnom odjelu Škola u bolnici koji djeluje u okviru Odjela pedijatrije KBC-a Sestara milosrdnica, što je bio velik organizacijski i pedagoški izazov.

Kako nam govori ravnateljica Mirjana Jermol, obnova zgrade postala je jedan od najvažnijih pothvata, a posebna je pozornost posvećena očuvanju njezine povijesne vrijednosti i vanjskog izgleda, dok je unutrašnjost obnovljena i prilagođena potrebama suvremene škole.

– Vratili smo se u obnovljenu zgradu, suvremeno opremljenu i cijenimo sve to jer znamo što smo u potresu privremeno izgubili. Premda smo bili na pet lokacija održali smo duh zajedništva, suradnje, dogovora i zajed-

ničkoga rada, a povratak u školu u siječnju 2023. godine koji smo svi željno čekali – i učenici, roditelji i djelatnici škole – bio je povratak kući, povratak zajedništvu i simbol novog početka u školi koja je istodobno sačuvala svoju dugu povijest i dobila uvjete za bolju budućnost.

KAO KOŠNICA OD JUTRA DO MRAKA

I dalje radimo u jednoj smjeni premda smo deficitarni s prostorom pa trenutačno nemamo zbornicu, a čekamo i da nam se uredi potkrovlje u kojemu bismo dobili barem dvije učionice i multifunkcionalnu dvoranu. Imamo i sportsku dvoranu, školsku kuhinju u kojoj se hrane gotovo svi učenici. Imamo 14 odjela razredne nastave od kojih je čak 12 u produženom boravku i 13 odjela predmetne nastave i među rijetkim smo školama koje imaju produženi boravak i u četvrtom razredu.

Budući da radimo u jednoj smjeni školski prostor i u poslijepodnevnoj smjeni oduvijek potpuno slobodan za razvijanje različitih oblika odgojno-obrazovnoga, izvannastavnoga i izvanškolskoga rada. Dosta smo aktivni i u povlačenju europskog novca, apliciramo na natječeaje i osiguravamo i dodatnu opremu za bilo koju aktivnost ili projekt, za putovanja, edukacije. Stalno smišljamo neke projekte preko kojih smo opremili kabinet za fiziku, kemiju, glazbeni kabinet i za školu nabavili puno didaktičke opreme. Naravno, sve to traži dodatan napor, slobodno vrijeme, volju, entuzijazam – ono čega u našoj školi ne nedostaje.

Učenici sudjeluju u brojnim školskim, gradskim, županijskim, državnim i međunarodnim natjecanjima ostvarujući uspjehe u brojnim predmetima, LiDraNu, raketnom modelarstvu, tekvondou, odbojci, futsalu, plivanju i u drugim sportovima. U školi negujemo matematička natjecanja poput MAT lige i Klokana bez

Rad u skupini

ZRINFEST u školskom dvorištu

Vježba prve pomoći

Nastava biologije

OSOBNNA KARTA ŠKOLE

Broj učenika: **609**
Broj razrednih odjela: **29**
Broj djelatnika: **97**
Poznate osobe, bivši učenici škole: **Branko Vujanović, Vladimir Devide, Vitomira Lončar, Lovro Mayer, Ljubo Wiesner, Josip Račić, Tara Thaler, Nevena Rendeli, Davor Radolfi, Igor Rudan, Vlasta Delimar**
Broj mentora: **2**
Broj savjetnika: **6**
Izvršnih savjetnika: **2**
Školska kuhinja: **da**

Sportska dvorana: **da**
Broj smjena: **jedna**
Ponos škole: **Neke uspjehe mjerimo ocjenama, neke priznanjima, a one najveće tragom koji naši učenici ostavljaju u svijetu. Najveći uspjeh jedne škole nije samo ono što učenici postignu dok su u njoj, nego i ono što postanu nakon što iz nje odu.**
Moto, ideja vodilja škole: **Istražuj, sanjaj, otkrivaj!**

Pletenje šalova

stvaranja, igre i predstavljanja učeničkih interesa i sposobnosti. ZrinFest okuplja učenike, učitelje, roditelje, stručne suradnike i ostale djelatnike škole te povezuje različite sadržaje: likovnu i glazbenu umjetnost, književnost, jezike, znanost, sport, tehnologiju, kreativne radionice i druženje. Time škola otvara svoja vrata široj zajednici i pokazuje da obrazovanje nije samo nastava u učionici, nego i zajedničko stvaranje iskustava izvan nje.

NEOBAVEZNO ČITANJE

U novije vrijeme škola sve snažnije razvija i različite projekte, suradnju i aktivnosti kojima učenici stječu iskustva izvan klasične učionice. Posebno se potiču kreativnost, istraživanje, čitanje, pisanje, STEM područje, umjetničko stvaralaštvo, volontiranje, sportske aktivnosti i suradnja s ustanovama i organizacijama izvan škole. Školska knjižnica, primjerice, sudjeluje u brojnim projektima i programima koji povezuju čitanje, kulturu, umjetnost, istraživanje i međunarodnu suradnju – opisuje ravnateljica Jermol, a knjižničarka Rahela Freljeh samo dodaje kako je kulturno-javna djelatnost škole intenzivna jer je škola u centru grada, okružena raznim institucijama pa surađuju s Gradskom knjižnicom Vladimira Nazora, Centrom za kulturu i film August Cesarec s kojim organiziraju susrete s književnicima, filmske projekcije,

nastavu medijske kulture i medijske pismenosti i brojne preventivne programe vezane za medije i internet.

– Kinoteka nam je u neposrednoj blizini i naši učenici posjećuju Zagreb film festival. Trudimo se ponuditi učenicima svježe i aktualne sadržaje, ali poštujemo i onu klasičnu lektiru, čitanje kanonskih djela. Knjižnica je svakodnevno puna kao šipak i učenici je doživljavaju kao dnevni boravak. Slobodno vrijeme nakon nastave također koriste za boravak u knjižnici, za društvene igre, čitanje, razonodu. Imam i Male knjižničare koji mi pomažu, zadužuju i vraćaju knjige, upućuju učenike gdje će koji naslov pronaći. U posljednje su vrijeme učenicima jako zanimljivi stripovi i grafički romani, ali važno je da čitaju, uzmu knjigu u ruke i steknu naviku čitanja. Školski tim za kvalitetu proučavao je što učenici vole čitati i na temelju njihovih odabira popunili smo onaj dio lektirnih naslova za takozvano neobavezno čitanje, a mnoge od tih knjiga polako ulaze i na popis izbornih lektira – objašnjava Rahela Freljeh.

Psihologinja Ana Bare radi u školi šest godina i kaže da se u školi od tada intenzivnije i bez pravilnika koji je nedavno donesen bave darovitim učenicima.

– Identifikaciju darovitih učenika provodimo u trećem razredu, ispitujemo cijelu generaciju i na temelju kognitivnog i divergentnih testova utvrđujemo potencijalno darovite učenike i s takvim učenicima u četvrtom razredu radimo niz različitih radionica. Puno je učitelja uključeno u tim za darovite tako da svaki tjedan netko od njih vodi radionice predmeta u STEM području, u području likovne umjetnosti, literarnom izričaju, stranim jezicima. Vodimo učenike na različita događanja u gradu pa smo redoviti na Noći Prirodoslovno-matematičkog fakulteta, na otvorene dane Učilišta Algebra. Učenici i roditelji su zadovoljni i uvijek traže još više programa i sadržaja pa i mi imamo određenu satisfakciju jer vidimo da radimo nešto vrlo korisno.

Dobili smo i novi pravilnik o radu s darovitim koji nam je nametnuo dodatne administrativne poslove, ali nam nije povećao plaću, nije te poslove unio u tjednu satnicu neposrednog rada. Ali sve ono što piše u pravilniku mi u školi godinama radimo jer želimo učenicima

U knjižnici

granica. Natjecanja pritom nisu samo prilika za osvajanje priznanja i medalja već ona potiču učenike na ustrajnost, odgovornost, suradnju, razvoj interesa i otkrivanje vlastitih sposobnosti.

Važan dio novijeg života škole postala je i manifestacija ZrinFest kojom se školsko dvorište i prostor škole pretvaraju u mjesto susreta,

ponuditi što više i pomoći da razvijaju svoje potencijale do vlastitih granica. U predmetnoj nastavi mentoriramo potencijalno darovite učenike, omogućavamo im da idu na brojna natjecanja na kojima su jako uspješni pa se možemo pohvaliti državnim prvacima iz fizike, matematike, kemije i engleskog. Svim tim programima nastojimo ih poučiti da kritički promišljaju, da imaju divergentno mišljenje, da izađu iz kutije i da znaju stečena znanja primijeniti u rješavanju običnih životnih situacija. Osim toga, mi u stručno-razvojnoj službi puno radimo i s roditeljima, održavamo tematska predavanja o roditeljstvu, ocjenama i ocjenjivanju, o brojnim problemima s kojima se susreću – kaže psihologinja Ana Bare.

GRAĐANSKI ODGOJ

Pedagoginja Helena Šikić kaže da još uvijek vrijedi predrasuda da se pedagogu ide po kazni, ali ona godinama učenike potiče da dolaze k njoj pohvaliti se, razgovarati, potražiti pomoć ili savjet.

– Jedan od načina na koji to radim jest medijacija koja je ušla u školu prije otprilike sedam godina i kad sam na edukacijama prepoznala medijaciju kao alat koji nam pruža puno mogućnosti. S Forumom za slobodu odgoja krenuli smo u projekt u koji se uključilo dosta naših učitelja, razvijali vlastite vještine, proširivali znanja kako bi sve to mogli prenijeti učenicima. Oformila sam i grupu Mali medijatori kao izvannastavnu aktivnost te u nju uvela učenike četvrtih razreda koji su danas vršnjački medijatori i pomažu drugim učenicima u nenasilnom rješavanju sukoba. Tako je već sedam godina medijacija i preventivni program u školi pa svi učenici od prvog do osmog razreda prođu u godinu dana barem dvije radionice, a svoja znanja i vještine vezana za socioemocionalni razvoj, nenasilnog rješavanje sukoba, asertivne komunikacije, kako se zauzeti za sebe, kako aktivno slušati, dakle znanja i vještine nadograđuju tijekom svih osam godina. Oformit ćemo i kutak za medijaciju u školi pa će imati svoj siguran prostor za rad – objašnjava pedagoginja Helena Šikić.

Profesorica njemačkog jezika Helena Mađer osim svog matičnog predmeta bavi se u školi i građanskim odgojem i u školi je tek godinu dana, ali kaže da je oduševljena kolektivom i atmosferom u svojoj školi.

– U školama u kojima sam prije radila uvijek sam se morala boriti za nešto, a ovdje u školi su toliki projekti i programi uhodani, novi se pokreću bez ikakvog problema, postoje timovi koji rade vrlo kvalitetno i oduševljava me to što sam okružena vrlo angažiranim učiteljima koji koriste sva svoja znanja i talente za dobrobit naših učenika. Svi rade ne za nagrade, potvrde ili novinske članke nego za svoje učenike koji rado borave u školi i uključuju se u bezbrojne programe i projekte. Zato mi je zadovoljstvo raditi ne samo sve vezano za njemački jezik nego i ono što nije nužno vezano za taj predmet. Nama pravilnici nisu potrebni da bi počeli raditi s darovitima ili bilo čemu drugom.

Predajem njemački jezik kao izborni predmet i teško je učenike dobiti zbog brojnih razloga u rasponu od straha zbog lošije ocjene koja će utjecati na upis u srednju školu, do preopterećenosti učenika izvanškolskim aktivnostima i zato ih moram jako motivirati za njemački. Želim da im bude ugodno na nastavi i da shvate da im strani jezik može biti od velike koristi. Zato ih vodim u zemlje njemačkog govornog područja da osjete jezik, ali i osvijeste potrebu za njegovim poznavanjem zbog komunikacije s ljudima iz tog govornog područja, da upoznaju zemlje i kulturu, tradiciju. Mi nudimo i talijanski kao drugi strani jezik i po tome smo posebni. Potičem učenike na kreativnost, sudjelujemo u brojnim izvanškolskim programima, surađujemo s Goethe institutom Kroatien, a učenici polažu ispite za međunarodno priznate certifikate na jezičnoj razini A1 i A2. Bili smo i na višejezičnom

JEDINSTVENI PROJEKT „PAS U ŠKOLI”

RUMI ĆE POMAGATI U UČENJU ČITANJA I PISANJA

Ana Drakulić učiteljica je razredne nastave i radi u produženom boravku u prvom razredu, a trenutna joj je okupacija priprema za provedbu projekta „Pas u školi”.

– Pripremam svoju ženku pasmine Lagotto Romagnolo, talijanskog vodnog psa, za edukacijsko-terapijskog psa u školi. Čekamo polaganje ispita i dobivanje licence pa ćemo Rumi uključiti u nastavni proces. Prošla je edukacije, stalno je u školi, naviknuta je na viku, galamu, puno djece, iznimno je druželjubiva, smirena, uopće ne laje tako da je posve socijalizirana. „Read” program usmjeren je na razvoj čitalačke pismenosti djece pa učenici prve korake u čitanju u prvom razredu odrade tako da čitaju o psu, čitaju psu, uče odnos prema kućnom ljubimcu, a Rumi će u razredu biti ona koja uklanja stres, anksioznost, djeca će slobodno čitati bez straha da ih netko osuđuje i ta je licenca znanstveno dokazana i odobrena kao benefit za najmlađe učenike. Oni će učiti čitati i pisati uz prisutnost psa, bez straha, nelagode – veseli se skorom ulasku Rumi u njezin razred.

MLADI FILMAŠI OSVAJAJU NAGRADE

Profesorica engleskog jezika Biljana Bičanić u posljednjih nekoliko godina vodi filmsku družinu

Zanima me filmska umjetnost, godinama sudjelujem u Školi medijske kulture dr. Ante Peterlić na kojoj sam naučila mnogo o svim elementima filmske umjetnosti i to prenosim svojim filmašima. I jako im dobro ide pa za svoje filmove učenici dobivaju nagrade na smotrama dječjeg stvaralaštva, a sad smo pozvani u natjecateljski program Dubrovnik film festivala. Ima puno zainteresiranih za rad u družini, radimo igrane filmove, dokumentarce. Imamo svu potrebnu opremu za rad koju je nabavila škola javljajući se na razne natječe pa nam i to daje vjetar u leđa i ohrabruje nas da radimo što kvalitetnije pa učenici snimaju filmove, prevode svoje filmove na engleski jezik, montiraju materijale, pišu scenarije, režiraju i uživaju u svemu tome. A zadovoljni smo i svi mi djelatnici škole jer se također družimo gotovo svakog petka, često odemo na izlete, škola nam omogućuje odlaske na edukacije, seminare, mobilnosti i to je jako važno za pozitivnu atmosferu u školi – kaže Biljana Bičanić.

Identifikaciju darovitih učenika provodimo u trećem razredu, utvrđujemo potencijalno darovite učenike s kojima u četvrtom razredu radimo niz različitih radionica. U školi godinama radimo s darovitima jer želimo učenicima ponuditi što više i pomoći da razvijaju svoje potencijale do vlastitih granica

psihologinja

Ana Bare

– Prikupljamo podatke, razgovaramo, proučavamo svjedočanstva Ane Frank, Sadako i još nekih među kojima je Lea Deutsch, djevojčica iz Zagreba koja je živjela nedaleko od škole. Učenicima je najlakše približiti povijest preko lokalnih primjera. Uskoro će nam u goste doći Bojana Meandžija koja je kao djevojčica u Karlovcu proživjela Domovinski rat i napisala knjigu o tome, a surađivat ćemo i sa Zlatom Filipović iz Sarajeva koja je također napisala knjigu o svom djetinjstvu u okupiranoj Sarajevu. Učenici će proći i radionice koje vodi Dokumenta o tome kako prikupljati svjedočanstva, a završnica će biti izložba koju ćemo postaviti u školi i pokazati sve prikupljene materijale. Radimo jednom tjedno u poslijepodnevnom satima, grupno istražujemo, slažemo priču o svakom djetetu. Od rujna imam grupu učenika petog razreda „Povjesničare detektive”, koji istražuju neke povijesne događaje i tako ih uvodim u krug onih koji vole povijest kao školski predmet. S nastavom povijesti nema problema, učenici je vole, motivirani su, propituju, kritički razmišljaju, povezuju činjenice – opisuje Zrinka Dičak.

– Škola mora biti sretno mjesto za naše učenike. To je primarno. Svakog rujna, prvog dana nastave okupimo sve učenike u sportskoj dvorani i damo im jedan jedini zadatak: da u školu dolaze s osmijehom i da iz škole kući odlaze s osmijehom. Sve između toga je rješivo. Sve ostalo je nadogradnja, a nebo nam je granica. Naš je moto „Istražuj, sanjaj, otkrivaj” i toga se držimo u svom svakodnevnom radu. Stalno osluškujemo, propitujemo, istražujemo što učenike zanima i što bismo im novo mogli ponuditi. U ovoj školi nitko ništa ne mora, ali mi godinama imamo takvo pozitivno ozračje da doista svi radimo sve i da je ljudima neugodno ako ne naprave nešto što smo dogovorili – ponosno ističe ravnateljica Mirjana Jermol.

UZOR-LIČNOSTI U NAZIVIMA OBRAZOVNIH USTANOVA – KNJIŽEVNICI (4)

VELIČINA MALENIH

I mnogi manje poznati književnici imaju svoju veličinu koja za pojedine sredine ima veću vrijednost od onih najvećih, što se vidi i u nazivima škola

PIŠE

Ante Bežen

/////

Što zapravo znači ocjena da je neki književnik (ili bilo koja poznata ličnost) velik, a neki drugi manje važan? Odnosi li se ta ocjena samo na (umjetničku) vrijednost njihovih djela po uvijek subjektivnoj procjeni stručnjaka, na ugled njihove osobe u javnosti za vrijeme života ili nakon smrti (po raznim anegdotama ili nečijoj naknadnoj pame-ti)? Kako objektivno vrednovati njihovo samovrednovanje važnosti vlastitog uratka i društvene prihvaćenosti jer ima i takvih koji su sami vrednovali svoje djelo? Je li neki književnik neznatan zato što samo jedna ili nijedna škola, ulica ili trg (ne) nosi njegovo ime ili je to posljedica i raznih vanjskih okolnosti ili (ne)sklonosti onih koji su o tome odlučivali? Što znači ako neki grad uopće ne smatra potrebnim imenovati svoje škole imenima svojih (književnih) velikana, nego školama daje nazive po gradskim kvartovima ili ih označava rednim brojevima, što nije rijedak slučaj? A može li se lokalpatriotizmom, tj. ignoriranjem nacionalnih veličina iz drugih krajeva zemlje, smatrati to kad neki grad imenuje škole samo po velikanima koji su u njima rođeni? Ko-načno, po čemu je i kad je uopće neka nacionalna ili svjetska veličina važnija za neko mjesto od njegova lokalnog velikana koji je baš njoj iskazao po-čast? O općim kriterijima po kojima netko postaje uzor-ličnost pisali smo u prvom nastavku ovog serijala, no očito je da posve objektivnih kriterija za nečiju veličinu ili neznatnost zapravo nema. Veliki mogu biti maleni, a maleni veliki, ovisno o tome tko ih i po čemu ocjenjuje. Tako i svaka uzor-ličnost ima zapravo svoju priču, bez obzira na mjesto na rang-listama, a ovdje ćemo ukratko ispričati samo neke.

Problem relativnosti veličine i minornosti u književnosti proniknuo je i jedan od najvećih povjesničara hrvatske književnosti Antun Barac u svojoj kultnoj knjizi *Veličina malenih* iz davne 1947. Bio je profesor Filozofskog fakulteta u Zagrebu i veliki autoritet u svojoj struci. U toj knjizi ističe one značajke nekih književnika koje se po čisto umjetničkom kriteriju svrstavaju u drugu ili treću kategori-ju, ali imaju druge važne doprinose po kojima izmiču uobičajenoj književnopovijesnoj kategorizaciji. Za ovaj prilog odabrali smo iz Barčeve knjige Ivana Perkovca, Luku Botića, Franju Horvata Kiša i Augusta Harambašića. Po tim se književnicima danas nazivaju škole (što u Barčevo vrijeme nije bilo) pa se već i

August Harambašić

**MNOGI
NEKADA
NACIONALNI
(KNJIŽEVNI)
GOROSTASI DANAS
SU SAMO ČINJENICE
U POVIJESNIM
KNJIGAMA I
LEKSIKONIMA**

Franjo Horvat Kiš

po tome može reći da nisu bili maleni. Osim toga, neki su po svojim idejama suvremeni i danas.

IVAN PERKOVAC – ŽENE GLAVNI LIKOVI

Tako je *Ivan Perkovac* (Harmica kod Zaprešića, 1826. – Samobor, 1871.), po kojemu se danas naziva Osnovna škola u Šenkovcu kod Zaprešića, bio osebujan po pripovijetka-ma i drugim tekstovima u kojima su glavni likovi žene. Znakoviti su već naslovi njegovih pripovijedaka: *Žene ljube iskreno*, *Župnikova sestra*, *Kitica*, *Stankovačka učiteljica* i dr. Smatrao je da se žene moraju školovati i biti ravnopravne s muškarcima, o čemu govore i njegovi didaktički tekstovi u kojima je uvijek na strani malog čovjeka. U tome je svakako bio ispred svoga vremena. Bio je izrazito kulturno angažiran, pogotovo u pokretanju i uređivanju književnih časopisa. Suradivao je već u Gajevim *Novinama horvatskim*, a bio je i urednik *Vienca*, uređivao *Neven* i *Pozor*, a kad je režim potonji zabranio, pokrenuo je *Novi pozor* u Beču. Bio je zastupnik Strossmayerove Narodne stranke u Hrvatskom saboru zalažući se za teritorijalno ujedinjenje hrvatskih zemalja i samostalnost u vezama s Ugarskom. Rodni kraj smatrao ga je s pravom toliko značajnim pa je mjesna škola dobila njegovo ime. Škola se u novije vrijeme dodatno potvrdila postavši središtem dijalektološkog istraživanja tog kraja, za što je osnovana i Udruga Ivana Perkovca za promicanje kajkavske riječi koja je, pod vodstvom Jasne Horvat i u suradnji s Institutom za hrvatski jezik, izdala reprezentativni *Rječnik donjo-sutlanske ikavice* 2015. i ostvarila još mnogo kulturnih projekata. Perkovčeve društvene aktivnosti očito su ostavile dublje tragove od književnoumjetničkih pa ga danas nema na književnim rang-listama ni u kurikulumu Hrvatskoga jezika, ali i dalje živi kao uzor-ličnost u svom zavičaju.

LUKA BOTIĆ – SURADNJA S MUSLIMANIMA

Luka Botić (Split, 1830. – Đakovo, 1833.), rodом Dalmatinac, afirmirao se u Slavoniji nakon putešestvija po Bosni i Srbiji. Nije uspio završiti studij pa se zaposlio u Gajevoj tiskari u Zagrebu, a potom u Đakovu, gdje je izgubio posao jer se, kao državni službenik, nije htio zakleti na vjernost austrijskom caru. Njegove je vrijednosti prepoznao biskup Strossmayer pa je uz njegovu potporu izabran za zastupnika u Hrvatskom saboru za đakovački kraj zalažući se protiv bečkog centralizma, za ravnopravan odnos Ugarske i Hrvatske i za sjedinjenje hrvatskih zemalja. U svojim književnim djelima bio je sklon prijateljskom suživotu s muslimanima koji su među glavnim likovima, a što je izrazio u pripovijetki *Dilber Hasan* i spjevu *Pobratimstvo*. U spjevovima *Bijedna Mara* i *Patar Bačić*, inspiriranima jednom venecijanskom kronikom, iznio je slike života iz

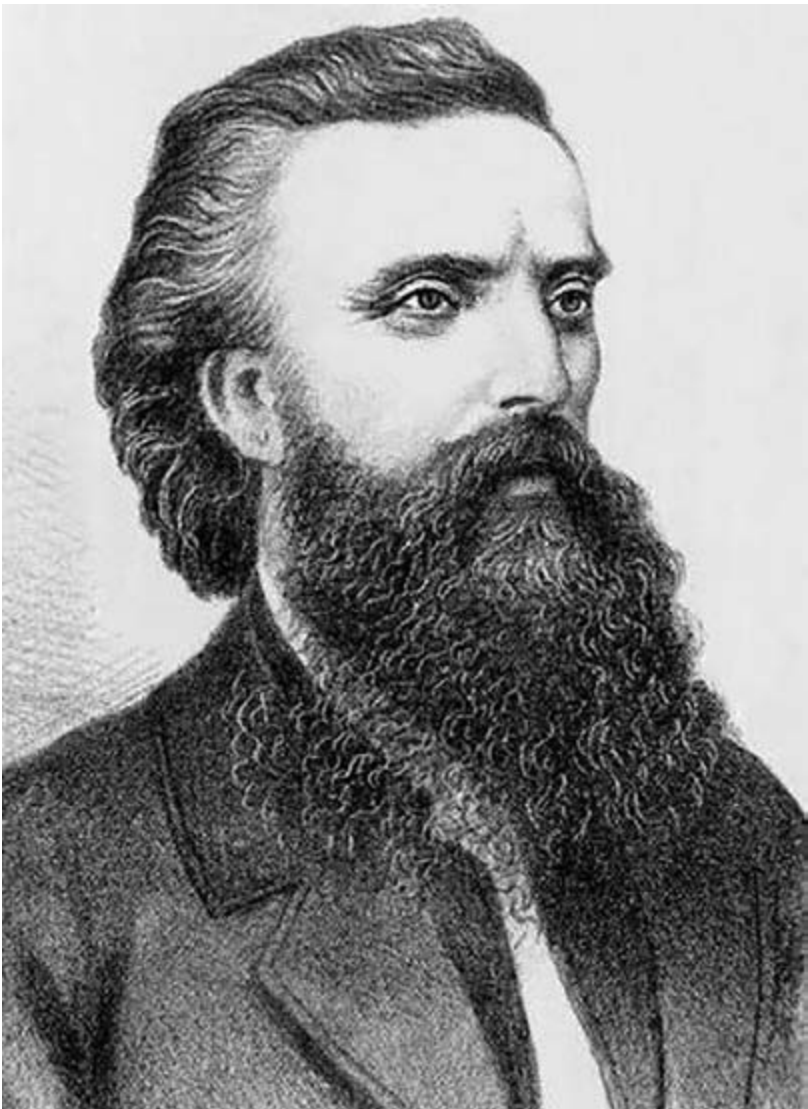
toga vremena, pa i ljubav mladog Turčina i lijepe Splićanke. Književna kritika ističe njegovu vezanost za romantičarsko književno razdoblje po motivima ljubavi, rodoljublja, prirode, ali i pobuna i demonizma te ga je smatrala tipičnim predstavnikom romantizma. Ime Luke Botića dobila je škola u Viškovcima, selu nedaleko od Đakova, 1962. godine, čime je odana počast njegovim političkim i kulturnim zaslugama za đakovačko područje. No, 2022. odlukom lokalnih vlasti, škola mijenja ime u Osnovna škola Ivana Tišova (Viškovci 1870. – Zagreb, 1928.), očito zato što je Ivan Tišov, inače poznati slikar i sljedbenik Vlahe Bokovca, rođen upravo u tom selu koje mu je tako iskazalo počast kao najistaknutijem svome sinu. To pokazuje da lokalna sredina ipak najčešće daje prednost veličinama svojih korijenja. Ipak, ime Luke Botića nije zbog toga nestalo iz javnosti. Po njemu se zove vrtić, ulice u Viškovcima, Splitu i Đakovu, trg u Zagrebu, a u Zagrebu je postojao i učenički dom s njegovim imenom.

AUGUST HARAMBAŠIĆ – RODOLJUBNI PJESNIK

Dok prethodna dvojica književnika pripadaju još uvijek ilirskom razdoblju domoljubnog zanosa, August Harambašić (Donji Miholjac, 1861. – Zagreb, 1911.) pripadnik je mlađe generacije. No baš je on domoljubnu poeziju doveo do najveće popularnosti i ostao zapisan u povijesti književnosti upravo po pjesničkom rodoljublju kao glavnom svome dometu. Rano je ostao bez roditelja, ali je uspio završiti pravo u Zagrebu i Beču, pa i doktorirati. Izrazito politički nadahnut, bio je gorljivi član Stranke prava, čak i njezin politički glasnogovornik te dosljedni sljedbenik ideja i osobe Ante Starčevića. Među brojnim domoljubnim pjesmama poznata je i njegova oduža i uglazbljena *Starčevićeva himna* u kojoj zapravo patetički sažima Starčevićevu političku misao:

*Sretna nam bila hrvatska mati,
Svaki će život dati njoj,
Naše je geslo Bog i Hrvati,
Hrvat u svojoj kući je svoj.*

Na krilima politike bio je tri puta biran za zastupnika u Hrvatskom saboru, a ideje su mu bile posve suprotstavljene velikosrpskima. Smatrao je da se svi Južni Slaveni, uključujući i Bugare, trebaju ujediniti u jednu državu pod hrvatskim imenom. Njegove su pjesme bile osobito popularne 90-ih godina 19. stoljeća kad zaredom izdaje zbirke Ružmarinke, Slobodarke, Sitne pjesme, Nevenke i dr. U njima je idealizirao staru hrvatsku povijest, Gundulića, Zrinskog i Frankopana, a pisao je, kao pravi pripadnik romantizma, i ljubavnu liriku. Zanimljivo je da mu je uzor bio najveći ukrajinski pjesnik Taras Ševčenko sličnih nadahnuća, čije je pjesme preveo na hrvatski. Suradivao je u tadašnjim književnim časopisima *Smilje*, *Vijenac*, *Hrvatska vila*, *Sloboda*, *Balkan*, pisao dječju poeziju. Bio je utjecajan i među književnicima pa je izabran za prvog tajnika Društva hrvatskih književnika, osnovanog 1900. godine. Ipak, njegova je lirika, mada tada vrlo popularna, bila strukturno i misaono vrlo jednostavna, patetična i bez prave dubine pa njezin najveći dio nije nadživio njegovo vrijeme. Bio je, naime, bliži ilirskim budničarima, nego svom dobu. Njegova je najvažnija ostavština upravo domoljubna poezija pa se njime zaslužio ponosi rodni Donji Miholjac u kojemu osnovna škola nosi njegovo ime, ali i Grad Zagreb koji je po njemu imenovao jednu od svojih osnovnih škola, uvažavajući njegovu popularnost te društvene i kulturne zasluge za širu zajednicu.

Ivan Perkovac

Luka Botić

FRANJO HORVAT KIŠ – ISTAKNUTI PUTOPISAC

Politikom, kao ni ostalim društvenim aktivizmom, nije se bavio *Franjo Horvat Kiš* (Lobor u Hrvatskom zagorju, 1876. – Zagreb, 1924.). Završio je učiteljsku školu i bio učitelj po malim selima, ali i u Dugom Selu, Brinju, Karlovcu. Znatan dio životnog puta, do umirovljenja, radio je kao tajnik Medicinskog fakulteta u Zagrebu. Bio je pjesnička duša pa su njegov intimni svijet bila djeca, škola i priroda. Suradivao je u dječjim, pedagoškim i književnim časopisima *Bršljan*, *Domaće ognjište*,

Obzor, *Vijenac*, *Hrvatsko kolo*, *Savremenik* i drugima objavljujući osim književnih tekstova i pedagoške rasprave. U pripovijetkama istražuje društvene probleme, život seljaka i običnih ljudi. Najčešći su mu motivi razna emocionalna stanja likova, no ne uspijeva analizirati njihovu dubinu, nego se zadržava na plošnim opisima. No najviše se istaknuo kao pisac putopisa i upravo su oni nadživjeli njegovo vrijeme. Opisao je vrlo uspješno putovanje Zagreb – Sofija – Carigrad, a visoke domete putopisnog žanra ostvario je u knjigama *Viđeno i neviđeno*, *Nasmijani udesi* i *Istarski puti* (dva izdanja). Zanimaju ga pritom mali ljudi, neobični pejzaži prožeti meditacijama, asocijacijama i impresivnim slikama punih boja. Objavio je knjige *Pripovijetke i putopisi* te *Izabrana djela* i *Sabrana djela*. Iako se ne nalazi među najvećima u rang-listama pisaca, neki su njegovi putopisi nadživjeli njegovo vrijeme i u školi te se i danas mogu naći kao ogledni tekstovi putopisne literature u čitankama, osobito putopisne slike Istre. Njegovo ime nosi škola u Loboru u čijoj povijesti je zapisano: „U Loboru danas postoji i djeluje Osnovna škola Franje Horvata Kiša. Škola je dobila naziv po bivšem učeniku škole Lobor, kasnije poznatom piscu, Franji Horvatu Kišu. U sklopu loborske škole djeluje i područna škola u Petrovoj Gori za učenike od prvog do četvrtog razreda.“

NAZIVI ŠKOLA KAO POVIJESNI SVJETIONICI

Vrijednost književne umjetnosti i književnika kao osoba podložna je, kao i sve ljudsko, neumoljivom sudu vremena i povijesti. Mnogi nekada nacionalni (književni) gorostasi danas su samo činjenice u povijesnim knjigama i leksikonima. Povijest je profilirala one kojima se ljudi nadahnjuju i danas, a to često nema puno veze s njihovim kulturnim i društvenim ugledom za života. Takvih je mnogo i u povijesti hrvatske književnosti (sjetimo se života Kranjčevića, Matoša, Ujevića i dr.) koji još uvijek snažno svijetle snagom svojih riječi i misli za razliku od onih čiji se utjecaj ugasio njihovim fizičkim nestankom. To se zorno vidi i po uzorličnosti u nazivima hrvatskih škola. U široj javnosti mnogi od njih danas su gotovo nepoznati, no ostali su javno prisutni zbog svojih životnih zasluga u imenima škola, kao neki svjetionici u prošlost. Donosimo popis dijela danas manje poznatih književnika čija se javna uspomena čuva i u imenima škola, uglavnom u mjestima rođenja. (Četvoricu od njih prikazali smo opširnije u ovom broju slijedeći ocjenu Antuna Barca, no svaki od njih ima svoju podjednako važnu priču.) Po njima se naziva barem jedna škola u Hrvatskoj (mjesto u zagradi):

Petar Kanavelić (Korčula), Tomaš Goričanec (Mala Subotica), Anton Nemčić Gostovinski (Koprivnica), Andrija Palmović (Rasinja), Rikard Katalinić Jeretov (Opatica), Krunoslav Kuten (Vrbovec), Drago Gervais (Brešća), Luka Perković (Brinje), Vilim Korajac (Kaptol), Blaž Tadijanović (Slav. Brod), Matija Petar Katančić (Valpovo), Antun Kanižlić (Požega), Đuro Deželić (Ivanić Grad), Juraj Habdelić (Velika Gorica), Ivan Perkovac (Šenkovec), Janko Leskovar (Pregrada), Pavao Štoos (Kraljevec na Sutli), Franjo Horvat Kiš (Lobor), Ivo Kozarčanin (Hrvatska Dubica), Sida Košutić (Radoboj), Izidor Poljak (Donja Višnjica), Luka Botić (Viškovci, od 2022. škola nosi ime Ivan Tišov), Joža Horvat (Kotoriba), Vjekoslav Kaleb (Tisno), Mara Švel-Gamiršek (Vrbanja), Fran Konce-lak (Drnje), Antun Masle (Orašac kod Dubrovnika).

JE LI NEKI KNJIŽEVNIK NEZNATAN ZATO ŠTO SAMO JEDNA ILI NIJEDNA ŠKOLA, ULICA ILI TRG (NE) NOSI NJEGOVO IME ILI JE TO POSLJEDICA I RAZNIH VANJSKIH OKOLNOSTI ILI (NE) SKLONOSTI ONIH KOJI SU O TOME ODLUČIVALI?

UZ 100. OBLJETNICU ROĐENJA I 20. OBLJETNICU SMRTI STJEPKA TEŽAKA

VRHUNSKI JEZIKOSLOVAC I METODIČAR HRVATSKOGA JEZIKA

Predloženo je da se u spomen na ovog našeg zaslužnog znanstvenika njegovim imenom imenuje jedna osnovna škola u Zagrebu te postave spomen-obilježja u Ozlju

Ove se godine navršava 100. obljetnica rođenja i 20. obljetnica smrti Stjepka Težaka, jednog od naših najistaknutijih jezikoslovaca, metodičara hrvatskoga jezika, sveučilišnog profesora i dekana Učiteljskog i Filozofskog fakulteta u Zagrebu. U široj javnosti bio je osobito poznat kao jezikoslovni savjetnik na radiju i televiziji te kao najdugovječniji jezični suradnik *Školskih novina* u rubrici Riječ. Opširan prikaz o njegovu stvaralaštvu objavili smo u nekoliko brojeva 2025. godine prigodom 75. obljetnice osnutka *Školskih novina*.

ŽIVOTNI PUT

Rođen je u selu Požunu kod Ozlja 22. srpnja 1926. godine u seoskoj obitelji. Osnovnu je školu završio u Ozlju, klasičnu gimnaziju, Višu pedagošku školu i Filozofski fakultet (studij jugoslavistike i rusistike) u Zagrebu, gdje i doktorira 1965. temom *Ozaljski govor*. Na Višoj pedagoškoj školi / Pedagoškoj akademiji radio je od 1961. do 1978. i predavao metodiku hrvatskoga jezika i metodiku nastave filma, što nastavlja na Filozofskom fakultetu u Zagrebu od 1978., a godine 1996. odlazi u mirovinu. Bio je dekan Pedagoške akademije u Zagrebu 1970. – 1974. i dekan Filozofskog fakulteta u Zagrebu 1982. – 1986. U samostalnoj Hrvatskoj ušao je u tim prvog ministra prosvjete Vlatka Pavletića kao pomoćnik ministra prosvjete, kulture i športa.

JEZIKOSLOVAC

U suautorstvu sa Stjepanom Babićem 1966. objavio je, u izdanju Školske knjige, *Pregled gramatike hrvatskosrpskog jezika*, namijenjen osnovnom jezičnom obrazovanju. Godine 1973. ta je knjiga objavljena s naslovom *Pregled gramatike hrvatskoga književnog jezika*, ali je zabranjena zbog naziva jezika, jer se pravilnim smatrao naziv hrvatskosrpski jezik. Knjiga je kasnije izdana u inozemstvu, a od 1992. izlazi pod naslovom *Gramatika hrvatskoga jezika – priručnik za osnovno jezično obrazovanje* u petnaestak izdanja. Značajni su njegovi standardološki radovi u knjizi *Povijesni pregled, glasovi i oblici hrvatskoga književnog jezika* u izdanju HAZU-a i Globusa (1991.), u časopisu *Jezik* i drugdje.

Njegova disertacija *Ozaljski govor* i drugi radovi iz te problematike važni su jer analiziraju miješanje kajkavskih i čakavskih elemenata na tom prostoru te osvjetljavaju tzv. ozaljski ili zrinsko-frankopanski književno-jezični krug iz 17. stoljeća koji se odnosi na tekstove književnika iz roda Zrinskih i Frankopana koji su pisali mješavinom kajkavskog, čakavskog i štokavskog narječja.

METODIČAR

Stjepko Težak utemeljitelj je nekoliko područja metodike hrvatskoga jezika za osnovnu školu, ponajprije gramatike, pravopisa i pravogovora. Tu je ključna njegova dvotomna *Teorija i praksa nastave hrvatskoga jezika* 1 i 2 (1996., 1998.)

U ŠIROJ JAVNOSTI BIO JE OSOBITO POZNAT KAO JEZIKOSLOVNI SAVJETNIK NA RADJU I TELEVIZIJI TE KAO NAJDUGOVJEČNIJI JEZIČNI SURADNIK ŠKOLSKIH NOVINA U RUBRICI RIJEČ

koja je do danas jedina sinteza tih dijelova metodike hrvatskoga jezika. Knjiga *Govorne vježbe* (1967.) u brojnim ponovljenim izdanjima dugo je bila udžbenik govornog izražavanja za studente i učitelje.

Težak je prvi sustavno pisao i o izvannastavnim aktivnostima u području hrvatskoga jezika u knjizi *Literarne, novinarske i srodne družine* (1971.). U afirmaciji državnog natjecanja *Lidrano* ima značajnih zasluga kao suautor programa, član ocjenjivačkih sudova i predavač. Najpopularniji dječji časopis za starije osnovce *Modra lasta* uređivao je od 1957. do 1975.

Svoje golemo jezikoslovno znanje Težak je najuočljivije iskazao u udžbenicima hrvatskoga jezika od 3. do 8 razreda osnovne škole i nekoliko udžbenika za srednje stručne škole. Radio ih je sa suautorima iz više generacija te je jedan od najproduktivnijih pisaca udžbenika za hrvatski jezik.

JEZIČNI SAVJETODAVAC

U metodici nastave filma i filmske kulture Stjepko Težak do danas nije nadmašen. Na učiteljski studij Pedagoške akademije prvi je uveo kolegij RATEF (radio – televizija – film). Dijelom i njegovom zaslugom filmsko se stvaralaštvo proširilo u osnovnom školstvu i postalo važan dio učeničkog stvaralaštva. Napisao je dvije temeljne i jedinstvene knjige iz metodike filma: *Film u nastavi hrvatsko-*

IMENOVATI ŠKOLU PO STJEPKU TEŽAKU

Filozofski i Učiteljski fakultet u Zagrebu prihvatili su inicijativu sveučilišnih metodičara hrvatskoga jezika Marka Alerića i Ante Bežena za obilježavanje obljetnica Stjepka Težaka. Svaki će fakultet organizirati prigodni skup o djelu i ličnosti Stjepka Težaka. Održavanje skupa planirano je 3. i 4. prosinca 2026. Osnovan je organizacijski odbor i poslani pozivi za sudjelovanje zainteresiranim stručnjacima. Gradu Zagrebu predloženo je imenovanje neke od novoizgrađenih osnovnih škola imenom Stjepka Težaka te postavljanje njegove biste i memorijalne ploče. Rodnom gradu Ozlju predloženo je imenovanje jedne ulice ili trga Težakovim imenom. *Školske novine* izvještavat će o rezultatima ove inicijative.

srpskog jezika (1967) i *Metodika nastave filma* (1990., 2002.).

Za širenje znanja i kulture hrvatskoga standardnog jezika ništa manje nije važno ni Težakovo jezično savjetodavno djelovanje u stalnoj rubrici *Riječ* u *Školskim novinama* te u jezičnoj emisiji ponedjeljkom Radio Sljemena *Hrvatski naš svagdašnji*. Iz tih i drugih radova rubrike nastale su četiri knjige njegovih jezičnih savjeta: tri u izdanju *Školskih novina: Hrvatski naš svagdašnji* (1990.) i *Hrvatski naš osebujni* (1995.) i *Hrvatski naš ne-podobni* (2004.) i dvije u izdanju Tipexa. Posebna su pak poglavlja njegova rada, promicanje stvaralaštva na kajkavskom narječju (Dani kajkavske riječi u Zlataru, časopis Kaj i dr.), uređivanje časopisa *Suvremena nastava hrvatskosrpskog jezika i književnosti* i *Hrvatski u školi*, priređivanje više knjiga lektire i drugih izdanja.

POMOĆNIK MINISTRA

Na dužnosti pomoćnika ministra kulture i prosvjete bio je u najteže vrijeme uspostave neovisne Hrvatske i prve godine Domovinskog rata. Kao čelnik Kriznog stožera Ministarstva neposredno je brinuo o zbrinjavanju rijeka izbjeglih i prognanih učenika i učitelja iz okupiranih područja. Istodobno je koordinirao uspostavljanje novog školskog sustava, osobito nastavnih programa i udžbenika. Dogovorio je uvođenje vjeronauka u škole s kardinalom Franjom Kuharićem.

Dobio je brojne nagrade i priznanja od kojih su značajnije: Nagrada za životno djelo „Davorin Trstenjak” za pisce udžbenika (1984.), Državna nagrada „Ivan Filipović” za životno djelo (1999.), Novinarska nagrada „Tone Peruško” kao suradnik *Školskih novina* (1985.).

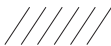
Ante Bežen

EUROPSKO ISTRAŽIVANJE KAKO BOLJE RAZUMJETI PRETILOST DJECE

TIM IZ 15 ZEMALJA STVARA PRVU BIOBANKU ZA PRETILOST

Biobanka je organizirano spremište uzoraka i podataka koje istraživači mogu dugoročno koristiti. Svi partneri prikupljaju podatke prema istim standardima, što omogućuje izravnu usporedbu rezultata

PRIREDILA
Ivana Čavlović

Dr. Eleftheria Vellidou smatra da je pretilost djece u Europi doseгла razmjere epidemije, a brojke potvrđuju ozbiljnost problema. Prema najnovijem istraživanju Svjetske zdravstvene organizacije za Europu, otprilike svako četvrto dijete u dobi od sedam do devet godina ima prekomjernu tjelesnu masu, uključujući pretilost. Istraživanje je obuhvatilo oko 470.000 djece u 37 zemalja.

Stope prekomjerne tjelesne mase desetljećima su naglo rasle, a tek su se posljednjih godina počele stabilizirati. Stručnjaci ih i dalje smatraju zabrinjavajućima. Osim fizičkih posljedica, pretilost u djetinjstvu može dovesti do vršnjačkog nasilja i stigmatizacije, a dugoročno povećava rizik od dijabetesa, kardiovaskularnih bolesti, raka i drugih ozbiljnih zdravstvenih problema.

Vellidou, istraživačica biomedicinskog inženjerstva na Nacionalnom tehničkom sveučilištu u Ateni, članica je tima koji koordinira četverogodišnji istraživački projekt BIO-STREAMS, u kojem sudjeluju stručnjaci iz cijele Europe.

ŠIRA SLIKA PRETILOSTI

Pretilost ima složene biološke, okolišne, ponašajne i genetske uzroke, no javne rasprave često se svode na izbor hrane i tjelesnu aktivnost. Zato istraživači surađuju sa stručnjacima iz različitih područja, školama i zdravstvenim djelatnicima kako bi bolje razumjeli zašto su stope pretilosti djece i adolescenata i dalje tako visoke.

Jedan od problema jest fragmentiranost dosadašnjih istraživanja. Podatke prikupljene u jednoj zemlji ili istraživanju teško je uspoređivati s onima iz drugih zemalja. Zato tim u 15 europskih zemalja stvara prvu namjensku europsku biobanku za pretilost djece i adolescenata. U njoj će se objediniti biološki uzorci, zdravstveni podaci te podaci o ponašanju i životnim navikama.

Biobanka je organizirano spremište uzoraka i podataka koje istraživači mogu dugoročno koristiti. Svi partneri prikupljaju podatke prema istim standardima, što omogućuje izravnu usporedbu rezultata, a istraživači se nadaju da će tako objedinjeni podaci pomoći ne samo u opisivanju pretilosti nego i u razumijevanju njezinih uzroka te razloga zbog kojih različito utječe na djecu.

Osim prikupljanja podataka, istraživači razvijaju alate za prepoznavanje djece izložene većem riziku od metaboličkih posljedica te za pružanje personalizirane podrške u prevenciji i zdravom načinu života.

Digitalna platforma kombinirat će procjenu rizika s preporukama prilagođenima djeci i

ŠKOLSKI PILOT-PROGRAMI U GRČKOJ, PORTUGALU, SLOVENIJI, DANSKOJ I NIZOZEMSKOJ ISTRAŽUJU NAČINE PROMICANJA ZDRAVIJIH NAVIKA, ALI I RJEŠAVANJA PSIHOLOŠKIH PROBLEMA POVEZANIH S PRETILOŠĆU, UKLJUČUJUĆI VRŠNJAČKO NASILJE I STIGMATIZACIJU FO ISTRAŽIVAČI SURAĐUJU SA ŠKOLAMA DILJEM EUROPE KAKO BI POTAKNULI ZDRAVIJE ŽIVOTNE NAVIKE

njihovim obiteljima. Time se pokušava odmaknuti od pretpostavke da je rješenje jednostavno „jesti manje i više vježbati”.

ŠKOLE U SREDIŠTU PROMJENA

Budući da djeca velik dio vremena provode u školi, istraživači surađuju sa školama i bolnicama u nekoliko zemalja kako bi ispitali kako prevencija i podrška mogu izgledati u svakodnevnom životu. Školski pilot-programi u Grčkoj, Portugalu, Sloveniji, Danskoj i Nizozemskoj istražuju načine promicanja zdravijih navika, ali i rješavanja psiholoških problema povezanih s pretilošću, uključujući vršnjačko nasilje i stigmatizaciju.

Istodobno sedam bolnica u šest zemalja provodi kliničke pilot-programe u kojima izravno rade s djecom i obiteljima. Dok klinička istraživanja uključuju nove sudionike, istraživači istodobno analiziraju postojeće podatke i prikupljaju nove. Važno je uključiti i škole i bolnice. Škole mogu doprijeti do velikog broja djece u ranoj dobi, dok bolnice omogućuju detaljnije praćenje djece koja su već prepoznata kao rizična.

– Kada je netko pretio, prvo što ljudi pomisle jest da treba manje jesti i da su sami krivi za to. I među djecom postoji okrivljavanje i posramljivanje. No svako dijete ima pravo biti ponosno na sebe. Škole žele djecu koja imaju samopouzdanja i prihvaćaju sebe sa svim svojim vrlinama i manama, a istodobno im žele pomoći u prevenciji pretilosti – rekla je Petra Van Haren, direktorica Europskog udruženja ravnatelja škola (ESHA) sa sjedištem u Nizozemskoj.

ESHA okuplja članove iz 30 europskih zemalja, a njezini ravnatelji mogu utjecati na školske politike i svakodnevni život djece. U pet zemalja obuhvaćenih pilot-programima organiziraju se radionice i aktivnosti koje

ZAJEDNO DO UČINKOVITIJIH RJEŠENJA

BIO-STREAMS dio je mreže OBECIust, koja povezuje devet europskih projekata posvećenih pretilosti i okuplja stotine istraživača uz desetine milijuna eura ulaganja Europske unije. Istraživači već planiraju nastavak aktivnosti nakon završetka projekta u travnju 2027. Biobanka i digitalna platforma trebale bi ostati dostupne kao zajednički resursi za buduća istraživanja.

Mreža će povezivati obitelji, škole, zdravstvene djelatnike i donositelje odluka te ljudima pomoći da pronađu podršku u svojim sredinama. Projekt će istodobno promicati informacije utemeljene na dokazima i smanjivati stigmatizaciju pristupom koji zdravlje stavlja u središte, a ne tjelesnu masu.

potiču kretanje, znanje o prehrani i pozitivne životne navike.

Aktivnosti uključuju radionice, igre i iza-zove koje zajednički osmišljavaju istraživači i stručnjaci za obrazovanje. Cilj je da takvi pristupi dugoročno postanu dio školskih politika i svakodnevnog života škole.

– Sve što djecu naučimo u tim temeljnim godinama snažno će utjecati na ostatak njihova života – rekla je Van Haren.

UKLJUČIVANJE OBITELJI

Škole same ne mogu riješiti problem, pa se u projekt uključuju i obitelji. Putem aplikacije Active Health djeca i roditelji uz igre i interaktivne aktivnosti uče o zdravim navikama. Preliminarna verzija aplikacije testirana je u Barceloni u svibnju 2025., a sada se dodatno razvija. Aktivnosti su jednostavne kako bi se obitelji mogle uključiti bez dodatnog opterećenja. Jedna od njih, primjerice, traži od djece i roditelja da zajedno isplaniraju obrok.

Cilj je stvoriti zdravije navike koje se mogu lako uklopiti u svakodnevni život, umjesto od obitelji tražiti velike i nagle promjene. Školski timovi obiteljima pomažu i u pronalaženju lokalnih mogućnosti, poput sportskih terena i igrališta.

Prema Horizon Magazine

KINA UVODI 15-GODIŠNJE
ZNANSTVENE STIPENDIJE

MILIJUNI EURA ZA MLADE UMOVE

Cilj je privući vrhunske svjetske talente, a ključni je adut programa ukidanje kratkoročne birokracije i potpuna sloboda rada

U sklopu ambicioznih priprema za novi petogodišnji plan, Kina je povukla dosad nezabilježen potez na globalnom tržištu znanstvenih talenata. Nacionalna zaklada za prirodne znanosti Kine (NSFC) službeno je predstavila program dugoročnih stipendija koje traju čak 15 godina. Ova strategija izravan je odgovor na tradicionalne zapadne modele u kojima su mladi znanstvenici opterećeni kratkoročnim ugovorima i stalnim pritiskom brzih rezultata.

Program je primarno usmjeren na mlade istraživače na početku karijere – muškarce do 35 i žene do 38 godina života. U prvu generaciju programa već su odabrana 44 znanstvenika, među kojima je njih devetero stiglo s inozemnih sveučilišta. Financijski paket koji im je stavljen na raspolaganje iznosi oko 3,7 milijuna eura po projektu. Kako bi se osigurao kontinuitet, struktura budžeta postavljena je progresivno: početni iznos automatski se udvostručuje svakih pet godina, pod uvjetom da znanstvenik ostaje aktivan u laboratoriju.

Ono što ovaj program izdvaja od svih dosadašnjih instrumenata financiranja jest radikalno smanjenje administracije. NSFC je u potpunosti ukinuo kratkoročne administrativne provjere i godišnje evaluacije koje često guše inovativnost. Vodstvo zaklade naglašava da je 15 godina razdoblje u kojem znanstvenik ima luksuz „ne uspjeti dvaput te ponovno pokušati” bez straha da će izgubiti sredstva. Jedini stvarni uvjet za nastavak financiranja jest fizička prisutnost i rad u laboratoriju institucije domaćina.

Zanimljivo je da za prijavu nije potrebno kinesko državljanstvo. Program je otvoren za međunarodne istraživače koji imaju ugovor o radu ili pismo namjere s bilo kojom znanstvenom institucijom u Kini, što jasno pokazuje namjeru Pekinga da privuče mozgove iz cijelog svijeta. Ovaj eksperiment označava prekretnicu u globalnoj utrci za znanjem. Pokretanjem 15-godišnjih stipendija, Kina je jasno dala do znanja da se transformacija u neovisnu globalnu znanstveno-tehnološku silu ne gradi na kratke staze, već strpljivim ulaganjem u ljude. (iČ)

Prema *Times Higher Education*

ALBANIJA ESKALACIJA PROSVJEDA U TIRANI

TISUĆE STUDENATA NA ULICAMA ZBOG VISOKIH TROŠKOVA I KORUPCIJE

Mladi traže bolje uvjete studiranja te jasnije prilike za zapošljavanje nakon završetka fakulteta. Njihovo nezadovoljstvo sada je preraslo u širu političku krizu i snažan pritisak na albansku vlast

Tisuće mladih izašle su na ulice Tirane, glavnog grada Albanije, tijekom nasilnih protivladinih okupljanja. Prosvjedi studenata počeli su zahtjevima za boljim uvjetima na sveučilištima i većim mogućnostima zapošljavanja, ali situacija je ubrzo eskalirala. Meta okupljenih postalo je nekoliko važnih državnih institucija.

Prosvjed je počeo prošli utorak ispred zgrade Ministarstva obrazovanja. Studenti su ondje upozorili na probleme s kojima se susreću tijekom studiranja te na neizvjesne izgleda za pronalazak posla nakon završetka obrazovanja. Već sljedećeg dana nezadovoljstvo se pretvorilo u ozbiljne incidente i napade na objekte.

NA METI I PREMIJER

Drugog dana okupljanja, u srijedu, zapaljen je dio zgrade Ministarstva obrazovanja. Snimke i izvještaji s mjesta događaja pokazali su razmjere eskalacije u središtu albanske prijestolnice. Napadi se nisu zadržali samo na instituciji pred kojom je započeo studentski prosvjed, nego su se proširili i na druge lokacije. Na meti su bili ured albanskog premijera, Ministarstvo financija i Ministarstvo unutarnjih poslova.

Također, ovo je dosad najnasilniji izraz nezadovoljstva premijerom Edijem Ramom, koji je pobijedio na izborima u svibnju prošle godine i osvojio četvrti mandat. Od tada se suočava sa sve većim nezadovoljstvom zbog sumnji na korupciju među visokim državnim dužnosnicima. Neredima je prethodilo ljeto obilježeno mirnim prosvjedima protiv Rame, potaknutima prijedlogom izgradnje luksuznog odmarališta na netaknutoj južnoj obali Albanije.

– Ovo je revolucija. Dosta nam je mirnih prosvjeda. Nećemo stati dok Rama ne podnese ostavku – rekla je studentica koja sudjeluje u prosvjedu.

Albanska potpredsjednica vlade Albana Koçi reagirala je pozivom na smirivanje napetosti. Od sudionika prosvjeda zatražila je smirenost, suzdržanost i zrelost, naglasivši da nasilje nije put prema promjenama. Njezina poruka stigla je nakon napada na više institucija i požara u dijelu zgrade Ministarstva obrazovanja.

– Albanija ne treba gorjeti da bi se promijenila – poručila je Koçi. Vlada tako pokušava zaustaviti daljnju eskalaciju, dok zahtjevi studenata ostaju usmjereni na kvalitetu sveučilišnog sustava i budućnost mladih na tržištu rada. Daljnji razvoj događaja ovisit će i o odgovoru vlasti na istaknute probleme.

ZAHTEJEVI MLADIH

Iako su nasilni incidenti privukli najveću pozornost, prosvjedi studenata u Tirani pokrenuti su zbog konkretnih obrazovnih i gospodarskih pitanja. Mladi traže bolje uvjete studiranja te jasnije prilike za zapošljavanje nakon završetka fakulteta. Njihovo nezadovoljstvo sada je preraslo u širu političku krizu i snažan pritisak na albansku vlast.

Nemiri su dio šireg vala studentskog aktivizma koji se širi Europom, a u čijem su središtu obrazovanje i životni uvjeti. U Francuskoj tako srednjoškolci već tjednima prosvjeduju i blokiraju škole, zahtijevajući veći broj nastavnika i bolje uvjete rada. Upozoravaju da loše stanje školskih zgrada i prenapučene učionice ugrožavaju kvalitetu obrazovanja. (Ivana Čavlović)

Prema *Insajder* i *Stijena.info*

POLJSKA NASILJE I PRIJETNJE UZNEMIRILI GRAĐANE

TRI NAPADA NA ŠKOLE U ČETIRI DANA

Nasilni incidenti izazvali su strah među učenicima, roditeljima i nastavnicima. U sklopu šire policijske akcije privedeno je 135 osoba, a poljske vlasti najavljuju odlučniji odgovor na prijetnje i opasne sadržaje na internetu

Poljsku su između 7. i 10. listopada potresla tri napada u obrazovnim ustanovama. U jednom je ubijena 37-godišnja zaposlenica škole, dok je u ostalima ozlijeđeno više učenika, nastavnika i drugih osoba. Zbog straha od novih incidenata dio škola otkazao je nastavu, a policija je pojačala sigurnosne mjere. Policija je zabilježila 231 događaj koji se provjeravao zbog sumnje na kazneno djelo, privela je 76 osoba i provjerila gotovo 50.000 obrazovnih ustanova. Broj privedenih porastao je na 135, dok je oko 20.000 policajaca raspoređeno radi pojačane sigurnosti u školama.

PRIJETNJE NA INTERNETU

Prvi napad dogodio se 7. listopada u strukovnoj školi u Ostrołęki, sjeveroistočno od Varšave. Devetnaestogodišnji učenik ostrim je predmetom ozlijedio devetero ljudi, među kojima su bili učenici i nastavnici. Nakon napada pobjegao je, ali ga je policija ubrzo uhitila. Prema izvješćima poljskih medija, u njegovu je ruksaku pronađen i materijal za izradu improvizirane eksplozivne naprave.

Već sljedećeg jutra, 8. listopada, petnaestogodišnji bivši učenik napao je troje zaposlenika osnovne škole u mjestu Leszcydół-Nowiny. Ubijena je 37-godišnja zaposlenica, dok su ravnatelj i nastavnica ozlijeđeni. Treći napad dogodio se 10. listopada u obrazovnoj ustanovi u ulici Mińska u Varšavi, gdje je 21-godišnja djevojka nožem napala tri žene. Nijedna nije životno ugrožena, osumnjičena je uhićena, a motiv napada nije bio utvrđen.

Nakon napada, društvenim mrežama proširile su se prijetnje novim

nasiljem, uključujući poruke koje su petak, 9. listopada, najavljivale kao „krvavi petak”. Zbog straha od novih incidenata 59 škola, većinom u Mazoviji, otkazalo je nastavu. Policija je pojačala ophodnje i provjeravala prijetnje pa je tako u Sierpcu spriječen mogući napad nakon što je uhićen 17-godišnjak koji je prijetio nasiljem u školi.

Vlasti zasad nisu potvrdile da su počinitelji triju napada bili međusobno povezani. Policija je provjeravala i glasine o internetskom izazovu koji navodno potiče mlade na nasilje, ali nije pronašla potvrđene dokaze da je takav izazov bio povezan sa svim napadima.

ŠIRENJE DEZINFORMACIJA

Poljske sigurnosne službe istražuju širenje dezinformacija povezanih s prijetnjama školama. U analizu su uključene policija, obavještajne

službe i državna institucija NASK, koja se bavi sigurnošću interneta. Dužnosnici upozoravaju na mogućnost da se krizna situacija iskoristi za širenje panike, uključujući moguće ruske dezinformacijske aktivnosti. Međutim, nema potvrde da Rusija ili neka druga strana država stoji iza samih napada.

Poljski premijer Donald Tusk najavio je nastavak rada na zakonskim promjenama koje bi omogućile učinkovitije uklanjanje opasnog sadržaja s interneta. Upozorio je i na štetan utjecaj internetskih zajednica koje veličaju nasilje i počinitelje napada. Također, pojedini poljski trgovački lanci počeli su povlačiti proizvode za Noć vještica koji izgledom podsjećaju na oružje, kao preventivnu reakciju na zabrinutost javnosti. (Ivana Čavlović)

Prema AP i Reuters

FINSKA PROMJENE
ZAKONODAVSTVA

ŠEST GRADOVA PROTIV OBRAZOVANJA OD KUĆE

Gradovi ističu važnost socijalizacije i uključivanja djece u školsku zajednicu, a upozorava se i na moguće sigurnosne rizike povezane s izoliranim obrazovanjem

Helsinki i još pet finskih gradova predlažu izmjene zakona kojima bi se obrazovanje kod kuće dopustilo samo u iznimnim slučajevima, primjerice zbog zdravstvenih razloga. U Finskoj se kod kuće obrazuje oko tisuću djece, a njihov se broj posljednjih godina povećava. U Helsinkiju je ove godine takav oblik obrazovanja pohađalo nešto više od 200 djece, odnosno oko 0,4 posto svih učenika.

Gradonačelnik Helsinkija Daniel Sazonov smatra da je pohađanje škole mnogo više od usvajanja nastavnih sadržaja jer djeci omogućuje socijalizaciju i uključivanje u školsku zajednicu. To je posebno važno za učenike kojima finski ili švedski nije materinski jezik. Gradsko vijeće Helsinkija prošlog je tjedna odlučilo pooštriti nadzor nad učenicima koji se obrazuju kod kuće. Sazonov pritom upozorava da su ovlasti gradova u tom području ograničene.

Dodatnu zabrinutost izazvalo je izvješće finske Sigurnosno-obavještajne službe, prema kojemu izolirana obrazovna okruženja mogu povećati rizik od širenja ekstremističkih ideologija. Leena Malkki, stručnjakinja za terorizam sa Sveučilišta u Helsinkiju, smatra da Finska ne bi smjela zanemariti takve rizike.

– Finsko je društvo izgrađeno na povjerenju. Nadzor, pa čak i pružanje potpore nisu uvijek osobito strogi kada je riječ o obrazovanju kod kuće – upozorila je.

Ipak, radikalizacija nije glavni razlog zbog kojega gradovi traže zakonske promjene. Zamjenica gradonačelnika Tamperea Anne-Mari Jussila ističe važnost zajedničkog učenja i druženja s vršnjacima. U tom se gradu kod kuće obrazuje oko 50 učenika. Minja Koskela, čelnica Lijevo saveza, također se zauzela za obvezno pohađanje škole, ističući da svako dijete ima pravo na obrazovanje. (iČ)

Prema Yle

LUKSEMBURG

UPOZORENJE UČITELJSKOG SINDIKATA

DJECA SE PREMALO KREĆU

Sindikata se zalaže za više sporta i uključivanje pokreta u svakodnevnu nastavu jer pridonose zdravlju i boljem učenju

Djeca u luksemburškim školama velik dio dana provode sjedeći – u autobusu, na nastavi i na putu kući, a često i tijekom izvanškolskih aktivnosti. Nacionalni sindikat učitelja (SNE) upozorio je na nedavno održanom sajmu Luxdidac na taj problem, ističući i zabrinutost zbog porasta pretilosti među djecom.

Predsjednik sindikata Patrick Remakel naglasio je da bi više tjelesne aktivnosti moglo pridonijeti ne samo zdravlju nego i školskom uspjehu učenika. Upozorio je na potrebu osiguravanja odgovarajućih sportskih prostora u blizini škola kako učenici ne bi gubili vrijeme na putovanje. Problem, smatra, nije kvaliteta nastave tjelesne i zdravstvene kulture, nego nedovoljno vremena za sport u školskom rasporedu. Sindikat se zato zalaže za koncept aktivne škole, u kojoj bi kretanje postalo dio svakodnevnice nastave svih predmeta, a ne samo satova tjelesne i zdravstvene kulture.

Luksemburško Ministarstvo obrazovanja podržava takav pristup. Istraživanja, ističe, pokazuju da učenici bolje pamte informacije kada je učenje povezano s pokretom. Riječi i pojmove, primjerice, mogu učiti uz pjesmu i ples,

a matematiku vježbati skakanjem i drugim aktivnostima. Školama su osigurani materijali i edukacija za primjenu takvih metoda, uključujući rad s najmlađom djecom. Među dodatnim mjerama predviđeni su treći sat sporta u nižim razredima srednje škole te više mogućnosti za tjelesnu aktivnost u produženom boravku.

Predsjednik Saveza akademskog osoblja državnih službi (Feduse) Raoul Scholtes naglasio je važnost suradnje roditelja i škola, koja je ključna za poticanje zdravih navika i uspješno obrazovanje. (iČ)

Prema RTL Today

SUSRET S HILDOM HEĆEJ, NAJSTARIJOM ŽIVUĆOM HRVATICOM

KAD POVIJEST UĐE U UČIONICU

Učionica 2. d razreda toga dana izgledala je posve obično. Klupa do klupe, torbe pod stolovima, tiho šuštanje bilježnica i pogled na sat koji najavljuje još jedan idući. Ništa nije upućivalo na to da će se taj prostor, barem na kratko, pretvoriti u mjesto susreta s više od jednog stoljeća života

PIŠE

Kaja Brkić, 2. r.,
XVI. gimnazija, Zagreb

/////

Vrata su se otvorila tiše nego inače. Ušla je Hilda Hećej – najstarija osoba u Hrvatskoj. Sitna, ali uspravna, sporih i sigurnih koraka. Nije tražila pažnju, ali ju je dobila istog trena. U trenutku kada je sjela za katedru, učionica se umirila bez ijedne izgovorene riječi. „Nemojte se uplašiti, ja sam mala, ali tvrdoglava”, našalila se na samom početku i time razbila početnu nelagodu.

ISPRED KAMERE, IZA STOLJEĆA

Rođena 1918. godine u slavonskom Suhopolju, Hilda Hećej u životu je promijenila šest država, doživjela tri rata i svjedočila promjenama koje su oblikovale cijelo jedno stoljeće. Ipak, u razgovoru s nama nije djelovala kao osoba koja pripada prošlosti. Unatoč slabijem sluhu i vidu, bila je vedra, pribrana i otvorena, spremna slušati i odgovarati, bez distance koja se često očekuje od nekoga s tolikim iskustvom. „Ja sam se svega nagledala, ali nisam se prestala čuditi”, rekla je mirno.

U našu je školu došla povodom dokumentarnog filma Renate Poljak koji se o njoj snima, već drugog (ime prvog je Šume šume), no susret je vrlo brzo prerastao okvire običnog gostovanja. Postao je razgovor. Bez unaprijed pripremljenih pitanja, bez stroge strukture. Tema je bilo mnogo – pisanje, rat, sport, starost, ljudi – a svaka se nadovezivala na prethodnu, kao da se sama od sebe nameće. Razgovor su moderirali Matko Amadin (Hildin unuk) i profesorica ***

PISANJE NIJE TRAŽILO PUBLIKU

Pisati je počela s petnaest godina. U vrijeme kada se pisalo bez publike i bez očekivanja. Tijekom života objavila je dvije knjige pod pseudonimima. Razlog, kako kaže, nije bio skrivanje, nego sloboda. „Ljudi su znatiželjni, a znaju biti i zločesti”, rekla je uz osmijeh. „Neki bi rekli – što ova piše gluposti. A važno je pisati kako god, jer čovjek mora moći izraziti ono što osjeća.” Pisanje za nju nikada nije bilo pitanje priznanja, nego unutarnje nužnosti. „Ako to ne izbaciš iz sebe, ostane u tebi”, dodala je kratko.

Književnost za Hildu Hećej nije teorijski pojam. Ona ne govori o stilovima i pravcima, nego o potrebi. Danas više ne čita jer joj vid slabi, ali ističe da je nekada čitala samo dobre knjige. „Gluposti nisam nikad voljela čitati”, rekla je otvoreno. Smatra da je sve teže pronaći kvalitetno štivo jer ljudi nemaju vremena. „Današnji život previše je naporan”, zaključila je, ali je odmah dodala da unatoč svemu

Hilda Hećej

Rođena 1918. godine u slavonskom Suhopolju, Hilda Hećej u životu je promijenila šest država, doživjela tri rata i svjedočila promjenama koje su oblikovale cijelo jedno stoljeće

vjeruje u mlade: „Vi danas imate puno više prilika nego mi. To može biti samo dobro.”

ŠTO RAT POKAŽE O LJUDIMA

Razgovor se potom, gotovo neprimjetno, dotaknuo ratnih tema. Hilda Hećej proživjela je Prvi svjetski rat kao dijete, Drugi svjetski rat kao mlada žena i Domovinski rat u starosti. U Drugom svjetskom ratu bila je na strani partizana. O ratu ne govori opširno niti dramatično. „Rat je gadna stvar. Jako gadna stvar”, rekla je bez zadržke, „tu nema pobjednika.”

Naglasila je da rat najviše razotkriva ljude. Najvažniji savjet koji nam je dala bio je jedno-

stavan i univerzalan: „Nikad nemojte nikoga izdati. To je najgore što možete napraviti – i za sebe i za onog drugoga.” Te su riječi izgovorene mirno, bez patetike, ali s težinom iskustva koje se ne može naučiti iz udžbenika.

U jednom trenutku postavila je nekoliko pitanja i nama. Pitala nas je bojimo li se rata. Nakon kratke tišine sama je odgovorila: „Ne moraš se bojati. Kad si živ, živ si. Kad te poklopi, tak i tak niš ne znaš.” U toj rečenici nije bilo hladnoće nego prihvaćanja – pogleda osobe koja je strah upoznala, ali mu nije dopustila da je oblikuje.

ŠTO OSTAJE OSIM GODINA

Kako je razgovor odmicao, tema se ponovno promijenila. Govorila je o sportu, koji je obilježio velik dio njezina života. Sportom se počela baviti već s četiri godine, a s petnaest je postala prvakinja Jugoslavije u atletici. „Sport te nauči disciplini, ali i slobodi”, rekla je.

I danas, uz blagi osmijeh, ističe da se još uvijek može sagnuti i podignuti nogu. „Mogu ja još”, dodala je kratko.

Ispričala nam je i niz anegdota koje su dodatno oživjele njezinu priču. Da je bila u zatvoru i da joj je to bilo „jako zanimljivo”. Da je upoznala Ivanu Brlić-Mažuranić i njezinu kćer. Da je spavala u krevetu Ivana Mažuranića. „To vam je bio jedan sasvim običan krevet”, rekla je, kao da govori o nečemu posve svakodnevnom. Povijesne ličnosti o kojima mi učimo kao o dalekim imenima u njezinu su životu bile stvarni ljudi.

Unatoč godinama, Hilda Hećej i dalje piše dnevnik – jednom mjesečno. „Dok god pišem, znam da sam tu”, rekla je. Smatra da je važno imati ritam, kretati se i zadržati smisao za humor. „Bolje je biti komičan nego ozbiljan”, dodala je, a ta je rečenica najbolje opisala cijeli susret – lagan u tonu, ali dubok u značenju.

RIJEČI KOJE SU OSTALE U ZRAKU

Kako se sat bližio kraju, postalo je jasno da ovo nije bilo samo još jedno školsko događanje. Bio je to susret s osobom koja ne govori iz nostalgije nego iz iskustva. Osobom koja je prošla kroz ratove, promjene država i sustava, a ipak zadržala vedrinu i vjeru u ljude. „Na kraju, ipak pobijedi dobro. Ja se barem nadam”, rekla je tiho.

Hilda Hećej nije nam držala predavanje. Prenijela nam je nešto mnogo važnije – osjećaj da život, bez obzira na okolnosti, može ostati smislen. U vremenu u kojem se sve brzo mijenja, rijetko imamo priliku slušati nekoga tko pamti više od jednog stoljeća. Upravo zato ovaj susret ne ostaje samo zabilježen kao događaj, nego kao iskustvo koje ostaje.

**U SVAKOM
BROJU ŠKOLSKIH
NOVINA OBJAVLJUJEMO
NAJBOLJE NOVINARSKÉ
RAĐOVE UČENIKA OSNOVNIH
I SREDNJIH ŠKOLA S DRŽAVNE
SMOTRE LIDRANO. OBJAVOM
NAJBOLJIH RAĐOVA ŠKOLSKÉ
NOVINE PROMOVIRAJU
MLADE NOVINARE, POTIČUĆI
ISTOVREMENO VRIJEDNOSTI
KVALITETNOG
NOVINARSTVA**

NEIZBRISIV TRAG DINE DVORNIKA

MISLIŠ DA SAM BLESAV?

BLESAV, MALO JESAM

Dino Dvornik centralno je ime hrvatske glazbene scene koje i skoro dva desetljeća nakon smrti oduševljava slušatelje svih generacija svojom zvukovnom svježinom i inovacijom, stoga smo se odlučili pozabaviti nekim aspektima njegova opusa kako bismo ga dodatno upotpunili i aktualizirali

PIŠE

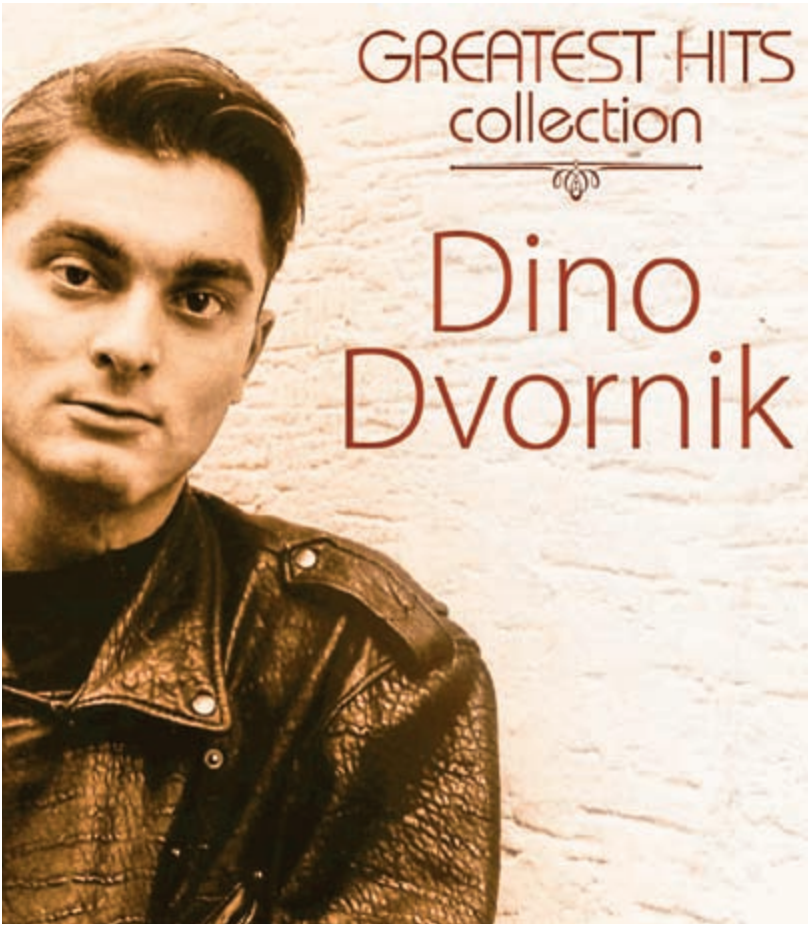
Grgur Vrcić, 4. r., Srednja škola
fra Andrije Kačića Miošića,
Makarska

//////

U moru klupske glazbe 90-ih, hrvatske dance ere, koja je u žargonu poznatija pod nazivom Cro trash, Dino Dvornik opravdao je po mnogočemu svoju titulu kralja funka, glazbene unikatnosti i originalnosti. U turbulentnom razdoblju Domovinskog rata i osobnih problema s narkoticima, Dino 1993. godine objavljuje album Priroda & Društvo u kojem se, uz popularne plesne hitove kao što su Junak plaže i Imam rep, po prvi put nalaze skladbe koje se bave ozbiljnijim životnim temama i egzistencijalnim problemima (Extasy, Split junkie i dr.). Na samom kraju albuma nalazi se skladba koja upućuje na Dinovu žanrovsku raznovrsnost. Riječ je o techno instrumentalu The Return of the Man with a Rubber Brain. Inspiriran velikim rave partyjima i techno instrumentalima koji su tada bili popularni u Europi, Dino pokazuje da i Hrvatska prati svjetske trendove i da je s njima u dosluhu.

U RITMU SAN TI DOŠA

Dino nas u instrumental, da bi privukao pažnju slušatelja, uvodi vrlo netipično. Naime, na samom početku čujemo samo nekakav nedefiniran zvuk koji podsjeća na zvuk poskakivanja loptice. Ubrzo se tom zvuku pridružuju kick i hi-hat pa slušatelj kreće u pravu zvukovnu avanturu. U stilu svojega uzora Stevieja Wondera, Dino postupno uvodi i ostale instrumente te tako narednim taktovima nastupaju klavesi, snare, funky bas-dionica, klavijature i, u konačnici, synth pad. Tom metodom postupne gradacije u minimalističkom glazbenom izričaju Dvornik slušatelja postupno tjera na ples i „cupkanje” (groove-anje), koje je karakteristično za velike rave partye. Sveukupnom zvukovnom doživljaju znatno doprinosi zvuk pomno odabranih modalnih harmonijskih boja koje se protežu preko synth pada i stvaraju odnos s basom. Neizostavan je detalj i mjestimično gašenje ritam-mašine te ostavljanje boja nefunkcionalne harmonije koje slušatelja iz dojma neprekinute brzine bacaju u trenutni slow motion. Kao šećer na kraju u cijelu priču ulazi slobodna i politonalna improvizacija saksofona. Brze, kratke i nejasne fraze dovode do vrhunca glazbene napetosti. U ovom trenutku slušatelju je

SVEUKUPNOM ZVUKOVNOM DOŽIVLJAJU ZNATNO DOPRINOSI ZVUK POMNO ODABRANIH MODALNIH HARMONIJSKIH BOJA KOJE SE PROTEŽU PREKO SYNTH PADA I STVARAJU ODNOS S BASOM

glazbeno podsjeća na Dinov instrumental, a to se posebno uočava u frekventnoj ulozi saksofona.

A KO JE UGASIJA MUZIKU?

U današnje vrijeme često svjedočimo komercijalnim ispadima glazbene industrije lakih nota. Gornja terca, more i mirakul s jedne, a autotune, euri i gas s druge strane samo su neka obilježja u ovom trenutku ne više mjesečnih, već tjednih uspješnica koje se nekritičnoj masi guraju pod nos i tako stvaraju opći ukus koji je kao takav osuđen biti ispod prosjeka do loš. S druge strane, Dino Dvornik primjer je umjetnika koji stvara intelektualno i promišljeno. Umjetnik je kojem ni jedna nota nije viška, a svaka je glazbena misao avantura u otkrivanju sebe i svojih mogućnosti. Ti si mi u mislima, Zašto praviš slona od mene, Ljubav se zove imenom tvojim i druge danas su već evergreeni u kojima su uživali njegovi suvremenici, a u kojima danas uživamo i u kojima će zasigurno uživati brojne buduće generacije zaljubljenika u glazbu i onih koji će znati razlučiti dobro od lošega, jeftino od promišljenoga i iznimno kreativnoga.

Zaključno, instrumentalom *Još lutaš mi po mislima* Dvornik je pokazao svoje poznavanje glazbenih kompozicijskih načela 20. stoljeća (minimalizam, politonalnost, nefunkcionalnu ili modalnu harmoniju), upućenost u svjetske trendove, ali i, što je najvažnije, svoju kreativnu fleksibilnost te je time dokazao da stoji rame uz rame s velikim svjetskim imenima. Konačno, Dino Dvornik ne samo da je ovime stvorio još jedan tipičan techno instrumental već je ostavio neizbrisiv trag u hrvatskoj diskografiji i kulturi uopće.

155 GODINA HRVATSKOGA
PEDAGOŠKO-KNJIŽEVNOG ZBORA

POTVRDA TRAJNE VRIJEDNOSTI UČITELJSKOG POZIVA

HPKZ povezuje stručnjake iz odgojno-obrazovne vertikale – od odgojitelja, učitelja i nastavnika, preko stručnih suradnika i ravnatelja, do sveučilišnih profesora i znanstvenika

Hrvatski pedagoško-književni zbor (HPKZ), najstarija učiteljska udruga u Hrvatskoj, svečano je obilježio 155 godina djelovanja. Obljetnica je proslavljena izvedbom opere Stanac Jakova Gotovca na novoj sceni Hrvatskoga narodnog kazališta u Zagrebu, u društvu brojnih članova, suradnika, predstavnika odgojno-obrazovnih ustanova i prijatelja HPKZ-a.

Osnovan 1871. godine, HPKZ već više od stoljeća i pol pridonosi razvoju hrvatskoga školstva, pedagoške misli i učiteljskog poziva. Uz njegovo su djelovanje povezani brojni važni trenuci hrvatske obrazovne i kulturne povijesti – od djelovanja Ivana Filipovića, oca hrvatskog učiteljstva, i izgradnje Hrvatskog učiteljskog doma 1889. godine, do bogate izdavačke djelatnosti i časopisa Napredak. Posebno mjesto zauzima suradnja s Ivanom Brlić-Mažuranić, čije su Čudnovate zgođe šegrta Hlapića objavljene 1913. godine u izdanju Zbora.

Danas HPKZ povezuje stručnjake iz cjelokupne odgojno-obrazovne vertikale – od odgojitelja, učitelja i nastavnika, preko stručnih suradnika i ravnatelja, do sveučilišnih profesora i znanstvenika.

Svečanu večer obilježilo je obraćanje predsjednice HPKZ-a, mr. Ljiljane Klinger, koja je njegovu bogatu povijest slikovito prikazala kao knjigu koju generacije hrvatskih učitelja zajedno ispisuju već 155 godina. Podsjetila je na ljude i postignuća koji su oblikovali hrvatsko školstvo, ali i na nebrojene prosvjetne djelatnike čiji je svakodnevni rad ostavio trajan trag u životima djece i mladih. Posebno se osvrnula na važnost učiteljskog poziva u vremenu ubrzanih tehnoloških promjena i sve veće prisutnosti umjetne inteligencije.

– Ona mijenja načine na koje učimo i poučavamo, ali ne može zamijeniti ono što je u srcu učiteljskog poziva – živu riječ, toplinu pogleda i sigurnost ruke koja vodi – poručila je Klinger.

Kako je istaknula, knjiga započeta davne 1871. godine i dalje se ispisuje. Njezine nove stranice nastaju svakodnevno, u vrtićima, školama i na fakultetima, zahvaljujući svima koji svojim znanjem, predanošću i radom oblikuju buduće generacije. Sto pedeset i pet godina Hrvatskog pedagoško-književnog zbora nije samo slavlje bogate prošlosti, nego i potvrda trajne vrijednosti učiteljskog poziva. (Š.N.)

HVARANI USKORO SLAVE SVOJE VELIKANE

OTOK HVAR DOBIVA ŠETALIŠTE AKADEMIKA

Čak je 27 akademika rođeno na otoku Hvaru ili potječe s njega, što ovu otočku sredinu čini iznimnim rasadištem znanja, stvaralaštva i intelektualne izvrsnosti

Buduće Šetalište akademika

U petak, 23. listopada, u Starome Gradu svečano će se otvoriti Šetalište akademika otoka Hvara i održati I. Dani akademika otoka Hvara, u sklopu projekta „Desetljeće akademika otoka Hvara (2025. – 2035.)”, dugoročne interdisciplinarne inicijative posvećene istraživanju, očuvanju i revitalizaciji iznimne znanstvene, kulturne i umjetničke baštine otoka. Program provode Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Pharos – Međunarodni institut za znanost, umjetnost i kulturu, Stari Grad, Grad Hvar, Grad Stari Grad, Općina Jelsa i Općina Sućuraj.

Otok Hvar jedinstven je po broju istaknutih akademika, znanstvenika, književnika i umjetnika koji su ostavili neizbrisiv trag u hrvatskoj i međunarodnoj znanosti i kulturi. Čak je 27 akademika rođeno na otoku Hvaru ili potječe s njega, što ovu otočku sredinu

čini iznimnim rasadištem znanja, stvaralaštva i intelektualne izvrsnosti. Postavljanjem obilježja Šetališta akademika otoka Hvara odaje se počast pojedincima koji su znanstvenim, umjetničkim i kulturnim doprinosima zadužili svoj otok i širu zajednicu. Njegovim otvaranjem hvarski akademici dobivaju trajno mjesto u javnom prostoru, a njihova ostavština postaje vidljiv i dostupan dio otočkog identiteta.

Ovi I. Dani akademika otoka Hvara znanstveno-umjetnički uspostavljaju prostor susreta, dijaloga i promišljanja o doprinosu akademika te njihovu nasljeđu za budućnost. Bit će predstavljena i monografija „Akademici otoka Hvara”, prvo izdanje u istoimenom publikacijskom nizu kojim će se sustavno dokumentirati i predstavljati životi, djela i doprinosi akademika povezanih s otokom Hvarom.

Zrinka Turalija

CENTAR ZA KULTURU TREŠNJEVKA

PRIČE O ODRASTANJU

U utorak, 20. listopada na pozornici Centra za kulturu Trešnjevka bit će izvedena predstava „(Ne) dovoljan”, diplomatska predstava studenata glume Akademije dramske umjetnosti u Zagrebu. Nakon predstave slijedi tribina o položaju mladih dramskih umjetnika u Hrvatskoj. Ulaz je slobodan.

Predstava je nastala u klasi Dore Ruždjak Podolski, Maje Marjančić i Marina Klišmanića, a prati šestero maturanata i otvara teme roditeljskih očekivanja, stresa, prvih ljubavi, identiteta i osjećaja nepripadnosti. Tekst je proizašao iz istraživanja i improvizacije, a mladi

autori i izvođači progovaraju iz vlastite perspektive.

Izvedba briše granicu između pozornice i gledališta, koje se pretvara u prostor nalik učionici. Realistični prizori izmjenjuju se s poetičnim sekvencama i isповјednim

monolozima, stvarajući mozaik generacije koja traži vlastiti glas u svijetu stalnih očekivanja i uspoređivanja. Predstava otvara prostor za razgovor o mentalnom zdravlju mladih i iskustvima koja često ostaju neizgovorena. (Šn)

RAZGOVOR RAVNATELJICA GRADSKOG KAZALIŠTA LUTAKA RIJEKA MAGDALENA LUPI ALVIR

LUTKARSTVO NIJE NAMIJENJENO SAMO DJECI

Nažalost, u Hrvatskoj nemamo dovoljno kontinuiteta u izvođenju lutkarskih predstava za mlade i odrasle. Određena tradicija postoji, ali nismo je uspjeli kontinuirano održavati

RAZGOVARALA
Nina Morić

/////

Lutkarsko kazalište često se poistovjećuje s kazalištem za djecu, no njegove su mogućnosti mnogo šire. Suvremene lutkarske predstave otvaraju pitanja politike, društva i svijeta u kojem živimo, a kombinacija lutaka, glume, glazbe i novih medija može biti zanimljiva i adolescentima i odraslima, tvrdi Magdalena Lupi Alvir, ravnateljica Gradskog kazališta lutaka Rijeka koje uskoro, od 2. do 10. studenoga, ugošćuje 31. Reviju lutkarskih kazališta. Razgovarali smo o tome kako razbiti predrasude, privući stariju publiku i osigurati kontinuitet predstava za sve generacije.

Lutkarske predstave u široj se javnosti često doživljavaju kao kazalište za predškolce. Vi, međutim, ističete da se borite protiv takvih predrasuda. Kakvo je lutkarstvo namijenjeno starijoj djeci, adolescentima i odraslima? Što donosi u odnosu na klasične dramske predstave?

– Gradsko kazalište lutaka Rijeka u svom radu, a posebno Međunarodnim festivalom Revija lutkarskih kazališta, uvijek nastoji predstaviti i predstave za mlade i odrasle te pokazati koliko je lutkarstvo moćan medij upravo za te dobne skupine. Godinama se borimo protiv predrasude da je lutkarstvo namijenjeno isključivo djeci.

Nažalost, u Hrvatskoj nemamo dovoljno kontinuiteta u izvođenju lutkarskih predstava za mlade i odrasle. Određena tradicija postoji, ali nismo je uspjeli kontinuirano održavati. Zbog toga danas nije jednostavno doći do publike koja bi lutkarske predstave prepoznala kao sadržaj namijenjen i njoj. Ipak, iskustvo pokazuje da predstave za mlade i odrasle, kada se pojave u produkcijama hrvatskih lutkarskih kazališta, itekako privlače pozornost. Dobro su posjećene, osvajaju nagrade na domaćim i međunarodnim festivalima te dobivaju pozitivne reakcije publike.

Ono što lutkarstvo čini posebnim jest njegova gotovo neograničena maštovitost. lutka može biti sve: tradicionalna lutka, predmet, sjena ili komad različitog materijala. U suvremenom lutkarstvu mogućnosti su zaista velike. lutka je sama po sebi metafora i zato ponekad može na poseban način prenijeti značenje priče, poruke ili teme. Klasici se mogu iščitavati iz novih perspektiva, a suvremene teme obrađivati na neočekivane i provokativne načine. Upravo zbog toga lutkarske predstave mogu biti iznimno intrigantne i publici ponuditi drukčiji pogled na svijet.

POVEĆAN ODAZIV STUDENATA

Kakva je posjećenost programa namijenjenih starijim dobim skupinama?

Naše su predstave tijekom godine vrlo dobro posjećene, ponekad nemamo dovoljno termina za sve programe koje bismo željeli izvesti. Godišnje realiziramo velik broj predstava, programa i radionica, uključujući festivalske aktivnosti. Imamo dobru suradnju sa školama, i to najviše nižim razredima osnovne škole, jer su nam to važne ciljane skupine, a nastojimo i starijim učenicima približiti predstave namijenjene njihovoj dobi.

Kada imamo predstavu za starije osnovnoškolce ili srednjoškolce, nastojimo to posebno istaknuti u komunikaciji sa školama i potaknuti ih da dođu. Želimo da učenici upoznaju lutkarstvo, zavole ga i shvate da ono nije rezervirano samo za najmlađe. Posebno nas je ohrabrio odaziv na prošlog, jubilarnoj 30. Reviji lutkarskih kazališta, tijekom koje smo imali znatno više predstava za školarce, mlade i odrasle. Primijetili smo i veći dolazak studenata, što nam je bilo posebno zanimljivo.

Možete li to ilustrirati konkretnim primjerima? Koje su to predstave?

– Jedan je primjer predstava „Misterij Sove” Lutkovnog gledališća Ljubljana. U njoj se koriste tradicionalne minijature lutke stare gotovo stotinu godina, povezane s radom slovenskog lutkara Milana Klemenčiča. Zanimljivo je kako te lutke i danas komuniciraju sa suvremenom publikom, i to u kontekstu koji uključuje nove medije i video. Tradicionalna lutka postavljena je u suvremeni izvedbeni okvir, a redatelj se poigrava njezinim mogućnostima i odnosom s novim medijima. Taj dijalog tradicije i suvremenosti iznimno je zanimljiv jer pokazuje da lutka može zadržati svoju izražajnost i nakon gotovo jednog stoljeća, samo u drukčijem kontekstu.

Drugi je primjer predstava „U!-Bu?” Matije Solcea, koja se bavi tekstem „Kralj Ubu” Alfreda Jarryja. Riječ je o djelu koje je svojedobno bilo avangardno i predstavljalo važnu prekretnicu u razvoju modernog kazališta. Solce ga iščitava kroz današnju politiku, političare i aktualnu svjetsku situaciju. U predstavi se kombiniraju lutkarstvo, gluma, kazalište objekata, glazbeni kabaret i punk-koncert uživo. Takav spoj daje predstavi posebnu energiju. Ona govori o apsurdima suvremenoga svijeta, političkim situacijama i ljudima koji se postavljaju u poziciju samoproglasnih kraljeva. Kada gledamo vijesti i pratimo što se događa oko nas, često svjedočimo upravo takvim apsurdima.

Takve su predstave mladima bliske i prihvatljive jer im omogućuju da na drukčiji način sagledaju svijet u kojem žive. Nije uvijek lako objasniti sve apsurre današnjeg vremena, ali kazalište ih može otvoriti putem humora, glazbe, metafore i provokaciju.

Kako uspijevate privući publiku školske dobi, osobito adolescente, koje je često teško zainteresirati za kazalište?

– Na tome puno radimo. Razvoj publike važan je posebno za lutkarsko kazalište, jer se uz njega često veže predrasuda da je namijenjeno samo mladima. Dio problema proizlazi iz činjenice da mladi možda nisu imali priliku vidjeti dovoljno kvalitetnih, intrigantnih i zanimljivih predstava koje su primjerene njihovoj dobi. Važno je da mlade ne izgubimo oko desete godine, kada mnogi počinju odlaziti iz kazališta. Trebamo im ponuditi predstave koje su doista osmišljene za njih, i tematski i izvedbeno, kako bi im bile bliske i zanimljive. Ne postoji čarobna formula koja bi riješila taj problem. Potrebni su dugogodišnji rad, kvalitetne predstave i kontinuirano traženje načina da se mladima pokaže koliko lutkarstvo može biti suvremeno i relevantno.

HRVATSKI ŠKOLSKI MUZEJ PROSLAVIO 125. OBLJETNICU

ZAGREB POKLONIO MUZEJU STARU GRADSKU KNJIŽNICU

Za razvoj projekta Kuće dječje kulture Hrvatski školski muzej dobit će dodatni prostor u zgradi stare Gradske knjižnice na Starčeviću trgu. Grad Zagreb sada je u cijelosti vlasnik te zgrade, nakon što je otkupljen preostali dio te su riješeni imovinsko-pravni odnosi, rekao je gradonačelnik Tomislav Tomašević

Prigodnom svečanošću održanom 8. listopada u dvorani Hrvatskog narodnog kazališta 2, Hrvatski školski muzej obilježio je 125. obljetnicu djelovanja. Prisutnima se obratila ravnateljica Hrvatskoga školskog muzeja Anita Zlomislić te poručila:

– Hrvatski školski muzej danas, nakon 125 godina, ponovno crta svoju kuću. Gradimo je na iskustvu generacija koje su vjerovala da obrazovanje može promijeniti život, ali i za one koji tek dolaze, za njihovu znatiželju i njihov pogled prema svijetu. Hrvatski školski muzej traje zato što pripada svojoj zajednici.

Anuška Deranja Crnokić, izaslanica ministrice kulture i medija, istaknula je da je 125 godina iznimno postignuće za Hrvatski školski muzej, čestitavši od srca na obljetnici:

– Predmeti koje Muzej čuva pripovijedaju o tome kako su generacije učile i odrastale, a podsjećaju nas i koliko su učiteljice i učitelji važni za društvo. Muzej nije zastao ni nakon potresa, nego je nastavio ispunjavati svoje poslanje.

Gradonačelnik Tomislav Tomašević na svečanosti je rekao da je Muzeju dodijeljen dodatni prostor u zgradi stare Gradske knjižnice na Starčeviću trgu za razvoj projekta Kuće dječje kulture. Naime, Grad Zagreb sada je u cijelosti vlasnik te zgrade, nakon što je otkupljen preostali dio te su riješeni imovinsko-pravni odnosi.

– Preseljenjem Gradske knjižnice u Paromlin, koje očekujemo krajem sljedeće godine, otvorit će se mogućnost da ovaj vrijedan prostor dobije novu namjenu. Simbolično je da upravo uz Glavni kolodvor, mjesto na koje su generacije učenika dolazile u Zagreb na školovanje, nastane novi prostor posvećen dječjoj kulturi – istaknuo je gradonačelnik.

S proslave u HNK2

Najčešći posjetitelji Muzeja su školarci

Zahvalnica prof. Anti Beženu

Obljetnički program počeo je panelom „Biti učitelj u doba umjetne inteligencije” na kojemu su sudjelovali Saida Deljac, Zvonimir Komar, Aco Momčilović, Predrag Pale i Anita Peti-Stantić. Nakon toga je uslijedio svečani program koji je otvorio Komorni zbor „Ivan Filipović” pod ravnanjem Gorana Jerkovića, izvevši „Učiteljski himnu” koju je skladao Ivan plemeniti Zajc te još nekoliko glazbenih brojeva. Potom su u sklopu dramskog programa učenici prikazali „Jedan dan u pučkoj učionici 1901.” i „Školu u doba obnove i izgradnje 1954.”, a taj je dio završio prizorom „Biti učitelj u doba umjetne inteligencije”. Lav Novosel izveo je pjesmu „Balada o školskoj klupi” Nikole Šopa, a sa sudionicima dramskog programa i pjesmu „Da sam ja učiteljica” Dragutina Tadijanovića.

Na kraju večeri premijerno je prikazan dokumentarno-igrani film „Riznica školstva – 125 godina Hrvatskoga školskog muzeja” redateljice Irene Škorić. (M. Š.)

NA PONOS ŠKOLSKIH NOVINA

PROF. ANTE BEŽEN DAROVAO MUZEJU GRAĐU PRIKUPLJANU 60 GODINA

Prigodom obilježavanja 125. obljetnice Hrvatskog školskog muzeja, ravnateljica Muzeja Anita Zlomislić uručila je zahvalnicu prof. dr. sc. Anti Beženu, istaknutom metodičaru hrvatskog jezika i utemeljitelju znanstvene metodike, umirovljenom profesoru Učiteljskog fakulteta u Zagrebu, koji je niz godina vezan uz Školske novine, a danas je član uredništva te autor serijala „Povijest u sadašnjosti”. Profesor Bežen je, naime, Muzeju darovao građu koja svjedoči o šest desetljeća predanog rada u hrvatskom školstvu.

– Vaši udžbenici i priručnici, knjige, rukopisi, znanstveni i stručni radovi te dokumenti obogatit će Zbirku udžbenika i priručnika, Arhivsku zbirku te fond Pedagoške knjižnice Davorina Trstenjaka Hrvatskoga školskog muzeja. Time će postati trajno sačuvani i dostupni tragovi hrvatske školske i vaše osobne povijesti. Vaš će dar budućim istraživačima, studentima, učiteljima i posjetiteljima omogućiti uvid u razvoj udžbenika, metodike i obrazovnih reformi, a Muzeju je dragocjen oslonac u misiji čuvanja školske baštine. Hvala vam što ste prepoznali važnost darivanja i što ste svoj životni rad povjerali Muzeju, koji u godini 125. rođendana s ponosom čuva i svoje zbirke i priče ljudi koji ih stvaraju – izjavila je ravnateljica Hrvatskog školskog muzeja.

Tomislav Tomašević, Anita Zlomislić, Emina Višnić i Maja Novosel

PREDSTAVLJENA KNJIGA ROBINA HARRISA POVIJEST HRVATSKE – OD REVOLUCIJE DO NEZAVISNOSTI

BRITKI MAČ ISTINE O HRVATSKOJ PROŠLOSTI

Opsežna i bogato ilustrirana znanstvena knjiga *Povijest Hrvatske – Od revolucije do nezavisnosti* uglednoga britanskog povjesničara i publicista dr. sc. Robina Harrisa predstavljena je u Hrvatskome državnom arhivu u Zagrebu

Knjiga Robina Harrisa *Povijest Hrvatske – Od revolucije do nezavisnosti* predstavljena je u utorak 6. listopada u Hrvatskome državnom arhivu u Zagrebu u nazočnosti mnogobrojnih uzvanika iz političkog, vjerskog i kulturnog života. O tome kapitalnome znanstvenom djelu koje obuhvaća modernu i suvremenu hrvatsku povijest u razdoblju od polovice 19. stoljeća do stvaranja suvremene hrvatske države govorili su predsjednik Upravnog odbora Školske knjige dr. sc. Ante Žužul, povjesničar dr. sc. Mario Jareb, urednik knjige dr. sc. Deniver Vukelić i autor dr. sc. Robin Harris.

Povijest Hrvatske Robina Harrisa donosi opsežnu i čitku sintezu hrvatske povijesti od revolucionarne 1848. godine do stvaranja i obrane samostalne države, napomenuo je urednik knjige dr. sc. Deniver Vukelić koji njezinu posebnu vrijednost vidi u povezivanju hrvatskih zbivanja sa širim europskim i međunarodnim okolnostima, kao i u autorovu poznavanju hrvatske i strane historiografije.

OSJETLJIVE TEME

„Harris otvoreno pristupa i najosjetljivijim temama naše prošlosti, iznoseći jasno obrazložene interpretacije koje potiču na raspravu i ponovno promišljanje uvriježenih predodžaba. Kao urednik, vjerujem da će ovo hrvatsko izdanje biti vrijedan doprinos historiografskim raspravama, ali i knjiga koja će širokom krugu čitatelja približiti složen put prema hrvatskoj neovisnosti”, istaknuo je dr. sc. Deniver Vukelić.

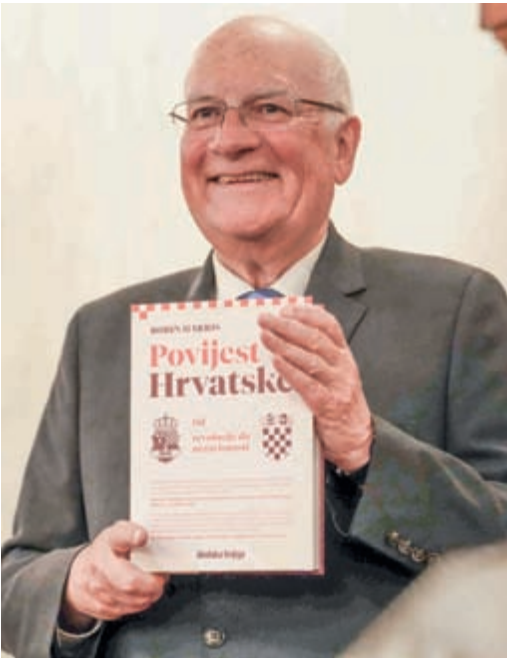
Hrvatski prijevod knjige *Croatia: A History. From Revolution to Independence*, za koji je zaslužna Mirjana Valent, uslijedio je nakon objavljivanja izvornog djela na engleskom jeziku 2024. godine u izdanju Školske knjige. U tome važnom, opsežnom i bogato ilustriranom djelu na 800 stranica ugledni britanski povjesničar i publicist piše utemeljeno, objektivno i kritički o mnogim važnim temama hrvatske povijesti oslanjajući se na dostupnu literaturu, ali i na vlastita istraživanja i spoznaje.

OSOBE OD KRVI I MESA

„Nema nijednoga važnijeg događaja i procesa koje Robin Harris nije obradio, kritički promotrio i iznio svoje mišljenje. Pritom nije važno je li riječ o onome što je Hrvatska proživljavala u doba života u Austro-Ugarskoj Monarhiji ili tijekom velikosrpske agresije u Domovinskom ratu. Ljudi koji su vodili hrvatsku politiku i hrvatsko društvo osobe su od krvi i mesa, sa svim svojim ljudskim vrlinama i manama, dobrim potezima i pogreškama, a ne likovi iz mitova koje se nekritički obožava ili mrzi”, izjavio je dr. sc. Mario Jareb i istaknuo da je Harrisovo djelo važan doprinos hrvatskoj historiografiji i hrvatskom društvu.

Knjiga za širok krug čitatelja

Autor knjige Robin Harris

dr. sc. Ante Žužul, predsjednik Upravnog odbora Školske knjige

HARRIS OTVORENO PRISTUPA I NAJOSJETLJIVIJIM TEMAMA NAŠE PROŠLOSTI, IZNOSEĆI JASNO OBRAZLOŽENE INTERPRETACIJE KOJE POTIČU NA RASPRAVU I PONOVO PROMIŠLJANJE UVRIJEŽENIH PREDODŽABA

UREDNIK KNJIGE DR. SC. DENIVER VUKELIĆ

Izniman je to pothvat za svakog povjesničara, a osobito za autora kojemu hrvatski nije materinski jezik. Robin Harris nagrađivani je britanski pisac, hrvatski državljanin i nekadašnji predavač povijesti na Hrvatskome katoličkom sveučilištu koji je radio kao politički savjetnik u službi Margaret Thatcher i pisao za ugledne svjetske tiskovine.

ENGLEZIMA PREOPSEŽAN

Prema vlastitim riječima, od ranih je devedesetih godina 20. stoljeća bio uključen u hrvatsku borbu za izgradnju neovisne države. Pregled hrvatske povijesti pripremao je za engleskog izdavača koji je od njega zatražio da skрати rukopis za trećinu. Odbio je jer je to bila „posljednja prigoda da napiše opširnu hrvatsku povijest na osnovi izvora koje nitko na Zapadu neće temeljito istražiti”.

Kad mu je Školska knjiga ponudila objaviti cjelovitu verziju teksta, na engleskom i hrvatskom jeziku, Robin Harris nije krio oduševljenje. Rezultat je mnogo bolja knjiga nego što bi je strani izdavač ikada napravio, ustvrdio je prigodom izlaska izvornika na engleskom jeziku.

„Napisao sam ovu knjigu, kao i prethodne dvije o Dubrovniku i Stepincu, zato što volim Hrvatsku i zato što sam želio da joj tri knjige o njezinoj povijesti budu na pomoć. Međutim, moje je najdublje uvjerenje da je izricanje istine jedini način da joj se pomogne. Ova je knjiga istina – onako kako je ja vidim”, izjavio je dr. sc. Robin Harris na predstavljanju svoje knjige u Hrvatskome državnom arhivu.

ODGOVORAN ODNOS

Knjiga Robina Harrisa znanstveno je djelo o hrvatskoj povijesti, ali i o snazi istine koja nadilazi granice jezika, vremena i političkih

interpretacija, izjavio je predsjednik Upravnog odbora Školske knjige dr. sc. Ante Žužul. U njoj je sadržana cjelovita povijest moderne i suvremene Hrvatske – njezin politički i ratni put, ali i njezina kultura, religija, njezino društvo i gospodarstvo.

„Školska knjiga s ponosom objavljuje ovo kapitalno djelo i na hrvatskom jeziku, nakon što je 2024. godine objavila njegovo izvorno englesko izdanje. Time hrvatsku povijest ne samo da vraćamo hrvatskim čitateljima nego je istodobno predstavljamo i međunarodnoj javnosti na jeziku koji svijet razumije. Narod koji poznaje svoju povijest ima čvršće uporište u sadašnjosti i sigurniji pogled prema budućnosti. A istina o Hrvatskoj, utemeljena na znanju, istraživanju i odgovornom odnosu prema povijesnim činjenicama, dio je europskog i svjetskog pamćenja”, rekao je dr. sc. Ante Žužul.

Knjiga *Povijest Hrvatske* dostupna je u svim knjižarama i webshopu Školske knjige. (R.I.)

ROVINJ • OSNOVNA ŠKOLA JURJA DOBRILE

EUROPSKI DAN JEZIKA

Učenici triju rovinjskih osnovnih škola u zajedničkom su projektu istraživali o jezičnoj raznolikosti te zaključili kako je dovoljno oslušnuti ljude oko sebe, prošetati ulicama svoga grada i zaviriti u njegovu prošlost te otkriti golemo jezično bogatstvo koje se krije u našoj neposrednoj blizini

Kao i svake godine, učiteljice stranih jezika obilježile su s učenicima Europski dan jezika u sklopu aktivnosti izvannastavne grupe Poliglotti. Ove su godine odlučile otići korak dalje – izaći iz okvira svoje škole te u obilježavanje uključiti i druge dvije rovinjske osnovne škole – Osnovnu školu Vladimira Nazora i Talijansku osnovnu školu – Scuola Elementare Italiana „Bernardo Benussi”.

Ovom jednodnevnom projektu prethodila je izrada posebne brošure s jezičnim i istraživačkim zadacima za učenike, koja je, za razliku od prethodnih godina kada su se koristili i digitalni sadržaji, ove godine izrađena isključivo u tiskanom obliku, čime se željelo u potpunosti odmaknuti od digitalnih tehnologija.

Pri kreiranju brošure vodila se briga o povezivanju istraživanja i upoznavanja vlastitoga grada s učenjem i uporabom jezika, pa su pitanja i zadaci bili osmišljeni na hrvatskom, talijanskom i engleskom jeziku, a svoje su mjesto u brošuri pronašli i istarski te istrovenetski dijalekt, karakterističan za Rovinj.

Učenici su bili podijeljeni u četiri mješovite grupe, od kojih su svaku činila po tri učenika šestih razreda – po jedan predstavnik svake škole. Svaka je grupa dobila plan grada Rovinja i brošuru sa zadacima, pri čemu su se zadaci razlikovali od grupe do grupe.

Zadatak je bio, poput prave potrage za blagom, uz pomoć plana grada pronaći određena mjesta u Rovinju – postolara, Turističku zajednicu, Ekomuzej Batana, Crveni križ, Gradsku knjižnicu i druge lokacije – te razgovarati sa sugrađanima, prikupiti potrebne informacije i riješiti jezične zadatke. Tako su, primjerice, od rovinjskog ribara trebali doznati kako se na talijanskom i istrovenetskom kaže „hobotnica”, kod postolara su, među ostalim, naučili da se u istarskom dijalektu postolar naziva „kaligar”, dok ih je u Gradskoj knjižnici dočekaio knjižničar koji govori francuski te ih naučio kako na francuskom reći „posuditi knjigu” i „knjižničar”.

Iako su za svaku lokaciju bila osmišljena drugačija pitanja i zadaci, jedno se pitanje ponavljalo na svakoj lokaciji: „Znate li što znači riječ žajfa?” Riječ je o staroj istarskoj riječi za sapun, a postavljajući isto pitanje na različitim mjestima, učenici su provjeravali koliko je ta riječ danas još poznata te istodobno podsjećali na pomalo zaboravljene riječi našega kraja.

Svaki su odgovor učenici trebali zapisati na za to predviđeno mjesto u brošuri, no završni zadatak mogli su riješiti tek udruživanjem s ostalim grupama. Naime, iz riječi koje su prikupili tijekom obilaska trebali su, slijedeći upute, izdvojiti određena slova i upisati ih na odgovarajuća mjesta. Budući da nijedna grupa nije imala sve potrebne odgovore, do konačnog su rješenja mogli doći jedino međusobnom suradnjom, a kada su spojili sva prikupljena slova, otkrili su skrivenu riječ – LANGUAGES.

Nakon provedene evaluacije putem evaluacijskih listića, učenici su projekt ocijenili vrlo visokom ocjenom te izrazili želju za češćim sudjelovanjem u ovakvim i sličnim aktivnostima.

Žajfa, kaligar, calzolaio, bibliothécaire, vela al terzo, torkolo, fulpo, il polpo, batić, rašpa, šilo, bitinada... samo su neke od riječi koje su učenici toga dana otkrivali, zapisivali i pokušavali odgonetnuti. I možda upravo one najbolje prenose poruku cijeloga projekta – kada govorimo o jezičnoj raznolikosti, ne moramo je uvijek tražiti negdje daleko. Dovoljno je oslušnuti ljude oko sebe, prošetati ulicama vlastitoga grada i zaviriti u njegovu prošlost kako bismo otkrili koliko se veliko jezično bogatstvo krije u našoj neposrednoj blizini.

Ljiljana Cvijanović i Kristina Matika Ferrara

VARAŽDIN • VI. OSNOVNA ŠKOLA

PUTOVANJE ISPUNJENO UČENJEM

Erasmus+ mobilnost donijela je priliku za profesionalno učenje, razmjenu iskustava s europskim kolegama i promišljanje o tome kako digitalna tehnologija može biti korisna podrška učenicima i učiteljima

Početkom listopada učiteljice Petra Kanešić i Ivana Canjuga predstavljale su VI. osnovnu školu Varaždin na Erasmus+ tečaju *Digital Tools in a Digital Classroom and AI Chatbots in Education* (Digitalni alati i umjetna inteligencija u obrazovanju) u Lisabonu. Na edukaciji je sudjelovalo 17 obrazovnih djelatnika iz različitih europskih zemalja koji su zajedno istraživali mogućnosti primjene digitalnih alata i umjetne inteligencije u nastavi.

Tijekom petodnevnog programa učiteljice su upoznale načine na koje umjetna inteligencija može poduprijeti poučavanje i učenje. Razgovarale su o tome kako se AI asistenti razlikuju od klasičnih alata za pretraživanje te kako jasnim uputama i odgovarajućim kontekstom dobiti korisne odgovore. Posebnu pozornost posvetile su izradi kvalitetnih upita, odnosno načinu na koji se chatbotu objašnjava zadatak kako bi njegov odgovor bio što primjenjiviji.

Upoznale su i konkretne alate koji mogu pomoći u pripremi nastavnih aktivnosti. Uz Google Gemini istraživale su osmišljavanje interaktivnih obrazovnih igara i saznale kako platforma MagicSchool.ai može poslužiti kao podrška pri planiranju nastave i izradi prezentacija. Alati za rad sa zvukom i glasom, poput ElevenLabsa i NotebookLMa otvorili su dodatne mogućnosti za pripremu sadržaja koji učenike može aktivnije uključiti u učenje.

Važno je pritom razumjeti da chatbotovi i drugi alati umjetne inteligencije služe kao pomoć u radu.

Oni mogu predložiti ideje, olakšati pripremu materijala ili ponuditi nove načine predstavljanja sadržaja, ali učitelj i dalje odabire što odgovara ciljevima nastave, provjerava informacije i usmjerava učenje. Učenike je važno poticati da odgovore koje dobiju ne prihvaćaju bez promišljanja, nego da ih provjeravaju i razvijaju kritički odnos prema tehnologiji. Obrazovanje ih treba pripremati za stvarni svijet i nadolazeća zanimanja te im pomoći da tehnologiju koriste promišljeno i odgovorno.

S lisabonskog tečaja učiteljice su se vratile s novim znanjima, praktičnim idejama i alatima koje mogu prilagoditi radu u svojoj učionici. Svoja će iskustva podijeliti i s kolegama kako bi nove mogućnosti postupno obogatile nastavu u VI. osnovnoj školi. Erasmus+ mobilnost donijela je priliku za profesionalno učenje, razmjenu iskustava s europskim kolegama i promišljanje o tome kako digitalna tehnologija može biti korisna podrška učenicima i učiteljima.

Ivana Canjuga

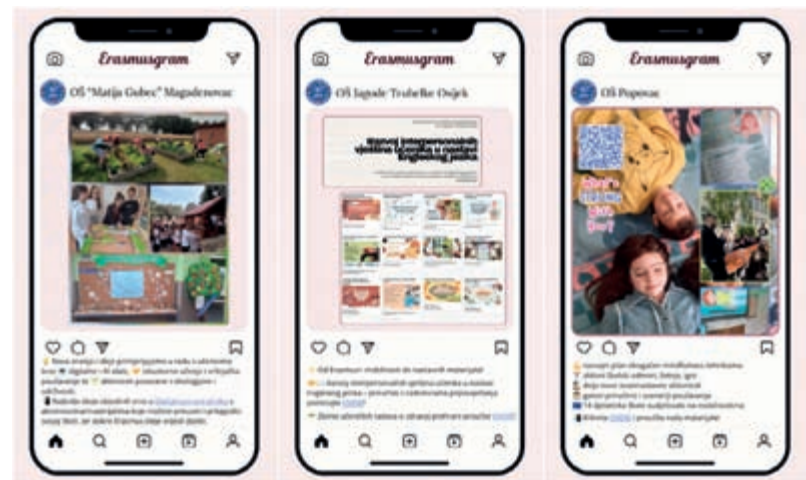
OSNOVNA ŠKOLA DRENJE

DANI ERASMUSA NA DRUGAČIJI NAČIN

Projekt Erasmusgram podsjeća nas da vrijednost Erasmus+ projekata ne prestaje njihovim završetkom, već nastavlja živjeti uz primjenu stečenih znanja i vještina, nove ideje i suradnje koje obogaćuju školsku svakodnevicu

U povodu obilježavanja Dana Erasmusa 2026. godine, Erasmus+ ambasadorica Ivana Štiglec i učitelj Informatike Goran Podunavac odlučili su povezati osnovne i srednje škole Slavonije i Baranje u zajedničkoj aktivnosti. Tako je nastala ideja o Erasmusgramu, digitalnoj publikaciji nadahnutoj izgledom objava na društvenoj mreži Instagram.

Organizatori su u Canvi pripremili predložak i pozvali Erasmus+ koordinate da predstave učinke projekata iz svojih škola. Ideja je na išla na odličan odaziv te je u izradi publikacije sudjelovalo 40 osnovnih i srednjih škola Slavonije i Baranje. Svaka je škola putem zajedničke poveznice samostalno uredila svoju objavu, dodala fotografiju i opisala najvažnije učinke provedenog Erasmus+ projekta. Poseban naglasak bio je na promjenama koje su projekti donijeli učenicima, učiteljima i školskim zajednicama. Sudionici su također podijelili poveznice

na priručnike, nastavne materijale, scenarije poučavanja i druge sadržaje nastale tijekom projektnih aktivnosti.

Erasmusgram pokazuje kako Erasmus+ ne povezuje samo škole iz različitih europskih država, nego i one u našem neposrednom

okruženju. Ujedno nas podsjeća da vrijednost Erasmus+ projekata ne prestaje njihovim završetkom, već nastavlja živjeti uz primjenu stečenih znanja i vještina, nove ideje i suradnje koje obogaćuju školsku svakodnevicu.

Ivana Štiglec i Goran Podunavac

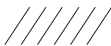
VRTIĆI I ŠKOLE OBILJEŽILI DJEČJI TJEDAN

LANAC DOBRIH ŽELJA ZA BOLJU ZAJEDNICU

Dječji tjedan u Dugom Selu i ove je godine pokazao da volontiranje nije samo izdvajanje vremena za druge, nego i razvijanje empatije, solidarnosti, odgovornosti i osjećaja pripadnosti zajednici

PIŠE

Danijela Knežević

Dječji tjedan tradicionalna je godišnja manifestacija posvećena djeci, njihovim pravima, potrebama i dobrobiti. Obilježava se u prvom punom tjednu listopada, a u Hrvatskoj se provodi od 1953. godine. Cilj je Dječjeg tjedna potaknuti odrasle i cijelu zajednicu na promišljanje o položaju djece, stvaranje boljih uvjeta za njihovo odrastanje te promicanje prijateljstva, solidarnosti, razumijevanja i aktivnog sudjelovanja djece u životu zajednice.

GESTE DOBROTE

Društvo „Naša djeca” Dugo Selo i ove je godine pripremiло bogat program kojim su djeci omogućeni brojni edukativni, kreativni i zabavni sadržaji. Ovogodišnja tema „Volonteri u zajednici” bila je poticaj za upoznavanje volonterstva, razvijanje osjećaja solidarnosti i osvješćavanje važnosti pomaganja drugima. U različitim susretima, radionicama i volonterskim aktivnostima djeca su imala priliku upoznati ljude koji svojim vremenom, znanjem i dobrotom čine zajednicu boljim mjestom za život. Tako je održano online druženje učenika OŠ „Ivan Benković” i OŠ „Josip Zorić” na temu volontiranja.

Predstavnici Volonterskog centra Zagreb učenicima su predstavili volonterstvo, njegovu važnost i djelatnosti kojima volonteri pridonele dobrobiti pojedinaca i zajednice. Djeca iz Gradskog vrtića „Dugo Selo” posjetila su Gradsko društvo Crvenog križa Dugo Selo, gdje su se upoznala s njegovim radom, razgovarala o tome tko su volonteri i na koje sve načine pomažu drugima. Zajedničkim su snagama izradila i lanac dobrih djela, simbolično povezujući male i velike geste dobrote koje našu zajednicu čine toplijom i ljepšom.

Polaznici skupine Pandice, Ježići i Slonići Dječjeg vrtića Dugo Selo posjetili su Dobrovoljno vatrogasno društvo Dugo Selo. Upoznali su se s radom vatrogasaca, njihovom opremom i važnom ulogom koju imaju u zaštiti ljudi i imovine. Istoga je dana održano VR kino u OŠ „Stjepan Radić” u Božjakovini, gdje je stotinjak učenika sudjelovalo u posebnom iskustvu. Zahvaljujući suvremenoj tehnologiji, učenici su na pola sata uronili u morske dubine oko otočja Galápagos i otkrili čudesan podvodni svijet. Ovo je iskustvo spojilo učenje, istraživanje i zabavu te učenicima pružilo priliku da svijet upoznaju iz nove perspektive.

TRADICIONALNI KVIZ

Predškolci iz Dječjeg vrtića „Vrapčić” posjetili su pak OŠ „Ivan Benković”, gdje su imali priliku upoznati se s radom Hrvatske gorske službe spašavanja (HGSS). O važnoj ulozi HGSS-a

PRIKUPLJANJE PLIŠANACA I SLIKOVNICA

Završnica Dječjeg tjedna ispunjena je velikim srcem, solidarnošću i kreativnošću. U središtu događanja bila je volonterska akcija prikupljanja plišanih igračaka i slikovnica za djecu koja se liječe u zagrebačkim zdravstvenim ustanovama. Riječ je o projektu koji je davno pokrenut u KBC-u Zagreb, a čija je začetnica i idejna pokretačica medicinska sestra Bernardica Pavlič Pračić, koja je svojim dolaskom u Dugo Selo uveličala ovu hvalevrijednu akciju. Odaziv građana bio je izniman, a prikupljeno je više igračaka i slikovnica nego ikada prije. Svaka donirana igračka i svaka slikovnica nose poruku pažnje, podrške i ohrabrenja djeci koja se suočavaju s bolničkim danima. U predstojećim danima prikupljene igračke bit će dostavljene u Dom zdravlja Centar u Runjaninovoj ulici gdje će pronaći svoje nove vlasnike, malene pacijente.

i njegovim aktivnostima govorili su volonteri Branimir i Nikola, aktivni članovi službe, približivši djeci svoj odgovoran i human rad te važnost pomaganja drugima.

U sklopu Dječjeg tjedna održan je tradicionalni kviz za učenike osnovnih škola Dugog Sela i okolice. Na kvizu su sudjelovali učenici četiriju škola; OŠ Rugvica iz Rugvice, OŠ Ivana Benkovića i OŠ Josipa Zorića iz Dugog Sela te OŠ Stjepana Radića iz Božjakovine. Ovogodišnja tema „Volonteri u zajednici” potaknula je natjecatelje na prepoznavanje djelatnosti različitih volonterskih udruga, ali i na osmišljavanje vlastitih prijedloga volonterskih aktivnosti kojima bi se mogao unaprijediti život sugrađana. Učenici iz četiriju osnovnih škola pokazali su znanje, snalažljivost, kreativnost i timski duh, a najuspješnije su ekipe nagrađene lijepim nagradama sponzora. Kviz je još jednom pokazao kako se znanje može povezati s razvojem empatije i odgovornosti prema zajednici.

NITI MAŠTE

Učenike OŠ Josipa Zorića posjetili su članovi udruge Mali zmaj, s Majom, socijalnom pedagoginjom udruge, i Viktorijom, dobitnicom Volonterskog Oskara. Posebnu je radost izazvao dolazak Gite, preslatke kujice koja sudjeluje u njihovim volonterskim akcijama. Gosti su učenicima približili svoj rad i pokazali koliko su važni nesebičnost, briga za druge i spremnost na pružanje pomoći onima kojima je najpotrebnija. Susret je bio prilika za upoznavanje različitih oblika volontiranja i razgovor o tome kako i sami možemo učiniti nešto dobro za druge. Zahvaljujemo udruzi Mali zmaj na predanom radu i predivnoj suradnji.

U Kulturno-informativnom centru otvorena je i čarobna izložba „Niti mašte”, autorica Katarine Podvorec Kukovačec i Nikoline Jerković. Njihove vile, izrađene tehnikom filcanja vune, posjetitelje su dovele u svijet mašte, kreativnosti i ručnog stvaralaštva. Autorice svojim radom potiču djecu, ali i njihove roditelje, na kreativno izražavanje, istraživanje različitih materijala i otkrivanje radosti stvaranja vlastitim rukama.

Održana je i prva vilinska radionica s učenicima OŠ Josipa Zorića, na kojoj su djeca imala priliku zakoračiti u čarobni svijet vune, mašte i stvaralaštva. Izložba i radionica pokazale su kako kreativnost može povezati djecu i odrasle, potaknuti zajedničko stvaranje te obogatiti kulturni život lokalne zajednice.

Dječji tjedan u Dugom Selu i ove je godine pokazao da volontiranje nije samo izdvajanje vremena za druge, nego i razvijanje empatije, solidarnosti, odgovornosti i osjećaja pripadnosti zajednici. Uz druženja s volonterima, posjete udrugama i službama, edukativne aktivnosti, kviz, kreativne radionice i humanitarnu akciju djeca su imala priliku spoznati da svatko može pridonijeti stvaranju boljega svijeta.

BUDINŠČINA • OŠ VLADIMIR NAZOR

RAZMJENOM ODJEĆE DO ODRŽIVIJIH NAVIKA

Treće izdanje Zelenog ormara pokazalo je da se održivost može učiti i živjeti na jednostavan, praktičan i učenicima blizak način.

Razmjenom umjesto kupnje, ponovnom uporabom umjesto bacanja i dijeljenjem umjesto gomilanja stvaraju se trajne navike

Kako odjeći koju više ne nosimo dati novu priliku, a istodobno razvijati odgovorniji odnos prema potrošnji i okolišu? Odgovor na to pitanje učenici matične Osnovne škole Vladimir Nazor Budinščina i Područne škole Hrašćina ponovno su pronašli u Zelenom ormaru, školskoj aktivnosti koja je ove godine održana treći put, i to u sklopu Tjedna održivog razvoja. Učenici su sa svojim razrednicima prikupljali odjeću i modne dodatke koje više ne nose, označavali njihove veličine te razgovarali o tekstilnom otpadu, ponovnoj uporabi i odgovornijoj potrošnji. Na taj su način već tijekom pripreme promišljali o tome kako stvarima koje im više nisu potrebne omogućiti novi život.

Središnji dio aktivnosti održan je 25. rujna, kada je školski prostor nakratko postao mjesto velike razmjene. Za svaki doneseni odjevni predmet ili modni dodatak učenici su dobili kupon, a zatim su za prikupljene kupone mogli odabrati jednak broj ponuđenih predmeta. Na policama i vješalicama tako su se našli različiti odjevni predmeti i modni dodaci – odjeća, kape, šalovi, nakit i drugi modni detalji.

Posebno je zanimljivo bilo promatrati kako odjeća koja je jednom učeniku postala nepotrebna pronalazi novog vlasnika. Umjesto da ostane zaboravljena u ormaru ili završi kao otpad, dobila je novu priliku za korištenje. Za učenike koji nisu imali odjeću za razmjenu dio predmeta bio je dostupan po simboličnim cijenama od jednog ili dva eura. Prikupljeni novac namijenjen je uređenju i stvaranju ugodnog kutka za učenike u školi.

Briga o odjeći nije završila ni s predmetima koji nisu pronašli novog vlasnika. Tekstil koji nije bio prikladan za daljnju uporabu odvojen je za recikliranje, čime je i on dobio priliku za odgovarajuće zbrinjavanje. Koordinatorica aktivnosti bila je učiteljica Ana Bahat, koja je s učenicima i učiteljima pridonijela uspješnoj provedbi trećeg izdanja Zelenog ormara.

Zeleni ormar nastavak je ideja i aktivnosti razvijenih kroz Erasmus+ projekt INSPIRE, u kojem je Osnovna škola Vladimir Nazor Budinščina sudjelovala od 2022. do 2024. godine. Projekt je učenike i učitelje poticao na promišljanje o održivosti, odgovornoj potrošnji i mogućnostima da svakodnevnim postupcima pridonesemo očuvanju okoliša. Upravo je pretvaranje projektnih ideja u konkretne aktivnosti školske zajednice jedna od vrijednosti Zelenog ormara. Učenici pritom ne uče o održivosti samo putem razgovora i teorije, već je primjenjuju u vlastitom životu – razmjenjuju, ponovno koriste, dijele i promišljaju o vlastitim potrošačkim navikama.

Treći Zeleni ormar zato nije bio samo mjesto na kojem se moglo pronaći nešto novo za odjenuti. Bio je to prostor za druženje, razmjenu i učenje te prilika da učenici osvijeste koliko male promjene svakodnevnih navika mogu značiti za okoliš. Koliko odjeće kupujemo? Koliko dugo je nosimo? Moramo li uvijek kupiti novo ili možemo ono što već postoji ponovno iskoristiti? Upravo su to pitanja koja su učenici mogli postaviti sebi tijekom ove aktivnosti.

Treće izdanje Zelenog ormara pokazalo je da se održivost može učiti i živjeti na jednostavan, praktičan i učenicima blizak način. Razmjenom umjesto kupnje, ponovnom uporabom umjesto bacanja i dijeljenjem umjesto gomilanja stvaraju se navike koje mogu trajati puno dulje od jednog školskog dana.

Zeleni ormar tako polako postaje više od školske aktivnosti – to je mala tradicija koja velike ideje o održivosti pretvara u konkretne postupke.

Ana Bahat

SURADNICI

VARAŽDINSKE TOPLICE • OSNOVNA ŠKOLA ANTUNA I IVANA KUKULJEVIĆA

USPJEH KOJI SPAJA TRI ŠKOLE

Svečano dodijeljene Njemačke jezične diplome i A2 certifikati vrijednim osnovcima iz Varaždinskih Toplica, Vidovca i Svetog Ilije

Nedavno je održana svečana podjela prestižnih Njemačkih jezičnih diploma (DSD I) za generaciju osmih razreda te A2 certifikata za učenike sedmih razreda školske godine 2025./2026. Ova posebna večer slavila je zajednički trud, ustrajnost i izniman uspjeh mladih jezikoslovaca iz triju prijateljskih škola: škole domaćina, OŠ Vidovec i OŠ Vladimir Nazor Sveti Ilija u kojima DSD program vode učiteljice njemačkoga jezika Maja Majnarić, Jasmina Canjuga i Marija Filipović.

Svečanost su otvorile učenice topličke škole na hrvatskom i njemačkom jeziku poželjevši dobrodošlicu ponosnim roditeljima, učiteljima i brojnim gostima među kojima su bile suradnice na DSD programu – Larissa Vilceanu, stručna savjetnica za njemački jezik u Osijeku i voditeljice DSD škola za sjevernu Hrvatsku te Mette Liebermann, stručna suradnica za DSD program koje su

se uz ravnateljicu topličke škole Goranku Štefanić obratile nazočnima.

Učenici svih triju škola pobrinuli su se za bogat kulturno-umjetnički program koji je odisao talentom i kreativnošću. Publika je imala priliku uživati u glazbenim izvedbama na klaviru i saksofonu, a uz glazbene note program su obogatile recitacije i recitali poznatih domaćih i autorskih pjesama na njemačkom jeziku.

Uslijedio je trenutak koji su svi najviše iščekivali. Larissa Vilceanu svakom je učeniku uručila zaslužno priznanje. Uz bivše učenike osmih razreda koji su primili DSD I diplome, ove su godine ponosno slavili i sadašnji osmaši kojima su uručeni certifikati za uspješno usvojenu A2 razinu njemačkog jezika. Priznanja nisu samo potvrda izvrsnog znanja, već i ulaznica za brojne buduće prilike te dokaz da se predani rad i učenje uvijek isplate.

Marija Filipović i Sanja Habek

BREGANA • OŠ MILANA LANGA

DRUŽENJE S OSOBAMA TREĆE ŽIVOTNE DOBI

Dan ispunjen razgovorom, smijehom, glazbom, igrom i međusobnim pomaganjem pokazao je koliko zajedničko vrijeme, pažnja i lijepa riječ mogu obogatiti dan i mladima i starijima

U povodu Međunarodnog dana starijih osoba 12 je učenika razredne nastave u pratnji knjižničarke Ivančice Otmačić i pedagoginje Željke Ceglec posjetilo dom za osobe treće životne dobi Senium u Svetoj Nedelji. Svojim dolaskom unijeli su mnogo sreće, veselja i dobre energije. Susret je protekao u znaku druženja, pomaganja i međugeneracijskog povezivanja.

Učenici su pripremili kratak glazbeno-scenski program uz gitaru, glumu, viceve i pjesmu, a potom su sa starijim osobama sudjelovali u različitim igrama i natjecanjima. Posebna pažnja posvećena je kretanju i poticanju motorike, uz uvažavanje ograničenih sposobnosti i individualnih mogućnosti sudionika. Aktivnosti su bile prilagođene tako da su se svi mogli uključiti, doživjeti uspjeh i osjetiti radost zajedničke igre.

U likovnim radionicama učenici i korisnici doma izrađivali su likove životinja koristeći prirodne materijale, čime smo povezali kreativnost s elementima šumske pedagogije – istraži-

vanjem prirode, korištenjem prirodnih materijala, poticanjem osjetilnog doživljaja i razvijanjem kreativnosti. Nastali radovi predstavljeni su na maloj izložbi, a posebno mjesto zauzelo je zajedničko stablo čije su krošnje činili otisci dlanova sudionika u obliku lišća – simbol zajedništva, susreta i povezanosti generacija.

Dan ispunjen razgovorom, smijehom, glazbom, igrom i međusobnim pomaganjem završio je predavanjem poklončića s motivacijskim porukama. Ovaj susret još je jednom pokazao koliko zajedničko vrijeme, pažnja i lijepa riječ mogu obogatiti dan – i mladima i starijima.

Ivančica Otmačić

AGENCIJA ZA MOBILNOST I PROGRAME EUROPSKE UNIJE

Oglas

SVI SU ZA DIGITALNO OBRAZOVANJE, ALI PROVEDBA NIJE UJEDNAČENA

Novo izvješće mreže Eurydice pod naslovom „Digitalno obrazovanje u školama u Europi 2026. godine: Smanjivanje razlika u pristupu, poučavanju i učenju” istražuje kako europski obrazovni sustavi podupiru digitalno obrazovanje odnosno kako primjenjuju digitalnu tehnologiju u nastavnom procesu te analizira spremnost obrazovnih sustava, nastavnika i učenika za digitalno doba

Mreža Eurydice objavila je izvješće „Digitalno obrazovanje u školama u Europi 2026. godine: Smanjivanje razlika u pristupu, poučavanju i učenju”. Izvješće daje pregled primjene digitalnih tehnologija, uključujući umjetnu inteligenciju, u europskim osnovnim i srednjim školama te analizira spremnost obrazovnih sustava, nastavnika i učenika za digitalno doba. Temelji se na podacima iz 38 obrazovnih sustava mreže Eurydice i 24 sustava uključenih u istraživanje ICILS 2023. i donosi pregled razvoja digitalnog obrazovanja, mogućnosti učenika za stjecanje digitalnih kompetencija i spremnosti nastavnika za korištenje novih tehnologija.

KLJUČNI NALAZI

1. Većina obrazovnih sustava ima strateške okvire za digitalno obrazovanje, ali provedba nije ujednačena

Europske zemlje uglavnom su uspostavile politike koje podupiru internetsku povezanost, digitalnu opremu, softverska okruženja i tehničku podršku. Međutim, među školama i državama postoje značajne razlike u kvaliteti infrastrukture, dostupnosti tehničke pomoći, naprednih digitalnih alata i integraciji umjetne inteligencije.

2. Škole sve više planiraju digitalnu transformaciju, no vrednovanje zaostaje

Mnogi obrazovni sustavi podupiru škole u izradi planova digitalnog razvoja. Istodobno, digitalno obrazovanje još uvijek nije sustavno uključeno u procese unutarnjeg i vanjskog osiguravanja kvalitete, što pokazuje da razvoj politika napreduje brže od sustavnog praćenja njihove provedbe.

3. Digitalne kompetencije postaju temeljna vještina

U većini europskih zemalja digitalne kompetencije uključene su u nacionalne kurikulume na nižoj srednjoškolskoj razini. Najčešće se razvijaju međupredmetnim pristupom, odnosno integriranjem digitalnih sadržaja u različite nastavne predmete. Dodatno, oko tri četvrtine obrazovnih sustava nudi i poseban predmet usmjeren na razvoj digitalnih vještina, koji je u većini tih sustava obavezan za učenike.

POSEBAN IZAZOV PREDSTAVLJA PRIMJENA UMJETNE INTELIGENCIJE U NASTAVI. KVALITETNO STRUČNO USAVRŠAVANJE, ODGOVARAJUĆA OPREMA I DOSTUPNA PODRŠKA KLJUČNI SU ZA USPJEŠNU INTEGRACIJU DIGITALNIH TEHNOLOGIJA

4. Standardizirano vrednovanje digitalnih kompetencija još je rijetko

Iako je procjena digitalnih vještina važna, nacionalni i standardizirani testovi za vrednovanje digitalnih kompetencija učenika nisu široko rasprostranjeni. Zbog toga je teško uspoređivati postignuća učenika među državama i obrazovnim sustavima.

5. Socioekonomski status snažno utječe na razvoj digitalnih kompetencija

Učenici iz nepovoljnijih socioekonomskih sredina često imaju slabiji pristup internetu i digitalnim uređajima izvan škole, što može ograničiti razvoj njihovih digitalnih vještina. Kako bi smanjile te razlike, mnoge europske zemlje provode mjere potpore poput osiguravanja internetske povezanosti u kućanstvima, posudbe uređaja i financijske pomoći.

6. Nastavnicima je potrebna dodatna podrška za učinkovitu primjenu digitalnih tehnologija

Digitalne kompetencije sve su češće uključene u početno obrazovanje nastavnika i programe stručnog usavršavanja. Ipak, i dalje postoje nedostaci u područjima kao što su personalizirano učenje, vizualno programiranje, upravljanje izazovima digitalne komunikacije među učenicima te razvoj kritičkog vrednovanja informacija dostupnih na internetu. Poseban izazov predstavlja primjena umjetne inteligencije u nastavi. Kvalitetno stručno usavršavanje, odgovarajuća oprema i dostupna podrška ključni su za uspješnu integraciju digitalnih tehnologija.

7. Politike za umjetnu inteligenciju razvijaju se brže od njihove provedbe

Gotovo dvije trećine obrazovnih sustava razvilo je strategije, smjernice ili političke okvire za korištenje umjetne inteligencije u obrazovanju. Oni obuhvaćaju pedagošku primjenu, etička pitanja, zaštitu podataka i podršku nastavnicima. Međutim, pristup naprednim AI alatima i dalje je neujednačen među školama, što pokazuje da provedba još uvijek zaostaje za razvojem politika.

Izvješće pruža sveobuhvatan pregled stanja digitalnog obrazovanja u Europi te donosi važne uvide i preporuke za obrazovne djelatnike, donositelje odluka i sve koji sudjeluju u oblikovanju budućnosti obrazovanja u digitalnom dobu. Više informacija i cjeloviti izvještaj dostupni su na mrežnoj stranici Eurydice.hr.

OGULIN • OSNOVNA ŠKOLA IVANE BRLIĆ-MAŽURANIĆ

KORAK VIŠE – AKTIVNOSTI ZA CJELODNEVNU ŠKOLU

Provedbom projekta financiranog iz Europskog socijalnog fonda škola kroz raznovrsne izvannastavne aktivnosti nastoji osigurati kvalitetno, poticajno i uključivo odgojno-obrazovno okruženje koje odgovara različitim interesima, potrebama i sposobnostima svakog učenika

Počeli smo provedbu dvogodišnjeg projekta pod nazivom *Korak više - izvannastavne aktivnosti za cjelodnevnu školu* koji je sufinanciran iz Europskog socijalnog fonda u iznosu od 80. 793,69 eura. Tako se učenicima naše škole od ove školske godine nudi 28 raznovrsnih izvannastavnih aktivnosti u kojima mogu otkrivati i razvijati svoje interese, sposobnosti i talente. Učenici će se između ostaloga, moći okušati u glumi, plesu, pčelarstvu, robotici, fotografiranju, domaćinstvu, ekologiji...

Potaknuli smo učenike da se što više uključe u ove aktivnosti jer upravo izvannastavna aktivnost može biti prostor slobode, stvaralaštva i osobnog razvoja svakog pojedinca. To je mjesto na kojem svaki učenik može pokazati ono što možda nema priliku pokazati tijekom redovite nastave. Učenik pritom nije samo primatelj znanja nego aktivan sudionik koji istražuje, stvara, predlaže, surađuje i preuzima odgovornost.

Pitali smo učenike kao su zadovoljni prvim odrađenim satovima unutar novih aktivnosti. Odgovori su pozitivni, svatko je pronašao nešto za sebe, kažu nam da je puno zanimljivije nego na redovnoj nastavi. Opušteniji su jer ne strahuju od ispitivanja, usude se pogriješiti dok rješavaju neki problem. Jako im je važno druženje i timski rad, a mlađi učenici uče kroz igru što im često na redovnoj nastavi ne dopušta nastavni plan i program. S druge strane, nastavnicima i učiteljima važno je da njihovi učenici budu kreativni, da istraže nova područja i pokažu neke sposobnosti koje se ne mogu otkriti na redovnoj nastavi.

Radujemo se i novoj opremi koju ćemo uskoro nabaviti, koja će svakako pridonijeti kvaliteti provedbe izvannastavnih aktivnosti jer će učenicima omogućiti neposredno, iskustveno i praktično učenje. U ovom projektu planirane su i raznovrsne izvanučionične nastave koje će učenicima omogućiti da u praksi dožive ono što istražuju na svojim aktivnostima. Tako su planirani posjeti različitim glazbenim manifestacijama, zatim obilazak više muzeja u Zagrebu kao i nekoliko obiteljskih gospodarstava u okolici Ogulina. Nadalje, neki učenici posjetit će kazališne kuće u Zagrebu i Rijeci, dok će drugi posjetiti Baračeve špilje i Cerovačke pećine.

Svakako nas očekuje puno rada, ali i druženja, istraživanja novih područja te zajedničkog rješavanja problema.

Osnovna škola Ivane Brlić-Mažuranić Ogulin provedbom ovog projekta kroz raznovrsne izvannastavne aktivnosti nastoji osigurati kvalitetno, poticajno i uključivo odgojno-obrazovno okruženje koje odgovara različitim interesima, potrebama i sposobnostima svakog učenika.

Ana Musulin

DRNIŠ • SREDNJA ŠKOLA IVANA MEŠTROVIĆA

KORAK PO KORAK DO ODRŽIVOSTI

Projektna aktivnost „Učenje o ekosustavima i šumama” provodila se putem modularne nastave i povezivala s ekonomskim predmetima. Učenici su razvijali istraživačke, komunikacijske, organizacijske i prezentacijske vještine, izrađivali sadržaj za digitalnu knjigu i promišljali o odgovornom odnosu prema prirodnim resursima i održivom poslovanju

U povodu Europskog tjedna održivog razvoja učenici programa Ekonomist i Referent za poslovnu ekonomiju razreda 1. G, 1. M i 4. G Srednje škole Ivana Meštrovića sudjelovali su u aktivnosti „Moje stablo, moja priča”, utemeljenoj na metodologiji međunarodnog programa LEAF Učenje o ekosustavima i šumama, u koji je škola uključena putem programa Eko škole. Tijekom tjedna učenici su promatrali i istraživali stabla u neposrednom okruženju škole, kuće, bilježili njihova obilježja, prikupljali otpalo lišće i izrađivali zajednički herbarij. Svoja su zapažanja analizirali te ih povezali s važnošću stabala za kvalitetu zraka, zaštitu okoliša, bioraznolikost i održivi razvoj, a cjelokupna aktivnost zabilježena je na službenoj mrežnoj stranici događanja.

Sve se provodilo putem modularne nastave i povezivalo s ekonomskim predmetima. Učenici su razvijali istraživačke, komunikacijske, organizacijske i prezentacijske vještine, planirali provedbu aktivnosti, izrađivali sadržaj za digitalnu knjigu te promišljali o odgovornom odnosu prema prirodnim resursima i održivom poslovanju. U završnoj fazi učenici su izradili Istraživački dnevnik „iskaznice stabala” s nazivom, zanimljivostima i porukama o brizi za prirodu. U suradnji s drniškom ispostavom Hrvatskih šuma planirana je i sadnja novog stabla u školskom dvorištu kao trajan simbol zajedničkog doprinosa održivosti.

Učenici su sudjelovali i u inicijativi Europske središnje banke i Eurosustava „Prihvati izazov koračaj Eurokoracima!”. Inicijativa je mlade poticala na tjelesnu aktivnost i održivu mobilnost, a istodobno im je približila teme financijske pismenosti. Tijekom travnja učenici su putem aplikacije Walk15 bilježili dnevne korake, pratili poziciju Hrvatske na europskoj ljestvici te primali kratke edukativne sadržaje o financijskoj pismenosti. Hodanjem su poticali tjelesnu aktivnost, održivu mobilnost i brigu o okolišu, a ujedno su razvijali svoja financijska znanja. Ciljevi aktivnosti bili su promicanje aktivne i održive mobilnosti, poticanje na hodanje i smanjenje oslanjanja na motorizirani prijevoz, podizanje svijesti o ekološkim prednostima održivih odabira u kretanju te unaprjeđenje financijske pismenosti. Željelo se potaknuti i zdrave životne navike te razmjenu znanja između starijih i mlađih učenika uz vršnjačko učenje.

Koncem rujna učenici su aktivnost i ostvarene rezultate predstavili mlađim učenicima naše škole javnim izlaganjem. Time su ih potaknuli na zdravlje, održivije i odgovornije svakodnevne navike. Aktivnosti je s učenicima provodila nastavnica Martina Jerković, povezujući sadržaje modularne nastave i ekonomskih predmeta s konkretnim aktivnostima zaštite okoliša. Time se poticalo međupredmetno učenje, suradnja s lokalnom zajednicom i razvoj svijesti o važnosti održivog razvoja.

J. M.

IMOTSKI • OŠ „JOSIP VERGILIJ PERIĆ”

BRIGA O MENTALNOM ZDRAVLJU

Aktivnosti provedene u školi pokazuju da je mentalno zdravlje jednako važno kao i tjelesno, a briga o njemu počinje time što ćemo zastati, prepoznati kako se osjećamo i dopustiti sebi da o tome razgovaramo

U povodu Svjetskog dana mentalnog zdravlja, koji se obilježava 10. listopada, u školi je u sklopu aktivnosti Hrvatske psihološke komore provedena akcija „Mjerenje raspoloženja: Dobro dan, kako ste?”, radi promicanja mentalnog zdravlja i podizanja svijesti o važnosti brige o vlastitoj psihološkoj dobrobiti.

Akciju je organizirao i vodio stručni suradnik psiholog Branko Topić, uz vrijednu podršku učenica volonterki sedmih i osmih razreda. Akciji su se rado odazvali učenici i djelatnici škole, koji su imali priliku zastati na nekoliko minuta tijekom užurbanoga školskog dana, posvetiti se sebi i provjeriti kako se trenutačno osjećaju. Ispunjavanjem kratkih upitnika sudionici su dobili priliku razmisliti o vlastitom raspoloženju, prepoznati svoje osjećaje i osvijestiti važnost redovite brige o mentalnom zdravlju.

Posebna vrijednost akcije bila je mogućnost neformalnog razgovora sa školskim psihologom. Učenici i djelatnici imali su priliku podijeliti svoja iskustva, postaviti pitanja i razgovarati o različitim životnim situacijama, brigama i teškoćama s kojima se susreću. Razgovaralo se o tome kako se lakše nositi sa stresom, prepoznati i mijenjati negativne misli, ublažiti zabrinutost te pronaći načine za uspješnije suočavanje sa svakodnevnim izazovima. Takvi razgovori podsjećaju nas da već i samo dijeljenje onoga što nas opterećuje može biti važan korak prema boljem osjećaju, jasnijem sagledavanju problema i pronalaženju mogućih rješenja.

Akcija je ujedno bila prilika da se učenici i djelatnici поближе upoznaju s radom školskog psihologa. Razgovaralo se o tome što psiholog radi, u kojim se situacijama možemo obratiti za pomoć te na koji nam način razgovor sa stručnom osobom može pomoći u boljem razumijevanju vlastitih osjećaja, ponašanja i odnosa s drugima. Važno je naglasiti da psiholog nije tu samo kada se pojave veće teškoće, nego i kao osoba kojoj se možemo obratiti kada nam je potreban razgovor, podrška, savjet ili pomoć u pronalaženju načina za lakše suočavanje sa svakodnevnim izazovima.

Provedenom akcijom željeli smo poslati jednostavnu, ali važnu poruku: mentalno zdravlje jednako je važno kao i tjelesno, a briga o njemu počinje time što ćemo zastati,

prepoznati kako se osjećamo i dopustiti sebi da o tome razgovaramo. Ne moramo uvijek imati sve odgovore niti se sa svim teškoćama moramo nositi sami. Razgovor s osobom od povjerenja i pravodobno traženje stručne pomoći mogu biti važni koraci prema boljem razumijevanju sebe i očuvanju vlastite dobrobiti.

Zajedničkim angažmanom pokazali smo koliko su važni međusobna podrška, razumijevanje i stvaranje školskog okruženja u kojemu se svatko može osjećati prihvaćeno i saslušano. Nadamo se da će nas ova aktivnost potaknuti da i nakon njezina završetka češće postavimo sebi i drugima jedno jednostavno, ali važno pitanje: *Dobro dan, kako ste?*

Jer ponekad je dovoljno samo zastati, saslušati i pokazati da nam je stalo.

Branko Topić

RIJEKA • OŠ FRAN FRANKOVIĆ

POKRENI SE NA SVOJ NAČIN

Tijekom Europskog tjedna sporta, svi su, bez obzira na dob, sposobnosti ili razinu tjelesne spremnosti, bili pozvani da se pokrenu. Dovoljno je bilo napraviti mali korak: prošetati, razgibati se i pridružiti drugima u zajedničkoj aktivnosti

U sklopu obilježavanja Europskog tjedna sporta, inicijative Europske komisije pokrenute 2015. godine s ciljem promicanja sporta i tjelesne aktivnosti te poticanja građana na aktivniji i zdraviji način života, učenici OŠ Fran Franković iz Rijeke sa svojim učiteljicama proveli su aktivnosti koje uključuju osnovne elemente gimnastike, atletike, pješačenja na Veli vrh i predavanja na temu važnosti bavljenja sportom. U aktivnosti je sudjelovalo stotinjak učenika, šest učiteljica i Dragan Kinkela, umirovljeni profesor s Učiteljskog fakulteta. Aktivnosti su se provodile tijekom zadnjih sedam dana rujna.

Europski tjedan sporta pruža priliku školama u suradnji s fakultetima i sportskim klubovima, da ponude besplatne i dostupne aktivnosti svima te stvore više prilika za kretanje u svakodnevnom životu. Poruka Europskog tjedna sporta 2026. godine glasi: „#BeActive – Pokreni se na svoj način!” Bez obzira na dob, sposobnosti ili razinu tjelesne spremnosti svi su bili pozvani cijeli tjedan da se pokrenu, bez pritiska i osuđivanja. Dovoljno je bilo napraviti mali korak: prošetati, razgibati se i pridružiti drugima u zajedničkoj aktivnosti.

Ivona Trtanj Šneler

školske novine

NAKLADNIK Školske novine d.o.o., Hebrangova 40, 10000 Zagreb
DIREKTOR Blaženko Odak
GLAVNA UREDNICA Mirela Lilek (mirela.lilek@skolskenovine.hr)
UREDNIŠTVO (redakcija@skolskenovine.hr),
 Marijan Šimeg (marijan.simeg@skolskenovine.hr),
 Ivana Čavlović (ivana.cavlovic@skolskenovine.hr), Ante Bežen
LEKTORICA Ivana Čavlović

GRAFIČKI UREDNIK Goran Grčić
WEB ADMINISTRATOR Danijel Vavra
TAJNIŠTVO (info@skolskenovine.hr)
 Tel. 01/4855-709, 01/4855-720; Telefaks 01/4855-712
RAČUNOVODSTVO, PRETPLATA (pretplata@skolskenovine.hr)
OGLAŠAVANJE (oglasi@skolskenovine.hr)
 Tel. 01/4855-720; Telefaks 01/4855-712
ŽIRO RAČUN 2360000-1101381687 / Zagrebačka banka
 2340009-1110168174 / Privredna banka
IBAN: HR6723600001101381687 / Zagrebačka banka
 HR2523400091110168174 / Privredna banka

DEVIZNI RAČUN IBAN HR6723600001101381687 (2100055635)
TISAK Tiskara Zagreb d.o.o., Radnička cesta 210, Zagreb
CIJENA Pojedinačni broj: 2,99 € / Polugodišnja pretplata za Hrvatsku: Ustanove - 58 € / Pojedinci - 31 €; Godišnja pretplata: Ustanove - 111 € / Pojedinci - 56 €; Cijena polugodišnje pretplate za inozemstvo Slovenija, BiH, Srbija, Crna Gora, Mađarska, Italija, Austrija i Makedonija - 100 € / Ostale europske zemlje - 110 € / Izvaneuropske zemlje - 120 €
CIJENA OGLAŠAVANJA (bez PDV-a): 1/1 str. 950 €, zadnja 1100 €, 1/2 str. 550 €, zadnja 600 €, 1/3 str. 400 €, 1/4 str. 275 €, 1/8 str. 200 €
 Školske novine izlaze uz financijsku potporu Zaklade Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti

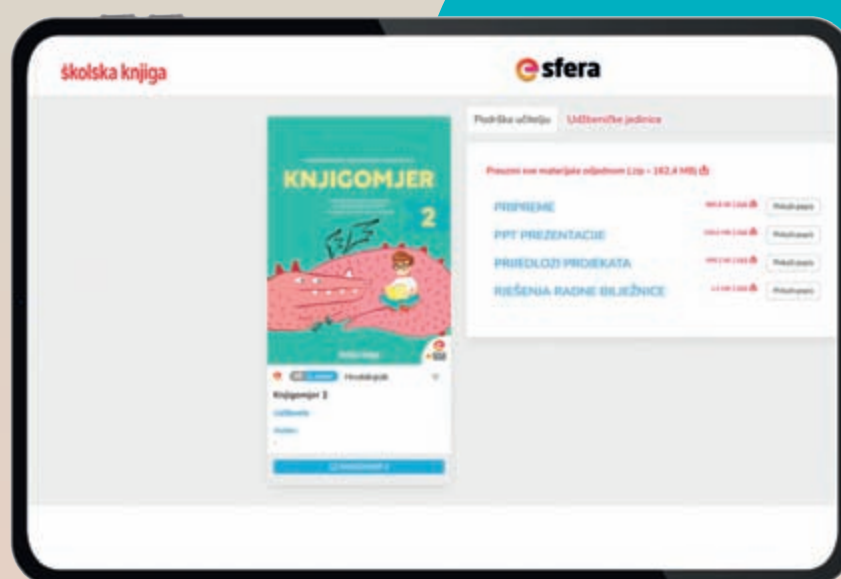
Maštovite i interaktivne radne bilježnice za kreativan pristup cjelovitom čitanju

Mnogobrojni
zanimljivi
zadatci, igre
i aktivnosti

Obogaćene
dodatnim
digitalnim
sadržajima

pripreme • PPT prezentacije •
prijedlozi projekata

Potaknite učenike na koračanje
novim književnim svjetovima!

školska knjiga

ČUVARI BAŠTINE IZ OŠ VLADIMIR NAZOR BUDINŠČINA

U POLJU KUKURUZA

Osim stjecanja novih znanja i razvijanja sposobnosti, važno je djecu od najranije dobi učiti vrijednostima koje će im biti važne za život. Među njima je i svijest o vlastitim korijenima te važnost očuvanja tradicije i običaja kraja u kojem odrastaju. Upravo na tome već više od pet godina rade učenici OŠ Vladimir Nazor Budinščina okupljeni u grupi Čuvari baštine. U brojnim radionicama, aktivnostima i zanimljivim sadržajima upoznaju tradiciju svojega kraja te nastoje od zaborava sačuvati stare običaje. Ove su jeseni, početkom listopada, Čuvari baštine organizirali prikaz pod nazivom „Branje kuruze kak negda”. U suradnji s lokalnom Udrugom Gotali, koja se također bavi čuvanjem tradicije i običaja našeg zavičaja, posjetili su obiteljsko imanje u okolici škole. Tamo su ručno brali kukuruz te se prisjetili svih običaja vezanih uz taj posao. Bilo je lijepo vidjeti odrasle, ali i djecu s pletenim košarama u rukama te malim

koševima na leđima kako veselo kreću na posao. Dočekali su ih srdačni domaćini uz poznatu zagorsku uzrečicu: „Dej vam Bog sreću, težaki!” Članovi Udruge Gotali malim su čuvarima baštine pokazali kako se ručno bere kukuruz, kako se *lupi* (čisti) kukuruz, što se radi od *lupine* (*komušine*, *perušinja*), a što od stabljika kukuruza. U tren su nastale lutkice i različiti drugi ukrasi od kukuruzovine, a djeci je bilo zabavno otkriti da vrh ubranog klipa kukuruza nalikuje na brkove. Začas su svi nosili *mustače*, a smijehu nije bilo kraja. Članovi Udruge srpom su posjekli nekoliko stabljika, napravili nekoliko snopova te ih spojili u kućicu ili *stavicu*. Odmah je krenula spontana igra skrivača jer je *stavica*, pa i samo polje kukuruza idealno za skrivanje. Neki su pak učenici polje kukuruza vidjeli kao labirint. Cijelo vrijeme zvonio je naš dragi kaj – u igri, u poslu, u razgovoru.

Andreja Satmari

Začas su nastale lutkice i različiti drugi ukrasi od kukuruzovine

Svi su nosili *mustače*

Branje kuruze kak negda

„Dej vam Bog sreću, težaki!”

Neki su učenici polje kukuruza vidjeli kao labirint